

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200446

UNIVERSAL
LIBRARY

ನವವಿಧಾನ

ದಿ. ಶರಚ್ಚಂದ್ರ ಚಟರ್ಜಿ

೪

ಕನ್ನಡಿಸಿದವರು:
ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ ಬಂಕಿಕೊಡ್ಲ
೧೯೪೫

ಮಾರಾಟಗಾರರು:
ಸಾರುತ್ಯ ಭಂಡಾರ
ಮುಬ್ಬಳ್ಳಿ

ಪ್ರಕಾಶಕರ ಮಾತು

ವಾಚಕರ ಕೈ ಸೇರುತ್ತಿರುವ ಈ 'ನವವಿಧಾನ' ವು ದಿ. ಶರಚ್ಚಂದ್ರ ಚಟರ್ಜಿಯವರ ಒಂದು ನೀಳ್ಗತೆ. ಇದನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸಿದವರು ಸ್ನೇಹಿತರಾದ ಶ್ರೀ 'ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ'ರು.

ನಮ್ಮ ಮೊದಲ ಪ್ರಕಟಣೆಯಾದ 'ಚಂದ್ರಸಾಧು' ಕೈ ಕನ್ನಡ ವಾಚಕರಿಂದ ದೊರೆತ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವೇ ಈ ಪ್ರಕಟನೆಗೆ ಕಾರಣ. ಅದರಂತೆ ಈ ಪ್ರಕಟನೆಗೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನಿತ್ತು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಕಾಶನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವರೆಂದು ನಂಬಿರುತ್ತೇವೆ.

ಸುಂದರವಾಗಿ ಅನುವಾದಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಬಗೆಗೆ ಶ್ರೀ ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರರಿಗೂ, ಈ ಪ್ರಕಟನೆಯ ಮಾರಾಟದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದು ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯವನ್ನಿತ್ತ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಂಡಾರದ ಒಡೆಯರಿಗೂ ನಾವು ಚಿರಕೃತಜ್ಞರು. ಸುಂದರವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ 'ದೇಶಬಂಧು' ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ಜಾಲಕರಿಗೆ ವಂದನೆಗಳು.

ಮಾರ್ಚ್ ೧೯೪೫
ಬೆಂಗಳೂರು.

ಪ್ರಕಾಶಕ.

ಪ್ರಕಾಶಕರು:

ಮ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ

ಈಸ್ಟೇಟ್‌ರೋಡು, ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಪುರ, ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ.

ಮುದ್ರಕರು:

ಶ್ರೀ|| ಬಿ. ಎಸ್. ವೆಂಕಟರಾಮ್, ಮಾಲಿಕರು,
ದೇಶಬಂಧು ಪ್ರೆಸ್, ಕೋಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ.

ನ ವ ವಿ ಧಾ ನ

ಇದರ ನಾಯಕ ಶೈಲೇಶ್ವರ ಘೋಷಾಲನಿಗೆ ಪತ್ನೀವಿಯೋಗವಾಗಿತ್ತು. ಕೆಲದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಣ್ಣು ತರುವ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದ. ಈ ಸುದ್ದಿ ಗೆಳೆಯರ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳಲು, ಆತನಿಗೆ ಒಂದು ತರದ ಸಂಕೋಚವೆನಿಸತೊಡಗಿತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆತನ ಚರಿತ್ರೆಯ ದಿಶೆಯೇ ಬದಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಅದನ್ನು ವಿವರಿಸುವೆ.

ಕಲಕತ್ತೆಯ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾಲೇಜೊಂದರಲ್ಲಿ ಶೈಲೇಶ್ವರ ದರ್ಶನ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಧ್ಯಾಪಕ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಆತ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಒಂಥು ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣನಾಗಿದ್ದ. ತಿಂಗಳಿಗೆ ೭-೮ ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಸಂಬಳ. ಮೂವತ್ತೆರಡು ವಯಸ್ಸು. ಒಂಭತ್ತು ವರ್ಷದ ಹುಡುಗನನ್ನು ಹಿಂದೆ ಬಿಟ್ಟು ಆತನ ಹೆಂಡತಿ ಐದು ತಿಂಗಳ ನೊದಲು ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥಳಾಗಿದ್ದಳು. ಕಲಕತ್ತೆಯ ಪಟಲಡಾಂಗಾ ಎಂಬ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೇ ಬಹುದಿನಗಳಿಂದಲೂ ವಾಸ್ತವ್ಯ. ಈಗ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಮನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿರುವವರು ಹುಡುಗ, ಅಡಿಗೆಯವ, ಕೂಲಿ ಎಲ್ಲ ಕೂಡಿ ೮-೯ ಮಂದಿ. ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ನೌಕರರದೇ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ. ಶೈಲೇಶ್ವರನಿಗೆ ಮೊದಲು ಮದುವೆಯಾಗುವ ಇಚ್ಛೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಸಹಜವೇ ಸರಿ. ಆ ಮೇಲೆ ಆ ಹಂಬಲ ತಲೆದೋರಿತು. ಭವಾನೀಪುರದ ಭೂಪೇಂದ್ರ ಬೆನರ್ಜಿಯ ಸುಂದರಿಯಾದ ಮಗಳು ಮೆಟ್ರಿಕ್ಯು ಪಾಸಾಗಿರುವಳೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಆತನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದಿತು. ಮದುವೆಯಾಗುವವರಿನಲ್ಲಿ ವಧುಗಳ ವಿಷಯ ಚರ್ಚೆಯಾಗುವುದು ಅಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದುದೇನೂ ಅಲ್ಲ.

ಒಂದು ಸಾಯಂಕಾಲ. ಶೈಲೇಶನ ಗೆಳೆಯರೆಲ್ಲ ಕೂಡಿ ಚಹಾಪಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಶಾಲೆಯ ಪಂಡಿತನೊಬ್ಬನಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ಇತರರಷ್ಟು ವೇತನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಉಳಿದವರಷ್ಟು ಕಲಿತವನೂ ಅಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಇತರರಿಗಿಂತ ಚಹಾ ಕುಡಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹಿಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಭಾವ ಸಿಡುಕಿನದು. ಗೆಳೆಯರೆಲ್ಲ “ದಿಗ್ಗಜ” ಎಂದು ಸಂಭೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರವೇ ಆಲಸಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. “ದಿಗ್ಗಜ”ರಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷು ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಲಿತ ಹುಡುಗಿಯರೆಂದರೆ ಆತನಿಗೆ ಜಿಗುಪ್ಸೆ. ಆತ ನಡುವೆಯೇ ಬಾಯಿಹಾಕಿ “ಒಬ್ಬಳನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿದ. ಒಬ್ಬಳನ್ನು ಕೊಂದುಬಿಟ್ಟ. ಈಗ ಮತ್ತೆ ಮದುವೆಯ ಬಯಕೆ. ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯ ಜೀವನ ನಡಿಸುವದಾದರೆ ಉಮ್ಮೇಶ ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯನ ಮಗಳನ್ನೇಕೆ ಕರತರಬಾರದು? ಆಕೆ ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವಾದರೂ ಯಾವುದು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತವರಿಗಾಗಲೂ ಈ ಸುದ್ದಿ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಆತನೇ ತನ್ನ ಮಾತು ಮುಂದುವರಿಸಿದ. “ಇನ್ನೊಂದು ಲಗ್ನದ ಮಾತೆತ್ತ ಬೇಡವ್ವಾ! ಪಾಪ! ಆಕೆಯನ್ನೇ ಕರೆಸು. ಮೆಟ್ಟಕ್ಕು ಪಾಸಾಗಿದ್ದಾಳೆ.”

“ಆಕೆ ಹುಚ್ಚಿಯಂತೆ.”

“ಎಲ್ಲರೂ ಹುಚ್ಚರೇ! ಜನರೆಲ್ಲ ನನಗೂ ಹುಚ್ಚನೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಹೇಳಿಕೆಯಿಂದ ಆಗುತ್ತಿದ್ದರೆ” ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಮಾತು ಮುಂದುವರಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಚಹಾ ಪಾರ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದವರೆಲ್ಲ ಬಿದ್ದುಬಿದ್ದು ನಕ್ಕರು. ನಗೆ ಮುಗಿದೊಡನೆ ಶೈಲೇಶನು ಲಜ್ಜಿತನಾಗಿ ತನ್ನ ಕತೆ ಹೇಳಿದ. “ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ದುಃಖಮಯ ಘಟನೆ. ವಿಲಾಸುತಿ ಹೋಗುವ ಮುಂಚೆಯೇ ನನ್ನ ವಿವಾಹವಾಗಿದ್ದಿತು. ನನ್ನ ಮಾವನಿಗೂ ತಂದೆಗೂ ವಿವಾಹ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಂಟೆ ತಕರಾರು ನಡೆದಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಂದೆಯು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸೊಸೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಲಂಡನ್ನಿನಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿದ ಮೇಲೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಕಂಡಿಲ್ಲ.”

“ಅಯ್ಯಾ, ದಿಗ್ಗಜ ಮಹಾಶಯರೇ, ಆಕೆ ಹುಚ್ಚಿಯಾಗಿರದಿದ್ದರೆ ತವರುಮನೆಯವರು ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಕಳಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಆಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಳೆಂದರೆ ನಿಮ್ಮ ಚಹಾಕ್ಕೂ ಸೊನ್ನೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಗಂಗಾಜಲ ಸಿಂಪಡಿಸಿ,

ಸಗಣೆ ನೀರು ಹಾಕಿ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಕ್ಕುವ ಸ್ವಭಾವ ಅವಳದು. ಆಕೆ ಬಂದರೆ ಚಹಾ ಸಿಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಈಗಲೇ ನೋಟೀಸು ಕೊಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತೇನೆ.”

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರ ಹೊರತು ಇನ್ನಾರೂ ಬಾಯಿ ಹಾಕಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿಯಾದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯ ಒಂದೆರಡು ಮಾತಾಡಿ ಹೊರಟರು. ದಿನದ ವೇಳೆಗೇ ಹೊರಟಿದ್ದರೂ ದಿನದ ಉಲ್ಲಾಸವಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರ ಮೋರೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವಿಷಾದ ಒಡೆದು ಮೂಡಿದ್ದಿತು.

೨.

ತನ್ನ ಮೂರನೆಯ ವಿವಾಹವನ್ನು ಯಾರೂ ಅನುಮೋದಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಶೈಲೇಶನಿಗನಿಸಿತು. ಅವರೆಲ್ಲ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಲಹೆ ಕೊಡದೆ ಹೋದುದು ತನ್ನ ಅಪಮಾನವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ. ಅವನಿಗೆ ತುಂಬ ನಾಚಿಕೆಯೆನಿಸತೊಡಗಿದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಮೋರೆ ತೋರಿಸುವುದೆಂದರೆ ಜೀವದ ಸುತ್ತ ಬಂದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಮೊದಲಿನ ಮದುವೆಯಾದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಕದಿನೆಂಟು ವರ್ಷ. ಹೆಂಡತಿ ಉಣೆಗೆ ಹನ್ನೊಂದು ವರ್ಷ. ಹುಡುಗಿ ಸುರೂಪಿಯಾದುದರಿಂದ ಕಾಲೀಪದನು ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಗೇ ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಮಾರಲು ಒಪ್ಪಿದ್ದ. ಶೈಲೇಶ ವಿಲಾಯತಿಗೆ ತೆರಳಿದ ಮೇಲೆ ಈ ನೆಂಟರಲ್ಲಿ ತೊಡಕೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ತಾಪವಾಯಿತು. ಸೊಸೆಯನ್ನು ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ತವರುಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಿ ಬಿಟ್ಟ; ವಿಲಾಯತಿಯಿಂದ ಮರಳಿದ ಮೇಲೂ ಮಗನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕರೆಸಲು ಯತ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆ ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದಂತೆಯೂ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮಉನ್ಮೇಶ ತರ್ಕಾಲಂಕಾರನೂ ಅಷ್ಟೇ ಅಭಿಮಾನಿ. ತಾನಾಗಿ ಮಗಳನ್ನು ಮಾವನ ಮನೆಗೆ ದೈನ್ಯದಿಂದ ಕಳಿಸಲು ಆತನ ಮನಸ್ಸೊಪ್ಪಲಿಲ್ಲ.

ತಂದೆ ಹಾಗೂ ಮಾವಂದಿರಲ್ಲಿ ಮನಸ್ತಾಪವಾದ ವಿಷಯ—ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ತವರುಮನೆಗೆ ಅಟ್ಟಿದುದು—ಇವೆಲ್ಲ ವಿಲಾಯತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಶೈಲೇಶನಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ತಾನು ಮನೆಗೆ ಹೋದೊಡನೆಯೇ ಎಲ್ಲ ಸರಿಯಾದೀತೆಂದು ಆತ ಬಗೆದಿದ್ದ. ಆದರೆ ನಾಲ್ಕುವರ್ಷ ವಿಲಾಯತಿಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದು

ಊರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಆತನಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಬದಲಾವಣೆ ತಲೆದೋರಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ವಿಲಾಸಿತಿಯುಳ್ಳವನು ಬಂದ ಸುಶಿಕ್ಷಿತನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಕಲಿತ ಮಗಳಿರು ವುದನ್ನೂ—ವಿದೇಶೀಯ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರವನ್ನು ಆಕೆ ಅರಿತಿರುವುದನ್ನೂ ಆತ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಿದ್ದ. ಆಕೆಯೇ ಹೆಂಡತಿಯಾಗುವ ಯೋಗ ಕೂಡಿ ಬಂದುದ ರಿಂದ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿತ್ತು.

ಈ ಘಟನೆ ನಡೆದು ಬಹಳ ದಿನಗಳಾಗಿವೆ. ಕಾಲೀಪದ ಬಾಬು ಈಗ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಆತನ ಮೊದಲಿನ ಮಾನವ ತರ್ಕಾಲಂಕಾರನೂ ಸ್ವರ್ಗ ವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದ. ಇಲ್ಲಿಯ ತನಕ ತರ್ಕಾಲಂಕಾರನ ಮನೆಯ ಸುದ್ದಿ ಆತನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಉಷೆ ತನ್ನ ಸಹೋದರರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆಂದು ಆತನಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಜಪ, ತಪ, ಪೂಜೆ ಪುರಸ್ಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆಕೆಯ ದಿನವೆಲ್ಲ ಸಂದಾಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆಕೆಯ ಕರ್ಮದ ಆಚರಣೆ ಆಕೆಯ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರಿಗೂ ಸೇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿತವಾಗುವಂತಹ ಸುದ್ದಿಯೊಂದೂ ಆತ ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜನ ಮಾತ್ರ ಉಷೆಯ ಗುಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದೊಂದೇ ಸಮಾಧಾನ.

ಶೈಲೇಶ ಇವೆಲ್ಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿ, “ಭೂಪೇಂದ್ರನ ಕಲಿತ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವಾ? ಆದರೆ ಅದರಿಂದೇ ನಾದರೂ ಕೆಲಸವಾದೀತೆ? ಉಷೆ ಕುಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ೨೫-೨೬ ವರ್ಷದ ಯುವತಿ. ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಅಶಿಕ್ಷಿತಳು. ಇಂತಹವಳನ್ನು ತಂದು ನನ್ನ ಮನೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿದರೆ ಮಂಗಳನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮಾಣಿಕವಿತ್ತಂತಾಗದೇ? ಸೋಮೇಂದ್ರನ ಪಾಡು ನಾಯಿ ಪಾಡಾದೀತು. ಆತನ ತಾಯಿಯೇ ತನ್ನ ಸಂಕಟಕ್ಕೆಲ್ಲ ಮೂಲವೆಂದು ಬಗೆದು ಉಷೆ ಅವನನ್ನು ಹೀನಾಯವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವಳು.”

ಶೈಲೇಶನ ಭಗಿನಿ ವಿಭಾ. ಆಕೆಯ ಮನೆ ಶ್ಯಾಮ ಬಾಜಾರದಲ್ಲಿ. ಆಕೆಯ ಗಂಡ ಬೆರಿಸ್ವರ. ಸೋಮೇಂದ್ರನನ್ನು ವಿಭಾಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟರಾಯಿ ತೆಂದುಕೊಂಡ. ಆತ ಅತ್ತೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಆನಂದದಿಂದಿರುವ. ಆದರೆ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬಹುಕಾಲ ನಡೆಯದು. ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಚೆಂದ. ಇವೆಲ್ಲ

ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ದಿಗ್ಗಜ ಪಂಡಿತನಿಗೆ ಹೊಡೆದುಬಿಡಲೋ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಕ್ರೋಧ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಆತನಿಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ದಿನ ಚಹಾ ಕೊಟ್ಟಿ— ಬಿಸ್ಕಿಟು ಕೊಟ್ಟಿ. ಆ ಉಪಕಾರವನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಬಾರದೇ?

ಶೈಲೇಶ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಕಟ್ಟುವನಲ್ಲ. ಆದರೆ ದುರ್ಬಲ ಪ್ರಕೃತಿ ಯವ. ತಾನು ಪಡುತ್ತಿರುವ ಸಂಕೋಚಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂಕೋಚ ಹೆಚ್ಚು. ತಾನು ಕಲಿತವನೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯಂತೂ ಇತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂಬ ಗರ್ವ ಬೇರೆ. ಆದರೆ ಇಂದಿನ ಉಪೇಯ ಚರ್ಚೆಯಿಂದ ಗೆಳೆಯರ ಮುಂದೆ ಸಣ್ಣವನಾಗಬೇಕಾಯಿತಲ್ಲ ಎಂಬ ದುಃಖ. ಇದು ಆತನ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ತಂದಿತು.

ಆ ರಾತ್ರಿ ಶೈಲೇಶನಿಗೆ ನಿದ್ರೆಯೇ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಇದೇ ನಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಸುನಾ ಬಗೆಯಾಗಿ ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದ. ಕೊನೆಗೆ ಬೆಳಗಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಆತನಿಗೊಂದು ಸುಲಭೋಪಾಯ ಸೂಚಿಸಿತು. “ಉಪೇಯನ್ನು ಕರೆಯಲು ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕಳಿಸಿದರಾಯಿತು. ಅವಳೆಂದೂ ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಬಂದರೂ ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. —ಯಾಕೆಂದರೆ ಇದು ಮೈಂಥರ ಮನೆ. ಇದರಿಂದ ನನ್ನದೇನೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲವೆಂದು ಜನರು ನಂಬುವರು. ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ದಿನದ ಮಾತಿಗೆ ಸೋಮೇಂದ್ರನನ್ನು ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುವೆ. ನಾನೂ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಕಳಿಯುವೆ. ಅಂದರೆ ಈ ತೊಂದರೆಯ ನಿವಾರಣೆಯಾದೀತು.” ಇಂತಹ ಸುಲಭೋಪಾಯ ಹುಡುಕಲು ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ತಗಲಿದುದನ್ನು ಕಂಡು ತಾನೇ ಅಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟುಕೊಂಡ. ಕೊನೆಗೂ ಇದೇ ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದ.

ಶೈಲೇಶ ಏಳು ದಿನದ ರಜೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ. ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿ ಆತನ ಬಾಲ್ಯದ ಗೆಳೆಯನೊಬ್ಬನಿದ್ದ. ತಾನು ಪ್ರಯಾಗಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ತಾನಿಂದ ಆತನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ. ಆ ಮೇಲೆ ತಂಗಿ ವಿಭಾಳಿಗೆ ಒಂದು ಪತ್ರ ಬರೆದ. ಅದರಲ್ಲಿ “ಉಪೇಯನ್ನು ಕರೆಯಲು ನಂದಿಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಜನ ಕಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅಳಿ

ಬಂದು ಎರಡು ದಿನದ ಮೇಲೆ ನೀನು ಬಂದು ಸೋಮೇಂದ್ರನನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗು. ನಾನು ಪ್ರಯಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಬರಲು ನನಗೆ, ಒಂದು ವಾರ ಹತ್ತಿತು. ”

ಶೈಲೇಶನಿಗೊಬ್ಬ ಬಳಗದ ಬಂಧುವಿದ್ದ. ಆತ ಹೇಳುವಂತೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಒಂದು ಫರ್ಮಿನಲ್ಲಿ ನೌಕರಿಗಿದ್ದ. “ನೀನು ಸಾಕೆ ನಂದಿಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಿನ್ನ ಅತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

ಭೂತನಾಥನಿಗೆ ಅಶ್ವರ್ಯವಾಯಿತು. “ಈಗ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯ ಅತ್ತಿಗೆಯೋ ಅಣ್ಣಾ ?”

“ನೀನು ನಿಬ್ಬಣದ ಸಂಗಡ ಹೋಗಿದ್ದಿಯಲ್ಲಾ ಉಮೇಶ ಭಟ್ಟಾ ಜಾರ್ಯನ ಮನೆಗೆ ?”

“ಹೋದುದೇನೋ ಸಿಜ. ಆದರೆ ನಮಗೆ ಯಾರೊಬ್ಬರ ಸಂಚಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಅಂದ ಬಳಿಕ ಅತ್ತಿಗೆ ನನ್ನ ಹೊತೆಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದಾಳು ?”

“ಬಂದರೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ ; ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಇಲ್ಲ. ಅದೆಲ್ಲ ನಿನಗೇಕೆ ? ಸಂಗಡ ಆಳನ್ನೂ, ದಾಸಿಯನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು. ಆಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಕೂಡಲೇ ಹೊರಟು ಬಾ. ”

“ಒಳ್ಳೆದು ಹೋಗುವದಂತೂ ಹೋಗುವೆ. ಹೊಡೆದಾಟವೊಂದೂ ಆಗದಿದ್ದರೆ ಸಾಕು. ”

ಶೈಲೇಶ ಆತನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಹಣವನ್ನಿಟ್ಟ. ಒಂದು ಬೀಗದ ಕೈಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ನುಡಿದ, “ಇಂದು ರಾತ್ರಿಯ ಪ್ರೇನಿನಿಂದ ನಾನು ಪ್ರಯಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆ. ಏಳು ದಿನದ ನಂತರ ಬರುವೆ. ಆಕೆ ಬಂದರೆ ಈ ಬೀಗ ಕೊಡು. ಆ ಕಪಾಟು ತೋರಿಸು. ಈ ಹಣದಿಂದ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ದೂಡಿದರಾಯಿತು. ”

“ಈ ವಿಚಾರ ಈಗ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು ಅಣ್ಣಾ ? ಇದೊಂದು ಗಂಡಾಂತರವನ್ನು ಮೈಮೇಲೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ ?”

ಶೈಲೇಶ ತುಸು ಯೋಚನಾ ಮಗ್ನನಾದ. “ನೇಲೆ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಟ್ಟು, ಆಕೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಧರ್ಮ, ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ

ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಏನಾದರೂ ನಟಿಸಬೇಕಲ್ಲವೇ ? ಶ್ಯಾಮ ಬಾಜಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸೋಮೇಂದ್ರನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ವಿಭಾಳಗಷ್ಟು ತಲಿಸಿ ಬಿಡು.”

ರಾತ್ರಿ ಪಂಜಾಬ ಮೇಲಿನಿಂದ ಶೈಲೇಶ್ವರ ಪ್ರಯಾಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದ.

೩.

ಈ ಘಟನೆ ನಡೆದು ಎಷ್ಟೋ ದಿನ ಉರುಳಿವೆ. ಒಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನೋಟರ ಬಂದು ಬಾಗಿಲ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿತು. ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ೨೨-೨೩ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಹಿಳೆಯೋರ್ವಳು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕಳು. ಆಕೆ ನೇರವಾಗಿ ದಿವಾಣಖಾನೆಗೆ ತಲುಪಿದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಸೋಮೇಂದ್ರ ತನ್ನ ಹೊಸ ತಾಯಿಗೆ ಅನೇಕ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆತನ ಮೋರೆಯಲ್ಲಿ ಗೆಲುವಿನ ನವಿಲು ಲಾಸ್ಯವಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆತ ಬಂದವಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿ ಸುತ್ತ “ಅಮ್ಮಾ, ಈಕೆಯೇ ನನ್ನ ಅತ್ತೆ” ಎಂದ.

ಉಷೆ ಎದ್ದುನಿಂತಳು ಸಾಧಾರಣ ತರಗತಿಯ ಕೆಂಪು ಅಂಚಿನ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಕೈ-ಕೆವಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಒಂದೆರಡು ಅಲ್ಪ ಬೆಲೆಯ ಆಭರಣಗಳಿದ್ದವು. ಆ ನಿರಾಭರಣ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ಕಂಡು ವಿಭಾಳು ಚಕಿತಳಾದಳು.

ಉಷೆಯೇ ನೋಡಲು ಮಾತಾಡಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದಳು. “ಮಗೂ, ಅತ್ತೆಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ !”

ಸೋಮೇಂದ್ರ ಈಗ ಮಾತ್ರ ಈ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರದ ಶಿಕ್ಷಣಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದ. ಆತ ಗಡಿಬಡಿಯಿಂದ ಹೇಗೆ ಹೇಗೋ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಗಿಸಿದ. “ಅವ್ವಾ ನಿಂತಿರುವಿಯೇಕೆ ? ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ” ಎಂದಳು ಉಷೆ.

“ನೀವು ಯಾವಾಗ ಬಂದಿರಿ ?”

“ಸೋಮವಾರ ಬಂದಿದ್ದೆ ಇಂದು ಬುಧವಾರ. ಅದರಿಂದ ನಾನು ಬಂದು ಮೂರು ದಿನವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಎಷ್ಟೊತ್ತಿನ ತನಕ ನೀವು ಹೀಗೇ ನಿಂತಿರುವಿರಿ ?”

ವಿಭಾ ಬಂದುದು ಉಷೆಯ ಪರಿಚಯ ಬೆಳೆಸಲಿಕ್ಕಲ್ಲ. ಬರುವಾಗಲೇ ಜೊತೆಗೆ ಉದ್ವಾಮತೆನುನ್ನೂ ತಂದಿದ್ದಳು. “ನನಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ತುಂಬಾ ಕೆಲಸವಿದೆ, ಸೋಮೆಂದ್ರನನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗೋಣವೆಂದು ಕೆಲಸಬಿಟ್ಟು ಬಂದೆ.”

“ನಾನೊಬ್ಬಳೇ ಹೇಗೆ ಇರಲಿ ಅತ್ತಿಗೆ? ನಮ್ಮಣ್ಣಂದಿರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲೇ ಬೆಳೆದು ಬೊಡ್ಡವರಾದುದು. ಜೊತೆಗೆ ಯಾರೂ ಇರದಿದ್ದರೆ, ನನಗೆ ಬದುಕೇ ಹೊರೆಯಾಗುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಉಷೆಯು ಮೃದುವಾಗಿ ನಕ್ಕಳು.

ವಿಭಾ ತನ್ನ ಕಾಂಕ್ಷಾ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ಸೋಮೆಂದ್ರನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿದಳು, “ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಸೋಮೆಂದ್ರ, ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನಿನ್ನೊಡನೆ ವೇಳೆ ಹಾಳು ಮಾಡಲು ನನಗೆ ಸಮಯವಿಲ್ಲ. ಹೋಗು, ಬೇಗ ವಸ್ತ್ರಹಾಕಿಕೋ, ನನಗೆ ಈಗ ತಾನೇ ನ್ಯೂ ಮಾರ್ಕೆಟಿಗೆ ಹೋಗುವುದಿದೆ.”

ಸೋಮೆಂದ್ರನಿಗೆ ಏನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೂ ತೋಚದು. ತಾಯಿಯನ್ನೂ ಬಿಡಲಾರ, ಅತ್ತೆಯನ್ನೂ ಬಿಡಲಾರ. “ಅತ್ತೇ, ಅಮ್ಮ ಹೋಗುವುದು ಬೇಡ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.”

ಉಷೆಗೆ ಆತನ ಸಂಕಟ ವಿದಿತವಾಯಿತು. “ಮಗೂ, ನೀನು ಹೋಗುವುದು ಬೇಡವೆಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲ. ನೀನು ಹೋದೆಯೆಂದರೆ ನನಗೊಬ್ಬಳಿಗೇ ಬೇಸರವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದೆ.”

ಆತ ಮರುಮಾತಾಡದೆ ಉಷೆಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಅವಳ ಸೆರಗನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಂತ. ಆತನ ಶಲೆಯನ್ನು ನೇವರಿಸುತ್ತ ಉಷೆಯ ಅತ್ತಿಗೆಗೆ “ಅವನಿಗೆ ಹೋಗುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲ” ಎಂದಳು.

ಸಿಟ್ಟು ಮತ್ತು ಒಜ್ಜೆಯಿಂದ ವಿಭಾಳ ಮೋರೆ ಕಪ್ಪಿಟ್ಟಿತು. ವಿಭಾ ಓದಿದವಳೆಂಬುದು ನಿಜ. ಸುಧಾರಿಸಿದ ಸಭ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯರೆನ್ನುವವರಿಗಿಂತ ಆಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಲಿತಿದ್ದಳು. ಆದರೂ ಆಕೆ ತಾಳ್ಮೆಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. “ಅದೆಲ್ಲ ಇರಲಿ ಆತ ಹೋಗಲೇಬೇಕು. ನೀವು ಅವನಿಗೆ ಈ ರೀತಿ ಪುಸಲಾಯಿಸದಿದ್ದರೆ ತಂದೆಯ ಮಾತನ್ನೆಂದೂ ಮೀರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.”

ಇಂತಹ ಚುಚ್ಚು ಮೂತಾಡಿದರೂ ಉಷೆಯು ವಿಚಲಿತಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ತುಟಿಯೇನೋ ಒಮ್ಮೆ ಅದುರಿತು. ಇದರ ಹೊರತು ಆಕೆಯ ಮುಖದಲ್ಲಾವ ಬದಲಾವಣೆಯೂ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ.

“ ನಾವು ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡವರಾಗಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ ಕರ್ಮ— ಸತಿಯಾಜ್ಞಾಪಾಲನೆ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಸೋಮೇಂದ್ರನಂತೂ ಹಸುಳ. ಅವನ ಬುದ್ಧಿಯಾದರೂ ಎಷ್ಟು? ಅಲ್ಲದೆ ಪುಸಲಾಯಿಸಿದ ಆರೋಪ ಹೊರಿಸುತ್ತೀರಿ. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ನಮ್ಮ ವಿನಂತಿ ಇಷ್ಟು: ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಮಕ್ಕಳು ದೊಡ್ಡವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅದುದರಿಂದ ಈ ಮಗು ನನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ನೀವೇನು ವಿಶೇಷ ಕಾಳಜಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ”

“ ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ. ನಾನು ಅಣ್ಣನಿಗಿಂದೇ ಸತ್ತ ಹಾಕಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ”

“ ಹಾಕು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮಾಡಿದ ಆಜ್ಞೆ ಗಿಂತಲೂ ಕಲಕತ್ತೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಆಜ್ಞೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವದ್ದೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆಂದೂ ಬರೆದುಬಿಡು. ಆದರೆ ಅತ್ತಿಗೆ, ಸಂಬಂಧದಿಂದಲೂ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ನಿನಗಿಂತ ಹಿರಿಯಳೆಂಬುದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಡು. ಅದ ಕ್ಯಾಗಿ ನನ್ನ ಮಾತಿಗಾಗಿ ರೇಗುವ ಅವಶ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನೀನು ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಸಹ ಬಯಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಇವೇ ಅತ್ತಿಗೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ನೀನೇ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುವೆಯೆಂದು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ”

“ ಆಗಲಿ, ಇಂದು ಬಿಡುವಿಲ್ಲ. ನಮಸ್ಕಾರ ” ಎಂದವಳೇ ತೀವ್ರ ವಾಗಿ ಕಾಲುಹಾಕುತ್ತ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮೇಲೆ ನೋಡಿದಾಗ ಸೋಮೇಂದ್ರನ ಜೊತೆಗೆ ಮಾಳಿಗೆಯ ಕಟಾಂಜನವನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಶ್ಚಲ ಪ್ರತಿಮೆಯಂತೆ ನಿಂತು ತನ್ನನ್ನೇ ನಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಉಷೆಯು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಳು.

೪.

ಶೈಲೇಶ್ವರ ಹೋದುದು ಒಂದು ವಾರ ರಜೆಯ ಮೇಲಾದರೂ ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿ ಎರಡುನಾರ ಕಳೆದ. ಆ ಮೇಲೆ ಒಂದು ದಿನ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದ. ಮುಂದಿನ ಅಂಗಣದಲ್ಲಿ ಸೋಮೇಂದ್ರ ಕುಳಿತಿದ್ದ.

ಬಿದಿರಿನ ಕೆಲವು ಕಡ್ಡಿ, ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ಕಾಗದ, ಅಂಬು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯನಾಗಿದ್ದ. ಆತ ತಂದೆ ಬಂದುದನ್ನೂ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ನೋಡಿದಾಗ ನಾಚಿ ಗಡಿಬಡಿಯಿಂದಿದ್ದು ತಂದೆಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ. ಗುರು ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಯಾಕೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಇನ್ನೂ ಅವಗತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಆತನ ಮುಖಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಒಡೆದು ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಶೈಲೇಂದ್ರನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. “ಸೋಮೇಂದ್ರ, ಇದೆಲ್ಲ ಏನು ನಡಿಸಿರುವೆ?”

“ಅಪ್ಪಾ, ನೀನೇ ಹೇಳು ನೋಡುವಾ?”

“ಇದೆಲ್ಲ ನನಗೇನು ಗೊತ್ತು?”

ತಂದೆಗೆ ತಿಳಿಯದೆಂದು ಮಗನು ಜಪ್ಪಾಳೆಯಕ್ಕೆ ನಗತೊಡಗಿದ. ಹಾಗೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ “ಆಕಾಶ ದೀಪ” ಎಂದ.

“ಆಕಾಶ ದೀಪ! ಅದರ ಉಪಯೋಗವೇನು?”

ಆಕಾಶದೀಪದ ಅದ್ಭುತ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಆತ ಇಂದೇ ಅರಿತಿದ್ದ. “ಇಂದು ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಅಪ್ಪಾ. ಸಾಯಂಕಾಲ ಎತ್ತರವಾದ ಗಳಕ್ಕೆ ಇದನ್ನು ತೂಗಹಾಕಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾದ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಬೆಳಕು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಅವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಹರಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ತಾಯಿಯಿಂದಿದ್ದಾಳೆ.”

ಶೈಲೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಾಲಿಸಿಂಮೊದೆದು ಹಾಳುಮಾಡಿಬಿಟ್ಟ. “ಹೌದು, ಹೌದು! ಆಶೀರ್ವಾದವಂತೆ ಆಶೀರ್ವಾದ! ಜಗತ್ತಿನ ಕುಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಹೋಗೋ, ಪುಸ್ತಕ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಓದು.”

ಹೀಗೆ ಹಾಳಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ಸೋಮೇಂದ್ರನಿಗೆ ಅಳು ಬಂದಿತು. ಆಗ ಮಾಳಿಗೆಯ ಮೇಲಿನಿಂದ ಒಬ್ಬರು ಮಧುರವಾಗಿ “ಮಗೂ, ಪೇಟೆಯಿಂದ ನಾಳೆ ನಿನಗೊಂದು ಸೊಗಸಾದ ಆಕಾಶದೀಪ ಕೊಂಡುಕೊಡುವೆ. ಅಳಬೇಡ. ಇಲ್ಲಿ ಬಾ” ಎಂದು ಕರೆದರು.

ಸೋಮೇಂದ್ರನು ಕಣ್ಣುಜ್ಜುತ್ತಲೇ ಮೇಲೆ ಹೋದ. ಶೈಲೇಶನು ಬೇರೆಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡದೆ ನೇರವಾಗಿ ತನ್ನ ಓದುವ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ

ಕುಳಿತ. ತುಸು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಠಣ್, ಠಣ್ ಎಂದು ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸಿದ. "ಆದರೆ ಯಾರೂ "ಓ"ಗೊಡಲಿಲ್ಲ.

"ಅಬ್ಬಲ್ ?"

ಅಬ್ಬಲ್ ಬರಲಿಲ್ಲ.

"ಗಿರಿಧಾರೀ ? ಎ ಗಿರಿಧಾರೀ ?"

ಗಿರಿಧಾರಿಯ ಬದಲು ಗೋಕುಲನೆಂಬ ಬಂಗಾಲಿಯ ನೌಕರನೊಬ್ಬ ಹಣಕಿಕ್ಕಿದ. — "ದನಿಯರೇ ?" ಶೈಲೇಶನಿಗೆ ಸಂತಾಪವಾಗಿತ್ತು. "ದನಿ ? ಎಲ್ಲ ಘಟಿಂಗರು ಸತ್ತುಹೋದರೇ ?"

"ಇಲ್ಲ. ರಾಯರೇ ?"

"ಹಾಗಾದರೆ ಅಬ್ಬಲ್ಲನೆಲ್ಲಿ ?"

"ಅಮ್ಮಾವು ಅವನನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿದರು. ಆತ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿರುವ."

"ಅಬ್ಬಲ್ಲನನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿದರು. ಆತ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿರುವ."

"ಅಬ್ಬಲ್ಲನನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದರೇ ? ಆತ ಮನೆಗೆ ಹೋದನೇ ? ಹಾಗಾದರೆ ಗಿರಿಧಾರಿಯಲ್ಲಿ ?"

"ಆತನಿಗೂ ತೆಗೆದುಹಾಕಿದ್ದರಿಂದ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ."

ಗೋಕುಲನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಶೈಲೇಶ ಚಕಿತನಾದ. "ಇನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದಾರೆಯೇ ? ಅಥವಾ ಎಲ್ಲರ ಗತಿಯೂ ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿದೆಯೇ ?"

ಗೋಕುಲ ಗೋಣಲಾಡಿಸಿ "ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಇದ್ದಾರೆ."

"ಉಳಿದವರಾದರೂ ಯಾಕಿದ್ದಾರೆ ? ಹೋಗು, ಹೊರಟೀಳು ಇಲ್ಲಿಂದ."

ಶೈಲೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಬೂಟು ತೆಗೆದ. ಕೋಟು ಕಳಚಿ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆಯೇ ಇಟ್ಟ. ಹೊಸ ಧೋತರ ಉಟ್ಟು ಪಾಯಿಜಾಮೆ ಕಳೆದು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಒಗ್ಗಿದ. ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೂ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳದೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆಯೇ ಒರಗಿದ. ನೆಕೆಟ್ಟಾ, ಕೊಲರ್ ಇವುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದು ಬದಿಗೆ ಒಗ್ಗಿದ. ಕೊನೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ಕುರ್ಚಿಯ

ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಮುಂದೆ ನೋಡಿದಾಗ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೊಂದು ಪಟ್ಟಿ ಕಾಣಿಸಿತು. ಅದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಯಾರಿಸಿದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಮೇಲೆ ಮನೆಯ ಜಮಾ ಖರ್ಚಿನಪಟ್ಟಿ” ಎಂದು ಬರೆದಿತ್ತು.

ಶೈಲೇಶ ಅದನ್ನು ನೋಡಿದ. ಹೆಂಗಸರು ಬರೆದಂತಿತ್ತು. ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ತಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾಲಿನ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ನಮೂದಿಸಿತ್ತು. ಕೆಲ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈಕೆ ಯಾರೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗದಿದ್ದರೂ, ದಾಸಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಮಾತ್ರ ಊಹಿಸಿದ. ಕೂಡಲೇ ಲೆಖ್ಪದ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ತನ್ಮಯತೆಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸತೊಡಗಿದ. ಇತ್ತ ಬಂದ ಮಹಿಳೆಯು ಆತನ ಕಾಲ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆಇಟ್ಟು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಳು. ಹಾಗೆಯೇ ಎದ್ದು “ ಈಗ ಚಹಾ ಕುಡಿಯುತ್ತೀರಾ? ಚಹಾ ಕುಡಿದ ಮೇಲೆ ಅನ್ನ ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ. ”

“ ನಾನು ಊಟ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ”

“ ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ. ಊಟಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲ. ಕೈ ಕಾಲನ್ನಾದರೂ ತೊಳೆದು ಮೇಲೆ ಬನ್ನಿ. ಇಂತಹ ಅವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡದಿದ್ದರೂ ನಡೆದೀತು. ಫಲಾಹಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಕುಮುದಿಗೆ ತುಸು ಶರಬತ್ತು ತಯಾರಿಸಲು ಹೇಳಿರುವೆ. ಏಳಿ, ಹೊಂ. ”

“ ಈಗ ಇರಲಿ. ”

“ ಅಯ್ಯೋ, ನಾನೇನು ಹುಲಿ, ತೋಳವಲ್ಲ. ನಾನೇ ಉಷಾ, ಒಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡಿದರೆ ತಾನೇ ಗೊತ್ತಾದೀತು. ”

“ ನಿನ್ನನ್ನು ಹುಲಿ, ಕರಡಿಯಂದೇನು ಕರೆದಿರುವೆನೇ ? ”

“ ಹಾಗಾದರೆ ಹೀಗೇಕೆ ಅಂಜಿದಂತೆ—ಸಂಕೋಚದಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಿರುವಿರಿ ? ”

“ ನನಗೆ ಕೆಲಸವಿತ್ತು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ಅದರಿಂದ ನಿನಗೆ ವಿಭಾಳೋಡನೆ ಏಕೆ ಜಗಳವಾಡಿದೆ ? ”

“ ಇದೆಲ್ಲಿಯ ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತೀರಿ. ಆಕೆ ಎಂದೂ ಹಾಗೆ ಬರೆದಿರಲಾರಳು. ”

“ ಅಬ್ಬಲನನ್ನೇಕೆ ತೆಗೆದುಹಾಕಿದೆ ? ”

“ ನಾನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿದೆನೆಂದು ಯಾರು ಹೇಳಿದರು ? ಆತನಿಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷದಿಂದ ಸಂಬಳ ದೊರೆತಿರಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲು ಉತ್ಸುಕನಾಗಿದ್ದ. ಆತನ ಸಂಬಳ ಸಲ್ಲಿಸಿ ರಜೆಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದೆ.”

ಶೈಲೇಶ ವಿಸ್ಮಿತನಾದ. “ ಅವನ ಅಷ್ಟೂ ಸಂಬಳ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟೆಯಾ ? ಆತನೆಂದೂ ತಿರುಗಿ ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಗಿರಿಧಾರಿ ಏಕೆ ಹೋದ ? ”

“ ನೀವು ಅವರ ಸಂಬಳ ಕೊಡದೆ ಯಾಕೆ ತೊಂದರೆಗೀಡುಮಾಡುತ್ತೀರಿ ? ಅವರಿಗೇನು ಮನೆ-ಮಠ ಒಂದೂ ಇಲ್ಲವೇ ? ಗಿರಿಧಾರಿಗೂ ಸಂಬಳ ಕೊಟ್ಟು ರಜೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆ. ”

“ ಇದೆಲ್ಲ ಅತೀರೇಕವಾಯಿತು. ಈ ಮನೆ ವಶಿಷ್ಠನ ಆಶ್ರಮವಾಗಲು ಇನ್ನೇನು ಅಭ್ಯಂತರವಿಲ್ಲ.” ಆತ ಇನ್ನೂ ತನಕ ಲೆಖ್ವದ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ. ಆಗ ದೊಡ್ಡ ರಕವೊಂದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. “ ಇದೇನು ? ೪೦೫ ರೂಪಾಯಿ ” ಎಂದು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಕೇಳಿದ.

“ ಸೆಟ್ಟಿಗೆ ಈ ರಕವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿರುವೆ. ಇನ್ನೂ ಇನ್ನೂರರಷ್ಟು ಬಾಕಿ ಇದೆ. ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳು ಪೂರಾ ಮುಟ್ಟಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.”

“ ಆ, ಆ ಶೆಟ್ಟಿಯದು ಆರುನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಬಾಕಿಯಿತ್ತೇ ? ”

“ ಇರದೇನು ಮಾಡೀತು ? ಬೆಲೆಕೊಟ್ಟು ಸಾಮಾನು ತರುವಂತಿಲ್ಲ. ಬಾಕಿ ಎಷ್ಟೆಂದು ನೋಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಎರಡು ವರ್ಷದಿಂದಲೂ ಆತನ ಬಾಕಿ ಹಾಗೇ ಬಿದ್ದಿದೆಯಂತೆ. ”

“ ಈಗಾಗಲೇ ಎರಡು ವರ್ಷದ ಲೆಖ್ವವನ್ನೂ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದೆಯಾ ? ”

“ ಹೌದು, ನೋಡದೇನು ಮಾಡಲಿ ? ಅನ್ಯಥಾ ಮಾರ್ಗವಿರಲಿಲ್ಲ.”

ಶೈಲೇಶ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಉಷೆಯ ಪರಿಚಯವಾಗಿ ಏದೇ ನಿಮಿಷ ಕಳೆದಿದ್ದರೂ ಆತನಿಗೆ ಸಂಕೋಚವೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

“ ಏನು ಯೋಚನೆ ನಡೆಸಿರುವಿರಿ ? ” ಎಂದು ಉಷೆಯೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು.

“ ಇದ್ದ ಹಣವೆಲ್ಲ ಈಗಲೇ ಖರ್ಚಾದರೆ ಇನ್ನು ಹೇಗೆ ಹದಿನೈದು ದಿನ ದೊಡ್ಡುವುದು ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಸಂಬಳ ಬರಲು ಇನ್ನೂ ಹದಿನೈದು ದಿನವುಳಿಯಿತು.”

“ನನಗಿಷ್ಟೂ ಮುಂದಾಲೋಚನೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದಿರಾ? ಇನ್ನು ಹದಿನೈದು ದಿನವೇಕೆ? ತಿಂಗಳ ಮೊದಲು ಹಣದ ಮಾತೆತ್ತುವೆನೋ ನೋಡಿ ಬೇಕಾದರೆ! ಆದರೆ ನಿಮಗೆ ಸಾಲ ಬಹಳವಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನೊಡನೆ ನೂರೆಮಾಚಬೇಡಿ. ಗವಳಿಗ ತನಗೆ ೧೫೦ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡ ಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ. ಅಗಸನದು ೫೦ ರೂಪಾಯಿ ಬಾಕಿಯಂತೆ. ಹೊಲಿಗೆ ಯದೆಷ್ಟು ಬಾಕಿಯಿದೆಯೋ ದರ್ಜಿಗಳಿಗೇ ಗೊತ್ತು. ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಬಾಕಿ ಸಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಲು ಹೇಳಿರುವೆ.”

“ಇದೆಲ್ಲ ಏನು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ? ಸಾವಿರಾರು ರೂಪಾಯಿಯ ಲೆಖ್ಪ ತೋರಿಸಿದರೆ ಏನು ಮಾಡುವಿ? ಎಲ್ಲಿಂದ ಕೊಡುವಿ?”

“ಒಮ್ಮೆಲೇ ತೀರಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆಂದು ನಾನಾದರೂ ಎಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವೆ? ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲೇ ಅವರ ಸಾಲವನ್ನೆಲ್ಲ ತೀರಿಸಿದರಾಯಿತು. ಇದರ ಹೊರತಾಗಿ ಇನ್ನಾವ ಸಾಲವೂ ಇಲ್ಲವಷ್ಟೇ.”

“ಹೋದಸಲ ಸಿವ್ವಾಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ನೋಟು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು ಎರಡು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಸಾಲ ತಂದಿದ್ದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪೈಸ ಹ ತೀರಿಸಿಲ್ಲ.”

“ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ತೀರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಏನೇ ಇರಲಿ; ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾತ್ರ ಹಾಗಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ.”

“ನನಗೇಕೋ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಮುಕ್ತನಾಗುವ ಆಶೆ ತೋರು ವದಿಲ್ಲ.”

“ಹಾಗಾದರೆ, ಹಿಂದೆಂದಾದರೂ ಈ ಯೋಚನೆ ಬಂದಿದ್ದಿತೇ?”

“ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಯೋಚಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಏನು ಹೇಳಲಿ? ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿದ್ರಾಭಂಗವಾಗಿ ಹೊರಳಾಡಿದ್ದೂ ಇದೆ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಸಿಕ್ಕ ಸಂಬಳದಿಂದಂತೂ ನಿರ್ವಾಹವಾಗು ವಂತಿಲ್ಲ. ಹಣದ ಅಡಚಣೆ ಇಲ್ಲದ ತಿಂಗಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲ ಉಷಾ, ಈ ಸಾಲ ಎಂದಾದರೂ ತೀರಬಹುದೆಂದು ನಿನಗನಿಸುತ್ತಿದೆಯೇ?”

ಉಷೆಯ ಕಣ್ಣೆವೆ ತೇವವಾಯಿತು. ಅರ್ಧ ತಾಸಿನ ಹಿಂದೆ ಅಪರಿಚಿತ ನಾದ ಮನುಷ್ಯನ ಸುಖದುಃಖದಲ್ಲಿ ಈಗ ಆಕೆ ಪಾಲುಗಾರಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. “ಆದರೆ ಕಾಳಜಿ ಬಿಡಿ. ಅದೇನು ದೊಡ್ಡದಲ್ಲ” ಎಂದು ಧೈರ್ಯ ಹೇಳಿದಳು.

“ಆದರೆ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತೊಂದರೆ....”

“ಇಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗದು. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ನಾನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವೆ.”

ಶೈಲೇಶ ಮರುಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಕಾರ್ಮೋಡ ತುಂಬಿದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬೆಳಕು ಬಂದಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು.

೫.

ಶೈಲೇಶನ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಕಾಗದ ಪತ್ರ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಹರಡಿತ್ತು. ಯಾರ್ಯಾರಿಂದಲೋ ಬಂದ ಕಾರ್ಡ್ ಕವರು ಒಂದೆಡೆ ದೈನಿಕ, ಮಾಸಿಕ, ಸಾವಾ್ರಹಿಕ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಗುಂಪು ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ. ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಬೇಕಿತ್ತು. ವರ್ತಮಾನಗಳ ಕಡೆಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಬೇಕಿತ್ತು; ಹೀಗಾಗಿ ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಬೈಗಿನ ತನಕ ವಿರಾಮವೇ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆತ ದಿನವೆಲ್ಲ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಆತನ ಮನಸ್ಸು ಹಗುರಗೊಂಡಿತು. ಮೋರೆಯ ಮೇಲೆ ಶಾಂತಿಯ ಕಳೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಆಗ ಯಾರಾದರೂ ಕಂಡಿದ್ದರೆ ಆತನೊಬ್ಬ ಕರ್ತವ್ಯನಿಷ್ಠ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದು ಹೇಳುವಂತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಆತನ ಬಗ್ಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಡವಿ ಬೀಳುವುದು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ.

ಕೆಲಸ ಮುಗಿದೊಡನೆಯೇ ಸ್ಕ್ರಿಚ್ ಒತ್ತಿ ದರ್ಶನ ಗ್ರಂಥವೊಂದನ್ನು ಓದಹತ್ತಿದ. ಆತ ಒಂದು ನಿಮಿಷವನ್ನೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಗಗೊಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕುಮುದೆಯು ಬಂದು “ಊಟಕ್ಕಣೆಯಾಗಿದೆ, ಊಟ ತೀರಿಸಿ ಹೋಗಲು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ” ಎಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದಳು.

“ಇನ್ನು ಊಟದ ಹೊತ್ತಾಗಿಲ್ಲ. ೫೦ ನಿಮಿಷವಿದೆ.”

“ನಾನವರಿಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ತಿಳಿಸಲೇ?”

“ಹೌದು. ಆ ಅಬ್ಬುಲ್ಲನಿರದ್ದರಿಂದಲೇ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ತೊಂದರೆ.”

ದಾಸಿ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಳು. “ಬೇಡ, ಹಾಕಿದುದನ್ನು ತೆಗೆವು ದೆಂದರೆ ಅಷ್ಟೇ ತ್ರಾಸು. ನಾನೇ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳು” ಎಂದು ದಾಸಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದನು.

ಇಂದು ಊಟಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಎಂದಿನಂತೆ ಮೇಜು ಖುರ್ಚಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಗೆ ಹೊಂದಿರುವ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮನೆ ಹಾಕಲಾಗಿತ್ತು. ಅಡಿಗೆ ದೇಶೀ ಪದ್ಧತಿಯದು. ಹಿಂದಿನ ಗ್ಲಾಸು, ಫೋರ್ಕ್,—ಇವಾವುದೂ ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಿದ ತರತರದ ಅಡಿಗೆಯಿಂದ ಕಂಪು ಹರಡಿತ್ತು ಎದುರಿಗೇ ಉಷೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಹತ್ತಿರವೇ ಸೋಮೇಂದ್ರ ಕುಳಿತಿದ್ದ.

“ನೀನೇನೂ ನನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಕೂಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸೋಮೇಂದ್ರ ನಿಗಾದರೂ ಈಗ ಬಡಿಸಬಾರದೇ?”

ಉಷೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಸೋಮೇಂದ್ರನೇ ತಾಯಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಊಟಮಾಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ.

“ಈ ಅಡಿಗೆ ನೀನೇ ಮಾಡಿದೆಯಾ?”

“ಹೂಂ.”

“ಇನ್ನೇನು? ಅಡಿಗೆಯವನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೂ ಕಾಲೆಂದು ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಅವನ ಸಂಬಳವೂ ಬಾಕಿ ಇತ್ತು. ಅದನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆತನಿಗೂ ಕಳಿಸಿದೆಯಾ?”

‘ನೌಕರರಿಗೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮುಂಗಡ ಹಣಕೊಡಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳೂ ಬರುತ್ತವೆ. ಬಾಕಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದಲೇ ಕೆಲಸ ನೀಗದು. ಆದರೆ ಅಡಿಗೆಯವನನ್ನೇನೂ ಕಳಿಸಿಲ್ಲ. ಅವನನ್ನು ಕರೆಸಬೇಕೇ?”

“ಬೇಡ, ಬೇಡ, ಅಷ್ಟೇನೂ ಅವಸರವಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅವನಿಗೂ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಎಲ್ಲ ಮರೆತೇ ಬಿಡುವ. ಪಾಪ! ಬಡವ! ಮುಂದೆ ಅಡಿಗೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮರೆತನೆಂದರೆ ಆತನದೇ ಹಾನಿಯಾದೀತು.”

ಇಂದಿನ ಅಡಿಗೆಯ ರುಚಿಯೇ ಬೇರೆ ತೆರಸಾಗಿತ್ತು. ಆತನಿಗೆ ತಾಯಿಯ ನೆನಪು ಬಂದಿತು. ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ಪರಾಕದಿಂದ ಒಂದು ಬಗೆಯ

ಸುವಾಸನೆ ಇಡಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಜನ ಮಾಂಸ ತಿನ್ನುವವರಲ್ಲ; ಆದರೆ ಕಾಯಿಪಲ್ಯಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯ ಹಾಕಿ ಮಾಂಸದ ಪಲ್ಯದಂತೆಯೇ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ.

“ನನಗೆ ಇಂತಹ ಸೋಗಿನ ಮಾಂಸಬೇಡ. ನಿಜವಾದ ಮಾಂಸವೇ ಬೇಕು” ಎಂದು ಶೈಲೇಶನಿಂದ.

“ಒಮ್ಮೆ ತಿಂದಾದರೂ ನೋಡಿದರಾಗಲೇ?”

ಶೈಲೇಶ ಅದನ್ನು ಬಾಯಿಗಿಟ್ಟ. “ಅಲ್ಲ; ಇದು ಮಾಂಸವೇ? ತರ ಕಾರಿಯೆಂದೇ ತಿಳಿದಿದ್ದೆ. ಅಲ್ಲ! ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಯಾರಿಸಿರುವೆಯೇ? ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿ ಕಲಿತೇ?”

“ನಿಮ್ಮ ಅಬ್ಬಲ್ಲನಿಗೊಂದೇ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಲು ಬರುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಿರಾ?”

“ಈ ಅಡಿಗೆಯ ರುಚಿ ನೋಡಿದಮೇಲೆ ಯಾರೂ ಹೀಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡಲಾರರು. ಅನುದಿನವೂ ಇಂತಹ ಅಡಿಗೆ ಸಿಗಲು ಪುಣ್ಯ ಬೇಕು.”

“ಅದಕ್ಕೇನಡ್ಡಿ? ಯಾವ ತೊಂದರೆ ಇದೆ ಹೇಳಿ.”

“ಈ ಅಡಿಗೆಯುಂಡು ಅಬ್ಬಲ್ಲನಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂಬ ಶಂಕೆಯಂತೂ ದೂರ ವಾಯಿತು. ಆದರೆ ತೀರದ ಸಾಲವೊಂದಿಲ್ಲ!”

“ಸಾಲಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಟ್ಟೆಗೂ ತಿನ್ನುಲಾಗದೆಂದು ಯಾರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ? ಅದರ ಚಿಂತೆ ನಿಮಗೆ ಬೇಡ. ತಿನ್ನುಣ್ಣವುದರಿಂದಲೇ ಇಷ್ಟೊಂದು ಸಾಲ ವಾಗಿಲ್ಲ?”

“ಉಷಾ, ಏನು ಹೇಳಲಿ? ನನಗಿಷ್ಟೊಂದು ಸಾಲ ಹೇಗೆ ಆಗಿದೆ ಯೆಂದು ನಾನೇ ಹೇಳಲಾರೆ.”

“ಆ ಮಾತು ಇರಲಿ. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ನಾನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವೆ”

ಶೈಲೇಶ ಮರುಮಾತಾಡದೆ ಊಟಮಾಡತೊಡಗಿದ.

ಸೋಮೇಂದ್ರನೇ ಮಾತಿಗೆ ಮೊದಲಿಟ್ಟ. “ಅಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನೆಯ ಕತೆ ಹೇಳಿದ ಹೊರತು ನಾನು ಉಣ್ಣುವಂತಿಲ್ಲ; ಹೊಂ, ಜಟಾಯುವಿನ ಕತೆ ಹೇಳಿದ್ದೆಯಲ್ಲ; ಜಟಾಯುವಿನ ಮಗ ಏನು ಮಾಡಿದ?”

“ ಜಟಾಯುವಿನ ಮಗ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಮಗ ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ಇದರ ಕಾರಣವೇನು ? ”

“ ಅದಕ್ಕೇನು ಅಂತಹ ಬಲವಾದ ಕಾರಣವಿರಲಾರದು. ಪಾಪ ! ತಾಯಿಲ್ಲದ ತಬ್ಬಲಿ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನಾರೂ ಇಲ್ಲ. ”

“ ಅದೆಲ್ಲ ನಿಜ. ಆದರೆ ತಾಯಿಯನ್ನು ಸಹ ಆತ ಈ ಪರಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ! ”

“ ಆ ಮಾತು ಇರಲಿ ನಿಮಗೇನು ? ಒಂದೇ ಸುದ್ದಿ. ತುಸು ಮಾಂಸ ತರಲು ಹೇಳಲೇ ? ಬೇರೇನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೂ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಈ ಮಿಠಾಯಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಟ್ಟು ಏಳಬೇಡಿ. ನನ್ನಾಣೆ ಇದೆ ; ದಿನವೆಲ್ಲ ಊಟಮಾಡಿಲ್ಲ. ”

ಶೈಲೇಶ ಉಷೆಯನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತ. ಊಟಕ್ಕಾಗಿ ಈ ರೀತಿಯ ಬಲುಮೆ—ಊಟ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಸಡುವ ಸಂಕಟ—ಇವೆಲ್ಲ ಹಿಂದಿನ ದಿನಗಳ ಸವಿನೆನಸನ್ನು ಒಳಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಶೈಲೇಶ ತಾಯಿಗೆ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗ. ಬಾಲ್ಯಕಾಲದ ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ತೋಯ ತರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡಿದ ನೆನಪಾಗಿ ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ಬಂತು. ಕಜ್ಜಾಯ ಬಿಟ್ಟೇಳಲು ಮನಸ್ಸು ಬರಲಿಲ್ಲ.

“ ಉಷಾ, ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಾನು ಯಾವ ಲೆಕ್ಕ. ಇಡುವ ಗೋಜಿಗೂ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಭಾರವೂ ನಿನ್ನದೇ ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಎದ್ದನು.

೬

ನೋಡನೋಡುತ್ತಲೇ ವಾರವೊಂದು ಉರುಳಿತು. ರವಿವಾರ ಬಂದಿತು. ಶೈಲೇಶನಿಗೆ ಅದರ ಎಚ್ಚರವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಉಷೆಯು ನಸುಕಿನಲ್ಲಿಯೇ “ ನೀವು ಒಮ್ಮೆ ವಿಭಾ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಬರಬಾರದೇ ? ಆಕೆ ಏನು ತಿಳಿದು ಕೊಂಡಿರುವಳೋ ಏನೋ ? ನಾನು ದಿನಾಲು ನೆನಪು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೇನೆ. ಆದರೂ ನೀವು ಹೋಗಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಜಗಳ ಹೆಚ್ಚುಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿರುವಿರಾ ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

“ ಏನು ಮಾಡಲಿ ? ಕಾಲೇಜಿನ ಕೆಲಸ. ಬಿಡುವೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲ. ”

“ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು. ಕಾಲೇಜು ಬಿಟ್ಟು ಮೇಲೆ ಅದೇ ದಾರಿಯಿಂದ ಏಕೆ ಹೋಗಿ ಬರಬಾರದು ? ”

“ ತಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ ನನಗೆಷ್ಟು ಆಯಾಸವಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ನೀನೇನು ಬಲ್ಲಿ ? ಎಂದಾದರೂ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಸಾಕ ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಆಗ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಅದರ ಕಷ್ಟ ! ”

“ ದಮ್ಮಯ್ಯ, ನಿಮ್ಮ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತೇನೆ. ರವಿವಾರವೂ ಬಹಳ ಕಲಿಸುತ್ತೀರೆಂದು ಬಲ್ಲೆ. ” ಎಂದು ಆಳಿಗೆ ಕರೆದು ಗಾಡಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದಳು.

ಶೈಲೇಶ ಹೋಗುವಾಗ ಮಗನಿಗೂ ಬಾರೆಂದು ಕರೆದ. ಆದರೆ ಮಗ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಆತ ಮಲತಾಯಿಯ ಮೈಗಾಸಿಸಿ ನಿಂತ. ಅತ್ತಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲು ಆತನಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹವಿರಲಿಲ್ಲ ಹಿಂದಿನ ಘಟನೆಯ ನೆನಪಾಗಿ ಅಂಜಿದ. ಉಷೆಯು ಆತನನ್ನು ಎದೆಗವಚಕೊಂಡು “ ಸೋಮೇಂದ್ರ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ. ಇನ್ನೆಂದಾದರೂ ಹೋಗುವನಂತೆ ” ಎಂದು ನಗನಗುತ್ತ ಬಳಹೋದಳು.

ಶ್ಯಾಮಬಾಜಾರಿನಿಂದ ಶೈಲೇಶ ಮರಳಿದಾಗ ಎರಡೂವರೆ ಘಂಟೆ ಯಾಗಿತ್ತು. ಆತನ ಜೊತೆಗೆ ವಿಭಾ, ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನ, ಆತನ ತಂಗಿ ಬಂದಿದ್ದರು. ಶೈಲೇಶನಿಗೆ ವಿಭಾಳನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವ ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಉಷೆಯ ಮೇಲೆ ಆಕೆಯ ಅನೇಕ ಆರೋಪಗಳಿದ್ದವು. ಅಣ್ಣನ ಮೇಲೂ ಅಪ್ಪೇ ಹರಿಹಾಯ್ದಿದ್ದಳು. ತನ್ನಷ್ಟು ಕಲಿಯದ, ಹಳ್ಳಿಯ ಕುಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಉಷೆಯನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿಯ ಮುಂದೆ ಹೀನಾಯ ಮಾಡಲೆಂದು ಬಂದಿದ್ದಳು.

ಇಷ್ಟೊತ್ತಿನ ತನಕವೂ ಆಕೆ ಅಣ್ಣನ ಕಿವಿ ಕುಂಬಿದುದು ಒಂದೇ ಒಂದು ಮಾತು. “ ಆಕೆಯನ್ನು ತಂದು ಜನರಿಗೆ ಇಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಾದಿ ಮಾಡಿದೆ. ಇಷ್ಟೊಂದು ದಿನ ಆಕೆ ಹೆರವರಲ್ಲಿದ್ದವಳು. ಅವಳನ್ನು ನೀನು ಹೊರಹಾಕಿದವನಲ್ಲ ; ನಿನ್ನ ಹಿರಿಯರು ಈಗ ಅವಳನ್ನು ಕರೆತಂದು ನೀನು ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಅವಮಾನ ಮಾಡಿಸಿದೆ. ಆ ಕಲಂಕವನ್ನು ನೀನು ತೊಡೆದು

ಹಾಕಬೇಕು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಅರಿಷ್ಟಕ್ಕೆ ಆಕೆಯೇ ಕಾರಣ. ಅಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮಂತಹ ಘನವಂಶದವರಲು ಆಕೆ ಯೋಗ್ಯಳಲ್ಲ. ಈಕೆ ನನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿಯೆಂದು ನಮ್ಮ ಗೆಳೆಯರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ರಿಚಿತರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೂ ನಾಚಿಕೆಯೆನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಮೇಜವಾಣಿ ಗೀಜವಾಣಿ-ಸಭೆ ಸಮಾರಂಭಗಳಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಇಂತಹ ಕೀಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯವಳನ್ನು ನನ್ನವಳೆಂದು ಹೇಗೆ ಕರೆಯಲಿ ? ”

ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನನಿಗೆ ಉಷೆಯ ಸರಿಚದು ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆಕೆಯ ವತಿಯಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಮಾತಾಡಿದ. ಆದರೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಅರ್ಭಟದ ಮುಂದೆ ಆತನ ಆಟ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ.

“ ನನಗೇನೂ ತಿಳಿಯದೆಂದು ಅಣ್ಣ ಭಾವಿಸಿರಬೇಕು ; ನಾನು ಬೇರು ಬೇರು ಬಲ್ಲೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟವಳೇ ಅಬ್ಬಲ್ಲ ಮುಸಲ್ಮಾನನೆಂದು ಹೊರಹಾಕಿದಳು. ಕೀಳು ಕುಲದವನೆಂದು ಗಿರಿಧಾರಿಯೂ ಹೊರಬೀಳಬೇಕಾಯಿತು. ಇಂತಹ ಜಾತಿಭೇದವೇನಿಸುವವರೊಡನೆ ನಾವು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾರೆವು. ಇದರಿಂದ ಯಾರಿಗೆ ಬೇಸರವಾದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ”

ಯಾರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಈ ಮಾತು ಆಡುತ್ತಾಳೆಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಯಿತು. ಆಗ ಶೈಲೇಶನೇ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ “ ಅಬ್ಬಲ್ಲ, ಗಿರಿಧಾರಿಯರನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿದುದು ಅವರ ಜಾತಿಯ ಸಲುವಾಗಿಯಲ್ಲ. ಅವರೇ ತಂತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬರಲು ಆತುರರಾಗಿದ್ದರು ” ಎಂದನು.

ಅಣ್ಣನ ಈ ಮಾತಿನಿಂದ ಆಕೆ ಶಾಂತಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪವೂ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಿಲ್ಲದೆ “ ಸಾಸ, ಇಷ್ಟೊಂದು ದಿನ ಅವರಿಗೆ ಮನೆಯ ಎಚ್ಚರವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕಲಿ ಮನೆ ಹೊಕ್ಕೊಡನೆಯೇ ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಮನೆಯ ಕಾಳಜಿ ಹತ್ತಿ ಓಡಿಯೇ ಹೋದರೆಂದು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ”

ಇಂತಹ ವ್ಯಂಗ್ಯಕ್ಕೆ ಏನೆಂದು ಉತ್ತರಕೊಡಬಹುದು ? ಆತ ಮಾನವಾಗುಳಿದ.

“ ನೌಕರರೆಲ್ಲ ಓಡಿಹೋದ ಮೇಲೆ ಕೆಲಸ ಹೇಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ? ”

“ ಹೇಗಾದರೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ”

“ ಹೋದ ನೌಕರರು ಮರಳಿ ಬರುವಂತೆ ನನಗೇನೂ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ವೇನೆಯನ್ನೇನು ಪುರೋಹಿತರ ಮನೆಯಂತೆ ಮಾಡುವ ಯೋಚನೆಯೇ? ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವುದಾದ ಮೇಲೆ ಜನ ಮೆಚ್ಚುವಂತೆ ನಡೆಯಬೇಕು. ಇನ್ನಾರನ್ನಾದರೂ ಹುಡುಕಿಕೊಳ್ಳಿ. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಜನವೆಲ್ಲ ಏನೆಂದಾರು? ”

“ ಕೆಲಸ ನೀಗದಿದ್ದರೆ ಆಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲೇ ಬೇಕಾದೀತು. ”

“ ಕೆಲಸ ಹೇಗೆ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತೀರೋ ನಿಮಗೇ ಗೊತ್ತು. ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದು. ತಂದೆಯ ಮನೆಯೆಂದು ಬಂದರೆ ಒಂದು ಕಪ್ಪು ಚಹಾಕ್ಕೂ ತತ್ತಾರ. ”

ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನ ಅಣ್ಣತಂಗಿಯರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಡುವೆ ಬಾಯಿಹಾಕುವದು ತರವಲ್ಲವೆಂದು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ. ಆದರೆ ಈಗ ಸುಮ್ಮನಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

“ ಮೊದಲೊಮ್ಮೆ ಹೋಗಿಯಾದರೂ ಹೋಗುವಾ. ಈಯುವ ಕೋಳಿಯ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಮೊದಲೇ ಲೆಕ್ಕಮಾಡುವದೇಕೆ? ”

“ ಅಗುಳು ಹಿಚುಕಿದರೆ ಅನ್ನದ ಲಕ್ಷಣ ಗೊತ್ತಾಗಲಾರದೇ? ಬಂದ ದಿವಸವೇ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ—ಎಲ್ಲ ” ಎಂದವಳೇ ವಸ್ತ್ರ ಬದಲಿಸಲು ಹೊರಟು ಹೋದಳು.

ವಿಭಾಳ ದೂರು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ನಿಜವಾದುದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ಉಷೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಇದ್ದುದು ಕೆಲವೇ ನಿಮಿಷ. ಅಲ್ಲಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನೋಡುವ ಇಚ್ಛೆಯಾಗಲೀ ತಾಳ್ಮೆಯಾಗಲೀ ಆಕೆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶೈಲೇಶನಿಗಾಗಲಿ, ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನನಿಗಾಗಲಿ ಏನೊಂದೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

“ ಶೈಲೇಶ, ನಿಜವಾಗಿ ನಡೆದದ್ದಾದರೂ ಏನು? ಆಳಿಗೆಲ್ಲ ಹೊರಹಾಕಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗುವ ಯೋಚನೆಯೇ! ಈಗ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ? ” ಎಂದು ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನನು ಕೇಳಿದನು.

“ ದಿನಾಲು ಬೇಕೆ—ಅನ್ನ, ಕಾಯಿಪಲ್ಯ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನೇ ಉಣ್ಣುತ್ತೇನೆ. ”

“ ಗಂಟಲಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಇಳಿಯುತ್ತದೆಯೇ? ”

“ ಸರಿಯಾಗಿ ಇಳಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ”

“ಅದು ನನಗೂ ಗೊತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಶಾಕಾಹಾರ ನನಗೆ ಸೇರುವದಿಲ್ಲ ವೆಂದಲ್ಲ; ಆದರೆ ಶಾಕಾಹಾರದಿಂದಲೇ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಪೋಷಕದ್ರವ್ಯ ಸಿಕ್ಕೀತೆಂದು ಮಾತ್ರ ಒಪ್ಪಲಾರೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಜೀವನ ಕಳೆಯಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿರುವೆಯಾ?”

“ನಿಜವಾಗಿ ನಾನಾವ ಯೋಚನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಮನೆತನದ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಿಂದ ಕೈಹಾಕಬಾರದೆಂದು ಬಗೆದಿರುವೆ.”

“ಈ ಮಾತು ನಿನ್ನ ತಂಗಿಯ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳದಂತೆ ಜಾಗರೂಕ ನಾಗಿರು.”

“ತಂಗಿಯ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ಕಿವಿಗೊಡಹತ್ತಿದರೆ ಕೆಲಸ ಸಾಗದು. ಸುಖವು ಸ್ಥಾಯಿಯಾದೀತೆಂಬ ಆಸೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಉತ್ಪನ್ನಕ್ಕಿಂತ ವೆಚ್ಚ ಹೆಚ್ಚಾದೀತೆಂಬ ಭಯವಿಲ್ಲ. ಸಾಲವಾದುದರಿಂದ ಹಗಲಿರುಳೂ ಅದೇ ಚಿಂತೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹದಿನೈದು ತಾರೀಕಾಗುವವರೊಳಗೇ ಕೈಬಾಲಿ. ಉಳಿದ ಹದಿನೈದು ದಿನ ಹೇಗೆ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೆನೋ ವೇಸರೇ ಬಲ್ಲ! ಈಗ ಕಂಡಕಂಡವರ ಹತ್ತಿರ ಕೈಗಡ ಕೇಳುತ್ತ ತಿರುಗುವ ಪ್ರಸಂಗವಿಲ್ಲ. ಈಗ ಸಿಕ್ಕ ವೇತನವೇ ಸಾಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಸುಖವಾಗಿರುವೆ.”

“ಹಣದ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ದುಃಖಿತನಾದವನು ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಅಲ್ಲ; ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆ ನಾಯಿಸಾಡು.”

“ಇಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಯಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಸಂಬಳ ಇಟ್ಟು ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಹೇಗಾದರೂ ತಿಂಗಳು ದೂಡಲು ಹೇಳಿಹೋಗಿದ್ದೆ. ಮೊದಲೆಂದೂ ಅಷ್ಟು ಹಣ ಸಾಕಾಗಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಸೋಮೇಂದ್ರನ ತಾಯಿ ಬದುಕಿದ್ದಾಗಲೂ ಸಾಲವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆಕೆ ತೀರಿಕೊಂಡ ಮೇಲೂ ಅದೇ ಹಾಡು. ಆ ಇಬ್ಬರು ನೌಕರರನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿದ್ದರಿಂದ ಅಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆಂದು ನನಗೆ ಅನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಪೂರಾ ಸಂಬಳ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಸೆಟ್ಟಿಯ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ನಾನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಸಾಲವಿತ್ತು. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ತೀರಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಸಾಖವನ್ನೂ ತೀರಿಸಲಾಯಿತು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವೈವೈಯ ಲೆಕ್ಕವನ್ನೆಲ್ಲ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಆ ಲೆಕ್ಕ ನೋಡಿ ನನ್ನ ಕಣ್ಣು

ತಿರುಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ 'ಉಷಾ, ಇನ್ನೂ ಹದಿನೈದು ದಿನ ವಾಗಿಲ್ಲ, ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಖರ್ಚುಮಾಡಿದರೆ ಮುಂದೇನು ಗತಿ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳು 'ನಾನೇನು ಅರಿಯದ ಹಳುಳೆಯಲ್ಲ: ಅಷ್ಟು ತಿಳುವಳಿಕೆ ನನಗಿದೆ' ಎಂದಳು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಉಚ್ಛಾಸಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನನಗಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಕಂಡುಬಂದಿಲ್ಲ. ಆ ಅನ್ನಬೇಳೆಯೇ ಅಮೃತದಂತೆ ರುಚಿಕರವಾಗಿದೆ. "

"ನಾನು ಇನ್ನೆರಡು ದೊಡ್ಡ ಸಾಲ ತೀರಿಸುವದಿದೆ. ಒಂದು ಪ್ರೈವೇಟಿನ ಮೇಲೆ ಶಂದ ಎರಡು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ. ಇನ್ನೊಂದು ಸಿಂಪಿಗರ ಸಾಲ. ಇವೆರಡು ತೀರಿತೆಂದರೆ ನನ್ನ ಕೈಹಿಡಿಯುವವರಿನ್ನಾರೂ ಇಲ್ಲ."

ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನ ಮಾತುಡಲು ಬಾಯಿ ತೆಗೆದಿದ್ದ. ಆದರೆ ವಿಭಾಳು ಬರುತ್ತಿದ್ದುದುದರಿಂದ ಸುಮ್ಮನುಳಿದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮೋಟರು ಸಿದ್ಧವಾದುದರಿಂದ ನಾಲ್ವರೂ ಕುಳಿತರು.

ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನ ವಿಚಾರಮುಗ್ಧನಾಗಿದ್ದರಿಂದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರ ಮಾತೂ ಆತನ ಕಿವಿಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ.

೭

ಕೆಲಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಶೈಲೇಶನ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಮೋಟರು ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ಮೊದಲು ಸೋಮೇಂದ್ರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದ. ಆತ ತನ್ನ ಅಡಿಗೆ ಯನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮುಗ್ಧನಾಗಿದ್ದ. ಅವನ ರೂಪು ಕಂಡು ಯಾರ ಬಾಯಿಂದಲೂ ಮಾತು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ.

ಗಂಗಾನದಿಯ ಸ್ನಾನಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ದೇವರ ಮುದ್ರೆಯೊತ್ತುವವರು ಅನೇಕರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಹತ್ತರ ದೇವರ ಹೆಸರಿನ ಹಾಗೂ ಮೂರ್ತಿಯ ಅನೇಕ ಮುದ್ರೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವರ ಮೈಮೇಲೆಲ್ಲ ಮುದ್ರೆ ಒತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಸೋಮೇಂದ್ರನ ಹಣೆ-ಎದೆ ಹೆಚ್ಚೇನು? ಸರ್ವಾಂಗ

ದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸುದ್ರಾಧಾರಣೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಆತನ ಮೈಮೇಲೆ ಕಂಗಳೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ವಿಭಾಳಿಗೆ ನಗು ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. “ಮಗೂ, ನಿನ್ನ ರೂಪ ನೋಡುವಂತಿದೆ. ಚಿರಂಜೀವಿಯಾಗು” ಎಂದು ಹರಸಿದಳು.

ಅಕ್ಕ ಭಾವಂದಿರ ಮುಂದೆ ಶೈಲೇಶನಿಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಯಿತು. ಶೈಲೇಶ ಕೋಮಲ ಸ್ವಭಾವದವ. ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನೆ ಗದ್ದಲ ಮಾಡುವುದು ಆತನ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಒಗ್ಗದು. ಆದರೆ ತಂಗಿಯ ಈ ಕಟುವ್ಯಂಗ್ಯ ಅಸಹ್ಯವಾಯಿತು. ಆ ಸಿಟ್ಟನ್ನು ಮಗನ ಮೇಲೆ ಕಾರಿದ. ಆತನ ಕೆನ್ನೆಗೊಂದು ಏಟು ಬಿಗಿದ: “ಹುಚ್ಚಾ, ಇದೆಂತಹ ಹೋಳೀ ಹಬ್ಬ? ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದೆ?” ಎಂದು ಗದರಿದ.

ತಾಯಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಗಂಗಾಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆನೆಂದು ಆತ ಅಳುತ್ತ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದ. ಶೈಲೇಶ ಆತನಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಗುದ್ದಿಕೆ ಸಾಬಾನು ಹಚ್ಚಿ ಮೈ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಬರಲು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದ.

ಆ ಮೇಲೆ ಮೂವರೂ ದಿವಾಣಖಾನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತರು. ಅಣ್ಣ ತಂಗಿ ಇಬ್ಬರ ಮೋರೆಯೂ ಗಂಭೀರವಾಗಿತ್ತು. ಕೆಲಹೊತ್ತು ಯಾರ ಬಾಯಿಂದಲೂ ಮಾತು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಶೈಲೇಶನ ಮೋರೆ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಮಲಿನವಾಗಿತ್ತು. ಮಗನ ರೂಪು ಈ ರೀತಿಯಾದೀತೆಂದು ಆತ ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಭಾವಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.

“ಹೀಗಾಗುವದೆಂದು ನನಗೆ ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತಿತ್ತು” ಎಂದು ವಿಭಾಳು ನುಡಿದಳು.

“ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ತಿರುಗಾಡುವದಕ್ಕೂ ಸಂಚಕಾರ ಬಂದಿತು! ಸುಮ್ಮನೆ ಆ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಹೊಡೆದು ಸರಸದಲ್ಲಿ ವಿರಸವನ್ನಂಟು ಮಾಡಿ ದಿರಲ್ಲ!”

ಗಂಡನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ವಿಭಾಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ವಿಸ್ಮಯವಾಯಿತು. “ಇದೇನು ಹುಡುಗಾಟವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದಿರಾ?”

“ ಇದರಲ್ಲಾವ ಅಪರಾಧವಾಯಿತು? ”

“ ಆ— ಅಂದರೆ? ”

“ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಇಂದಿನ ಗಂಗಾಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಅತಿಶಯ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸೋಮೇಂದ್ರ ತಾಯಿಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಗಾಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ. ಅಂದರೆ ನಳದ ನೀರನ್ನು ವಿಯ್ಯುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗಂಗಾನದಿಯ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ. ಇದರಿಂದಾವ ಪಾಪ ತಗಲಿತೆಂದು ನನಗನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ”

“ ಆ ಮೇಲೆ? ”

“ ಮುಂದಿನ ಘಟನೆಯೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದುದೇ. ಅಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಮುದ್ರಾಧಾರಣ ಮಾಡಿಸುವವರ ಗದ್ದಲವಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಯಾರೋ ಹುಡುಗನನ್ನು ಕಂಡು ಒಂದೆರಡು ಬಿಲ್ಲಿಯ ಆಸೆಗಾಗಿ ಚಂದನ ಮುದ್ರೆ ಹೊಡೆದಿರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಗದ್ದಲ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲೇನು ಅರ್ಥವಿದೆ? ”

“ ಇದರ ಪರಿಣಾಮವೇನಾದೀತೆಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿರುವಿರಾ? ”

“ ಪರಿಣಾಮವೇನು ಮಣ್ಣು! ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆಯುವಾಗ ಎಲ್ಲವೂ ತೊಳೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಅದರ ಪರಿಣಾಮ. ”

“ ಓಹೋ, ಇಷ್ಟೇ ಏನು? ನಿಮ್ಮ ಮಗ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸೈರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿರಾ? ”

“ ನನಗೆ ಮಕ್ಕಳೇ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಇಂತಹ ನಿರರ್ಥಕ ವಾದ ಹೂಡಿ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? ”

“ ತರ್ಕ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಬಹುದು. ಚಂದನ ತೊಳೆದರೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದರ ಪರಿಣಾಮ ಮಾತ್ರ ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳ ಭಾವೀ ಜೀವನ ಸುಗಮವಾಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹಿರಿಯರಾದ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ. ನೀವು ಒಪ್ಪಿರಿ ಅಥವಾ ಒಪ್ಪದೆ ಇರಿ. ಆದರೆ ಇಂದಿನ ಘಟನೆ ಮಾತ್ರ ಅನುಚಿತವೆಂದು ಸಾರಿ ದೂರಿ ಹೇಳುತ್ತೀನೆ. ”

“ ನೀವು ಎಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ಏಕೆ ಹೇಳುತ್ತೀಯೆ? ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದವ ನಾನೊಬ್ಬನೇ. ಶೈಲೇಶ ಬಂದವನೇ

ಮಗನಿಗೆ ವೆಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು. ನಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪಾಠಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿದ. ಇನ್ನು ಉಷಾ ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಹುಡುಗ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಾಲಾರಿದ ದಿನದಿಂದಲೇ ಮೇಡಂ ಆಗಲಾರಳಷ್ಟೇ? ಎನೇ ಇರಲಿ. ನೀವೇ ಅಣ್ಣ ತಂಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ನಾನೆದ್ದೆ.”

ಶೈಲೇಶ ಇನ್ನೂ ತನಕ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ. ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನನು ಹೋಗಲು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ “ಎಲ್ಲಿ ಎದ್ದೆಯಪ್ಪಾ ನೀನು?” ಎಂದ.

“ನಾನು ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಗೃಹಿಣಿಯೊಡನೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆಯೋ ನೋಡುವೆ.” ಬಾಯಿಂದ ಇನ್ನೇನೂ ಹೊರಡದ್ದರಿಂದ ಆತ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟ.

ಅಲ್ಲಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಉಷೆಯು ಕುಳಿತ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು “ಅಕ್ಕಾ, ನಮಸ್ಕಾರ” ಎಂದನು.

ಉಷೆಯು ಮುಖ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದಳು. ಹಾಗೆಯೇ ತಲೆಯ ಸೆರಗನ್ನೆಳೆದು ನಿಂತಳು. ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸೋಮೇಂದ್ರ “ಅಮ್ಮ, ಮಾವ ಬಂದ, ಮಾವ” ಎಂದು ಕೈತಟ್ಟಿ ಕೂಗಿದ.

ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡಲು ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದಳು. ಆಕೆಯ ಮುಂದೆ ಎರಡು ಕಪಾಟು ತೆರೆದಿದ್ದಿತು. ನೆಲದ ಮೇಲೆ ವಸ್ತ್ರ ರಾಶಿರಾಶಿಯಾಗಿ ಹರಡಿತ್ತು. ಅದು ಎಂದಿನಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದೋ ಯಾರು ಬಲ್ಲರು?

ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನ ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು “ನೀವೇನು ನಡೆಸಿರುವಿರಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ಉಷೆಯು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಜತನದಿಂದ ಇಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ಓರಣವನ್ನು ಕಂಡು ಚಿಕ್ಕಿತನಾದ.

“ಇದನ್ನೇನು ಅನಾಥಾಲಯಕ್ಕೆ ಕೊಡುವ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರಾ? ಅಥವಾ ಹರಕು ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸರಿಪಡಿಸುವ ಇರಾದೆಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುವಿರಾ?”

ಆತ ಉಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಏನೇನನ್ನೋ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಆಕೆಯಷ್ಟಾದರೂ ಹೆಳ್ಳಯ ಹುಡುಗಿ. ಹೊರಗಿನವರೆಂದಿಗಿ ನಿಲ್ಲಲಾರಳು. ಆದರೆ ಉಷೆಯ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಅದಾವ ರೀತಿಯೂ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. ತಲೆಯೆತ್ತಿ

ಆತನನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಿಜವಾದರೂ, ಆಕೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಉತ್ತರವಿತ್ತಳು. ಮಾತಿನಲ್ಲಾವ ಸಂಕೋಚವಿರಲಿಲ್ಲ.

“ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಸರಿಪಡಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವೆ. ಇನ್ನು ಹತ್ತು ವರ್ಷ ಹೊಸ ವಸ್ತ್ರ ಕೊಳ್ಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇ ಉಂಟಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ”

ಕೆಲಹೊತ್ತು ಆತನ ಬಾಯಿಂದ ಮಾತೇ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. “ ಅಕ್ಕ, ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಗುಣವನ್ನು ಕಂಡು ನಾನೂ ಅದೇ ರೀತಿಯ ಮನುಷ್ಯನೆಂದು ಮಾತ್ರ ಊಹಿಸಬೇಡ. ನನ್ನ ಉಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆ ರೀತಿನೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು ಕ್ರಿಶ್ಚನ್ನನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ. ಇದೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಬಾಹ್ಯರೂಪ. ಅಂತರಂಗದಿಂದ ನಾನು ಹಿಂದುವೇ ಇದ್ದೇನೆ. ಯಾರಾದರೂ ಗಂಗಾಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ನಾನಂತೂ ಕೈಯೆತ್ತುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಶೈಲೇಶನು ಸೋಮೇಂದ್ರನಿಗೆ ಹೊಡೆದುದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆತ ಅಂತಹ ಕೀಳು ತರಗತಿಯ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆತನೂ ನೊಂದಿರಬೇಕು. ”

ಉಷೆಯು ಏನೆಂದೂ ಉತ್ತರಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿದ್ದಳು.

“ ಅಕ್ಕಾ, ನೀವು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ. ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ನಿಮ್ಮವೇಳೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವದು ಬೇಡ. ನಿಮ್ಮಂತಹ ಗೃಹಲಕ್ಷ್ಮಿಯರಿಂದ ನಾನೂ ಗೃಹವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪಾಠ ಕಲಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ”

ಉಷೆಯು ನಕ್ಕು “ ಇನ್ನೆಲ್ಲ ಹೆಂಗುಸರ ಕೆಲಸ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೀವು ಕಲಿತೇನು ಫಲ? ” ಎಂದಳು.

“ ಇದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೆಂದಾದರೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವೆ. ”

ಆಕೆ ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಲೇ “ ಇದೆಲ್ಲ ದೀನದರಿದ್ರರ ಕೆಲಸ. ತಮ್ಮಂತಹ ಮಹನೀಯರಿಗೆ ಇದರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೆಂದೂ ಬೀಳದು ” ಎಂದಳು.

ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಟ್ಟು, “ ಅಕ್ಕಾ, ಹೊರಗಿನ ಥಾಟು ನೋಡಿ ನಿಮ್ಮಂತಹರೂ ಹೀಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರೆ ನನ್ನಂತಹ ದುಃಖಿತರ ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ಅರಿಯುವವರಾರು? ನನ್ನ ತಂಗಿಯೂ ನನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಆಕೆಯನ್ನು ಕೆಲದಿನ ಸ ನಿಮ್ಮ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹೋಗಲು ಮನಸ್ಸು

ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದೆ. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವಂಶವನ್ನಾದರೂ ಆಕೆ ಅರಿತು ಕೊಂಡರೆ ಮುಂದಿನ ಜೀವನ ಸುಗಮವಾದೀತು.”

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಮಾಳಿಗೆಯೇರಿ ಬರುವ ಸದ್ದಾಯಿತು.

“ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಹಾಗೂ ನನ್ನ ತಂಗಿಯ ವೇಷಭೂಷಣಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ತರಗತಿಯವರೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಡಿ.”

“ಕೆಲವೇ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತಿದೆ.”

“ಬಹುದು—ಗಿಹುದಿನ ಶಂಕೆ ನಿಮಗೆ ಬೇಡ, ನೀವು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಲ್ಲರಿ.”

೮

ಮೂವರೂ ಮೇಲೆ ಬಂದರು. ಉಮೆ ಹಿಂದಿದ್ದಳು. ಆಕೆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನ “ತಂಗೀ, ಮೆಟ್ಟು ತೆಗೆದಿಟ್ಟು ಒಳಗೆ ಬಾ” ಎಂದ.

ವಿಭಾಳಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. “ಕಾಲ್ಮರೆಯನ್ನು ಹೊರಗೇಕೆ ತೆಗೆದಿಡಬೇಕು?”

“ಹೊರಗಿಟ್ಟರೆ ಹಾನಿಯೇನಿಲ್ಲ. ಒಳಗೆ ತರುವುದರಿಂದ ಲಾಭವಿದ್ದದ್ದೂ ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಇದೆ; ಕಾಲ್ಮರೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳು ನಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಮುಗ್ಗುರಿಸಿ ಬೀಳುವ ಭಯವಿಲ್ಲ.”

“ಅದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ತೆಗೆದಿಡುವ ಕಾರಣವೇನು ಬಂತು?”

“ಅಕ್ಕ, ಹಿಂದೂ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದವಳು. ಅಲ್ಲಿಯ ಆಚಾರವಿಚಾರಗಳೇ ಆಕೆಗೆ ಮಾನ್ಯ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವರು ಹಿರಿಯರು ಗುರುಜನರು. ಅಂತಹರ್ದಲ್ಲಿ ಕಾಲ್ಮರೆ ಹೊರಗಿಟ್ಟು ಬರುವುದೇ ವಾಸಿ”

ಗಂಡನ ಕಾಲಿಗೂ ಕಾಲ್ಮರೆಯಿಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಆಕೆ ಕಂಡಳು. ಉರಿಯುವ ಗಾಯಕ್ಕೆ ಉಪ್ಪೆರಚಿದಂತಾಯಿತು. “ಗುರುಜನರಲ್ಲಿರುವ ಅಪಾರವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾನೇನು ಅರಿಯೇನೇ? ಆದರೆ ಅವರ ಸೋಗು ವಿಹಿತವಲ್ಲ.

ಇದಂತೂ ಅವರ ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಯಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೇ ಇಷ್ಟು—ದೇವರ ಕೋಣೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಪಂಚಗವ್ಯ ಕುಡಿದೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೋ ಏನೋ?”

“ಅಕ್ಕನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ನಾನು ಕುಡಿಯುವದೂ ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಇನ್ನು ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಯೊಡನೆಂತೂ ನನಗಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕ, ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಲ ಬಂದಾಗ ಜಮಖಾನು ಕಂಡಿದ್ದೆ. ಈಗ ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲಿಟ್ಟಿರಿ?”

“ಜಮಖಾನು ಹಾಸಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಕೋಣೆ ಸ್ವಚ್ಛ ಮಾಡಲಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಹೊಲಸು ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.”

“ವ್ವಾ, ಜಮಖಾನು ಹಾಸಿದರೆ ಕೋಣೆ ಹೊಲಸಾಗುತ್ತಿದೆಯಂತೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಚಾರ” ಎಂದು ವಿಭೆಯು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ನುಡಿದಳು.

“ಕೋಣೆ ಹೊಲಸಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೊರಗೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಅದರಡಿಯಲ್ಲಿ ಧೂಳು ಮಣ್ಣು ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.”

ವಿಭಾಳು ಉತ್ತರ ಕೊಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನ “ಅಕ್ಕ, ಚನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ ನೋಡು. ಬುಡದಲ್ಲಿ ಹೊಲಸಿದ್ದರೇನು? ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದಿದ್ದರಾಯಿತು—ಅದೇ ಅಲ್ಲವೇ ಶ್ರೀಲೇಶ?”

ಶ್ರೀಲೇಶ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ವಿಭಾಳ ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಸೀಮೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಮೌನವಾಗಿ ಉಳಿದಳು. ಗಂಡಹೆಂಡರಲ್ಲಿ ವಾದವಿವಾದವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೇನೂ ಕೊರತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜನರ ಮುಂದೆ ಸೋಲನ್ನೊಪ್ಪಿ ಕೊಳ್ಳಲು ವಿಭಾಳು ಎಂದಿಗೂ ಸಿದ್ಧಳಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತು ಬಂದಾಗ ಸೋತು ಹೋದವನೇ ಜಾಣನೆಂಬಂತೆ ವಾದ ಬೆಳೆಯುವ ಸಂದರ್ಭ ಕಂಡಾಗಲೆಲ್ಲ ತಾನೇ ಸೋತಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ಇಂದು ಒಮ್ಮಿಂ ದೊಮ್ಮೆಲೇ ತಾಂತನಾಗಲು ಆತನ ಮನಸ್ಸು ಒಡಂಬಡಲಿಲ್ಲ. ವಿಭಾಳಿಗೂ ಗಂಡನ ಈ ಒಲವು ತಿಳಿಯಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಾನೇ ಬಿಗಿಹಿಡಿದಳು.

ವಿಭಾಳು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೇಳಲು ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನನಿಂದ ಸಿದ್ಧನಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೂ ಇತ್ತು. ಹೆರವರ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಅಪರಾಧ ವನ್ನೇ ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡಿ ಅವರ ಮನನೋಯಿಸುವ ಆಕೆಯ ಸ್ವಭಾವ ಆತ ಅರಿತಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಇವಳಿಗೇ ಹಾನಿಯಾಗುತ್ತತ್ತೇ

ಹೊರತು ಹೆರವರಿಗೆ ಬಾಧೆ ತಟ್ಟುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಂದಿನ ನಡತೆಯಿಂದ ಉಷೆಗೆ ಹಾನಿಯಾಗುವಂತಿತ್ತು.

ಆ ನಿರಸರಾಧಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟಂದಿನಿಂದ ವಿಭಾಳು ಕೈತೊಳೆದು ಆಕೆಯ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿದ್ದಳು. ಉಷೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ದುರ್ದೈವಿ. ಯಾರದೋ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಆಕೆ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಎರವಾಗಿ ದಾರುಣ ದುಃಖ ಕ್ಷೇಡಾಗಿದ್ದಳು. ಈಗ ಯಾವ ಪುಣ್ಯದಿಂದಲೋ ತುಸು ಆಸರೆ ದೊರೆತಿದೆ ಯೆನ್ನು ವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಈಕೆಯ ತೊಂದರೆ. ಯಾರಿಗೆ ತಾನೇ ಸಿಟ್ಟು ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ? ಆತನೂ ಮದುವೆಯಾದ ಮನುಷ್ಯ. ಗಂಡನ ಕರ್ತವ್ಯಕರ್ಮ ಅರಿತವ. ಶೈಲೇಶ ಉಷಾಳೊಡನೆ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ— ಸರಿಯಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸಿಲ್ಲ ವೆಂದು ಆತನಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಈಗಲೇನೋ ಕರ್ತವ್ಯ ಪರಾಯಣನಾಗುತ್ತಿರುವ ಸೂಚನೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಕಲ್ಲುಹಾಕುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಆತನಿಂದ ಸಹಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು ಈ ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಉಷಾಳ ಚರಣರಜದಲ್ಲಿದ್ದ ಯೋಗ್ಯತೆಯೂ ವಿಭಾಳಿಗೆ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಅಂತರಂಗದ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣವೂ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು.

ಅಂತೂ ವಿಭಾಳನ್ನು ಈಗ ಕ್ಷಮಿಸುವದು ಉಚಿತವಲ್ಲವೆಂದು ಕಂಡು ಬಂದರೂ, ಎಲ್ಲರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಅವಮಾನಿಸುವುದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ ವೆಂದು ಸುಮ್ಮನಾಗಲು ಯತ್ನಿಸಿದ. ಅಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಈ ಮನೋಭಾವನೆ ಯನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುವ ಮನಸ್ಸು ಆತನಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಂಗಿ ಯನ್ನು ಕುರಿತು “ಉಮಾ, ಈ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅತ್ತೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಯಂಕಾಲ ಒಂದೆರಡು ತಾಸು ಕಳೆದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಒಳಿತಾದೀತು. ಎಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಯಲ್ಲಿಯೂ ಮುಂದುವರಿಯಬಹುದು” ಎಂದನು.

ಉಮೆಯು ನಸುನಕ್ಕು ಸುಮ್ಮನುಳಿದಳು. ಉಷೆಯೇ “ಆಯಿತು. ಆಗಂತೂ ಕೇಳುವುದೇ ಬೇಡ. ಆಕೆ ನನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದು ಕೂಡಹತ್ತಿಡ ಕೆಂದರೆ ನಿಮ್ಮಂತಹ ಸುಧಾರಿಸಿದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೆ ಕೂಡಲಿಕ್ಕೂ ಸ್ಥಳ ದೊರೆಯದು. ಹೊರಗೇ ಬೀಳಬೇಕಾದೀತು” ಎಂದಳು.

“ಅಕ್ಕ, ಹೊರಬಿದ್ದರಾದರೂ ಹಾನಿಯೇನು? ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ಅವಳ ಹಾಗೂ ಗಂಡನ ಜೀವನವಾದರೂ ಸುಖಮಯವಾಗಿ ಸಾಗುವದು

ಹೆಚ್ಚೇನು? ಈಗ ನೀವು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸವನ್ನಷ್ಟೇ ಮನನಮಾಡಿದರೂ ದಿನ ದಿನಾ ಹೊಸ ಹೊಸ ವಸ್ತು ಬೇಕೆಂದು ಗಂಡನನ್ನು ಕಾಡುವುದಾದರೂ ಉಳಿದೀತು. ಕುಶಲನಾದ ನಾವಿಕನು ನೀರನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಅದರ ಆಳವನ್ನು ಅಳೆಯುವಂತೆ, ನೀವು ಇಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅಳಿದುಬಿಟ್ಟಿರುವಿರಿ- ತುಸು ಅಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸಿದರೂ ಹಡಗು ಮುಳುಗಿತೆಂದು ನೀವು ಕಂಡುಕೊಂಡಿರಿ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮಗೆ ನಾನು ನನ್ನ ವತಿಯಿಂದಲೂ, ಶೈಲೇಶನ ವತಿಯಿಂದಲೂ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನು ಫಿರಸಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.”

ಉಷೆಗೆ ನಾಚಿಕೆಯೆನಿಸಿತು. “ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಾನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಧನ್ಯವಾದವನ್ನೇಕೆ ಅರ್ಪಿಸುವಿರಿ?”

ಇಷ್ಟೊತ್ತು ವಿಭಾ ಹೇಗೋ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು. ಈಗ ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

“ತಮ್ಮ ಹೆಂಡದಿರನ್ನು ಅಪಮಾನ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ಈ ಮಾತು ಆಡಿದ್ದು. ಅಲ್ಲದೆ ಹೆರರ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಕಾಳನ್ನೂರಿಸುವವರನ್ನು ಹೊಗಳುವ ಈ ವರಿಗೆ ಏನೆನ್ನಬೇಕೋ ತಿಳಿಯದು.”

“ವಿಭಾ ರಾಣಿಯವರೇ, ಮನೆಯನ್ನು ಸುಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರಲು ಯತ್ನಿಸಿದಂತೆ ಭಿಕ್ಷುಕರಾಗುತ್ತಾರೆಯೇ?”

“ಇಂತಹ ಮಾತು ಸಭ್ಯರ ಬಾಯಿಂದೆಂದೂ ಹೊರಡದು. ಗಂಡ ಹೆಂಡರಲ್ಲಿ ವೈಮನಸ್ಸು ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಈ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಏನು ಹೆಸರೋ ಯಾರು ಬಲ್ಲರು?”

ವಿಭಾಳ ಮುಖದಿಂದ ಉತ್ತರವೇ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಏನೂ ಸೂಚಿಸದ್ದರಿಂದ ಗಂಡನ ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿದಳು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಜನರೆದುರಿಗೆ ತನ್ನ ಗಂಡ ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದೆಂದು ಅಕೆ ಎಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮೇಲೆ ಗೋಳೆಂದು ಅಳಹತ್ತಿದಳು. “ಅಣ್ಣಾ, ಇನ್ನು ಮುಂದೆಂದೂ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹತ್ತರ ಹಾಯುವದಿಲ್ಲ” ಎಂದಳು.

ಶೈಲೇಶ ವ್ಯಾಕುಲಗೊಂಡ. ಉಷೆಯೂ ಹಿಡಿದ ಕೆಲಸಬಿಟ್ಟು ಕಾತರಳಾಗಿ ನಿಂತಳು. ಆ ಮೇಲೆ ವಿಭಾಳ ಕೈಹಿಡಿದು “ಅತ್ತಿಗೆ ನಾವಾರೂ ನಿನಗೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ” ಎಂದಳು.

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಿಯವಾದ ಘಟನೆಯೊಂದು ನಡೆಯಿತು. ಹೀಗೆ ಮಾತಾಗುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನ ಅಲ್ಲಿಂದ ಜಾರಿದ. ಈಗ ವಿಭಾಳನ್ನು ತಡೆಯುವವರು ಇನ್ನೂ ರೂ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

“ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ನಾನು ಹಗೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಿರುವಾಗ ನಾನಿಲ್ಲಿ ಬರುವುದು ಸರ್ವಥಾ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ.”

“ಅತ್ತಿಗೆ, ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ಈ ರೀತಿ ಯೋಚಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.”

ಬೇರೆಯವರ ಮಾತನ್ನು ಕಿವಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ತಾಳ್ಮೆ ಆಕೆಗಿರಲಿಲ್ಲ. “ಇಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದರು. ನಾಳೆ ಅಣ್ಣನೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುವದೆಂದರೆ ಅಸಮಾನವನ್ನು ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಂತೆ. ಉಮಾ, ಏಳು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವಾ, ನಡೆ. ಯಜಮಾನಿನಿ ಕರೆಯಿಸದೇ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಲು ಹಾಕಿದುದೇ ನನ್ನ ತಪ್ಪು. ತಾಯಿಯ ಮನೆ ಯಿಂದಿದ್ದ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಟುತನವೂ ಇಂದಿನಿಂದ ದೂರಾಯಿತು.”

ಎಂದವಳೇ ಮಾಳಿಗೆ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಂದಳು ಶೈಲೇಶನೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ. ಆದರೆ ಆತನಿಗೆ ತಂಬಾ ಸಂಕೋಚವಾಗಿತ್ತು. “ವಿಭಾ, ತುಸು ತಡೆ. ನನ್ನ ಲ್ಯಾಬ್ರಿಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೋ.”

“ಉಹುಂ. ನಾನೀಗ ಕೂಡಲಾರೆ. ಅಣ್ಣಾ, ನಿನ್ನ ಹಿರೇ ಹೊಡತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮರೆಯಬೇಡ. ಸೋಮೇಂದ್ರ ವಿಲಾಸಿನಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರಬೇಕೆಂದು ಆಕೆಯ ಆಸೆಯಿತ್ತು. ಅಣ್ಣಾ, ನಿನ್ನ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತೇನೆ. ಆತನ ಜೀವನ ಹಾಳುಮಾಡಬೇಡ. ಇಂದು ನೋಡಿದಂತಹ ಶಿಕ್ಷಣವೇ ದೊರೆಯಹತ್ತಿತೆಂದರೆ ನನಗೆಲ್ಲಿಯೂ ಮೋರೆ ತೋರಿಸಲು ಇಂಬಿಲ್ಲದೇ ಹೋದೀತು.”

ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಂಬನಿಗೆ ಕರಗದ ಮಾನವನಾರು? ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಒಡಹುಟ್ಟಿದ ತಂಗಿ. “ತಂಗೀ, ನೀನು ಈ ರೀತಿ ಹೊರಟು ಹೋದರೆ ನನಗೆಷ್ಟು ವ್ಯಥೆಯಾದೀತೆಂದಾದರೂ ಊಹಿಸಿರುವೆಯಾ? ತುಸು ತಡೆ.”

ವಿಭಾಳಿಗೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ದುಃಖ ಒತ್ತರಿಸಿ ಬಂದಿತು. ಸೋಮೇಂದ್ರನ ಭವಿಷ್ಯ ಚಿಂತನೆಯಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೋ ಯಾರು

ಬಲ್ಲ? ಆಕೆ ಕಣ್ಣನ್ನೊರಸಿ “ಅಣ್ಣಾ, ನನಗಿನ್ನುವ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡುವ ಬಯಕೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ವಂಶಾಧಾರನೆಂದರೆ ಸೋಮೇಂದ್ರನೊಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ. ಅವನನ್ನೊಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೋ.” ಎಂದು ತನ್ನ ಮೋಟರು ಏರಿದಳು. ಉಮೆಯೂ ಸುಮ್ಮನೆ ಅವಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತಳು.

“ವಿಭಾ, ಸೋಮೇಂದ್ರನನ್ನು ನಿನೊಡನೆಯೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು. ನಿನಗೂ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ. ಇವನೇ ಮಗನೆಂದು ತಿಳಿದು ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು” ಎಂದು ಶೈಲೇಶನೇ ವಿನಂತಿಸಿದ.

“ಅಣ್ಣಾ, ಇಂತಹ ಅಗದಹೋಗದ ಮಾತುಗಳನ್ನೇಕೆ ಅಡುವಿ? ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು ನಿನಗೆ ಸಾಧ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ.”

“ಸಾಧ್ಯವೇಕಿರಲಾರದು. ರಂಗೀ, ನಿನಗೆ ಇವನ್ನು ಸತ್ಯವೆಂದು ಮಾಡಿಯೇ ತೋರಿಸುವೆ.”

“ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆಂತೂ ಒಳಿತೇ ಆಯಿತು. ಆತನ ಉಚ್ಚ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಖರ್ಚು ಮಾಡಲು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಹಣವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾನೇ ಈ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರುವೆ.”

ಆಕೆಯ ದೃಷ್ಟಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೊರಳಿದಾಗ ತಮ್ಮನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಉಷೆಯು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಳು. ಕೆಲ ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿಯೇ ಮೋಟರು ಹೊರಟಿತು. ಆ ಮೇಲೆ ಶೈಲೇಶ ತನ್ನ ಓದುವ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತ. ಮೇಲೆ ಹೋಗುವ ಇಚ್ಛೆಯಾಗಲೀ ಸಾಹಸವಾಗಲೀ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಮಾತನ್ನೆಲ್ಲ ಉಷೆಯು ಕೇಳಿರುವಳೆಂದು ಆತನಿಗೆ ಖಾತ್ರಿ ಯಾಗಿತ್ತು.

೯

ಉಷೆಯು, ರಾತ್ರಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಬರಲು ಗಂಡನಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದಳು. ದಿನಾಲು ಕೂಡುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಕೂತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಸೋಮೇಂದ್ರನು ಮಾತ್ರ ಹತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆತ ಮಲಗಿರಬೇಕು. ಶೈಲೇಶ ಬಂದ. ಆತನ

ಮೋರೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿತ್ತು. ಬೇಕೆಂತ ಮಾತು ಬೆಳೆಸುವುದು ಉಷೆಗೆ ಒಗ್ಗದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇಂದಿನ ಘಟನೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನು ತಾನಾಗಿ ಎತ್ತಲಿಲ್ಲ. ತನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ನಡೆದಿರಬಹುದಾದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೂ ಕುತೂಹಲ ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯ ಈ ಸ್ವಭಾವ ಶೈಲೀಶನಿಗೆ ಅಪರಿಚಿತವಾದುದೇನೂ ಅಲ್ಲ.

ಶೈಲೀಶ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗ ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಮುನಿದ ಆಕೆಯ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಕದ್ದು ನೋಡಲು ಹವಣಿಸಿದ. ಎಂದಿನಂತೆ ಆಕೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಳಾದರೂ, ಬೇಕೆಂತಲೇ ದೀಪದ ಬದಿಗೆ ಮೋರೆಮಾಡಿ ಕುಳಿತಿರುವಳೆಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿದ. ದಿನದಂತೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಊಟಮಾಡಲು ಆತನಿಂದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಉಷೆಯು “ಇಂದೇಕೆ ಊಟ ಸೇರದು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ “ತಿಂದದ್ದೇ ತಿಂದರೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಬೇಸರ ಬರುತ್ತದೆ” ಯೆಂದು ಹಾರಿಸಿ ನುಡಿದ. ಆದರೆ ಕಾರಣ ಬೇರೆಯೇ ಇತ್ತು. ಇದು ನಿಜವಾದ ಕಾರಣವಲ್ಲವೆಂದು ಉಷೆಗೆ ಅನಿಸಿದರೂ ಆಕೆ ತರ್ಕಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧಳಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಕೊಡದೆ ಸೋಲನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ ವಿರೋಧಿ ಪಕ್ಷದವರ ಗಂಟಲು ದೊಡ್ಡದಾಗುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಆದರಂತೆ ಊಟಮಾಡಿ ಶೈಲೀಶ ಹೊರಗೆ ಬಂದಾಗ “ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಮ್ಮೆ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿದ್ದೇವೆಂಬುದು ನಿಜ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರವನ್ನೂ ನಿನಗೇ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಬೇಡ” ಎಂದನು.

ಮೊದಲನೇ ದಿನ ಕಾಲೂರಿದಾಗಲೂ ಆಕೆ ಇಂತಹ ಕಟು ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆಕೆಗೆ ಅರ್ಜ್ವರ್ಯವಾಯಿತು. “ನನಗೇನೂ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ” ಎಂದಳು.

ಆಕೆ ವಿನಯದಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದಳಾದರೂ ಆತನ ಸಿಟ್ಟು ಕಡಿವೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ.

“ಈ ಮಾತು ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಿರಬೇಕಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಮಾಜ, ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಮನೆಯಂತೆ ಪುರೋಹಿತರ ಮನೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿದರೆ ನಮಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ತಿರುಗಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದೀತು ನಾನು ಸೋಮೇಂದ್ರನನ್ನು ಆತನ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು?”

“ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಅವನ ಹಿತವಾದರೆ ಸಾಕು. ”

ಆಕೆಯು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಮೇಲಿನ ಮಾತು ಹೇಳಿದಳು. ಆದರೆ ಲ್ಲಾವ ವ್ಯಂಗ್ಯವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಆತನ ಸಂಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ತುಸು ವಿಕಲ್ಪ ವುಂಟಾಯಿತು. ಸೋಮೇಂದ್ರನ ಹಿತ ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದ ಸಾಧಿಸೀತೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಯೋಜನೆ ಆತನ ಮುಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ದುರ್ಬಲ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮನುಷ್ಯರ ಅವಸ್ಥೆಯೇ ಹೀಗೆ. ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಮನೋವೃಥೆ ಇಲ್ಲವೆ ಅಸಂಗತ ಅಭಿಮಾನದ ಮೂಲಕ ಒಮ್ಮೆಲೇ ರೇಗಿಗೇಳುವರು. ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಬುದ್ಧಿಯು ಸ್ತಿಮಿತಕ್ಕೆ ಬರಹತ್ತಿದಂತೆ ಪ್ಲಾತ್ತಾಪ ಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಶೈಲೇಶ ಕೆಲಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ “ ಆತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದು ಒಳಿತೆಂದು ಜನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ರೀತಿನೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಜಗಜಾಂತರವಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಣ್ಣರಂಗಿಯರಲ್ಲಿ ಜಗಳಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಡೆಗೊಟ್ಟಿದೆ. ಅದು ನನಗೆ ಸೇರದು ” ಎಂದ.

ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಹೇಳಲು ಉಷೆಗೆ ಸರಿಯೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನದೇ ಸರಿಯೆಂದು ನಾದಿಸಲು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆಕೆಯ ಮುಖದಿಂದ ನಿಟ್ಟುಸಿರೊಂದು ಹೊರಬಿತ್ತು. ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತಬ್ಧತೆಯಿದ್ದುದರಿಂದ ಶೈಲೇಶನಿಗೂ ಕೇಳಿ ಸಿತ್ತು. ವಿಭಾಳೊಡನೆ ನಡೆದ ನಾದವಿನಾದದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಅಂಗವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ಯಾವ ಮಾತೂ ಆಡಿರಲಿಲ್ಲ.

ಶೈಲೇಶನೇ ತನ್ನ ಮಾತು ಮುಂದರಿಸಿದ. “ ವಿಲಾಸತೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಕಲಿತುಬರಬೇಕಾದವನು ಅಲ್ಲಿಯ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕಲಿತು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿಯೇ ಆತ ಬೆಳೆಯ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದಿನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡಿಸ ದಿದ್ದರೆ ನಾವು ದೊಡ್ಡ ಅನ್ಯಾಯಮಾಡಿದಂತಾದೀತು. ಅವರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಕರ್ತವ್ಯ. ”

ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಕ್ಷಣಕಾಲ ತಡೆದ. ಆದರೂ ಉಷೆಯು ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಶೈಲೇಶನೇ ಮುಂದುವರಿಸಿದ. “ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನೇನೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವಾದರೆ ಸರಿ. ಆದರೆ ಬರೆ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಟ್ಟು ಕುಳಿತರೆ ನಿನ್ನ

ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು? ಸೋಮೇಂದ್ರನ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ತುಂಬಾ ಯೋಚಿಸಿಯೇ ಈ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ.”

ಸೋಮೇಂದ್ರ ಹತ್ತಿರವೇ ಮಲಗಿದ್ದ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನಾವ ಹೆಂಗಸೂ ಇರದ್ದರಿಂದ ತನ್ನ ಜೊತೆಗೇ ಮಲಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಉಷೆಯು ವಾಸ್ತವ್ಯದಿಂದ ಮಗುವಿನ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿ “ ಅವನ ಹಿತದಲ್ಲಿ ನಾನೇಕೆ ಲಡ್ಡುಬರಲಿ ? ” ಎಂದಳು.

“ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ವಿಭಿಯು ಸೋಮೇಂದ್ರನ ಶಿಕ್ಷಣದ ಯಾವತ್ತೂ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರಲು ಸಿದ್ಧಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಇದೇನು ಸಣ್ಣ ಮಾತಲ್ಲ.”

ಉಷೆಗೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳುವದೆಂದರೇ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗದರುವದೂ ಸೇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೂ ಶಾಂತ ಸ್ವಭಾವದವಳು ಆಕೆ. “ ಯಾರೊಬ್ಬರ ದಯೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಹುಡುಗ ಕಲಿಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅವರ ಖರ್ಚಿನಿಂದ ಕಲಿಯುವದಾದರೆ ನಾನು ಹುಡುಗನನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ ” ಎಂದಳು.

“ ವಿಲಾಯತಿಗೆ ಕಳಿಸುವದಾದರೆ ಬಹಳ ಹಣ ಬೇಕಲ್ಲ! ಏನು ಮಾಡುವದು ? ”

“ ಅವಶ್ಯ ಬಿದ್ದಾಗ ನೋಡಿದರಾಯಿತು. ಈಗ ರಾತ್ರಿಯಾಯಿತು ಮಲಗಿರಿ. ”

ಮಾರನೇ ದಿನ ಕಾಲೇಜು, ಕ್ಲಬ್ಬು ಮುಗಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಮರಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದ ಸುವಾಸನೆಯಿಂದ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರೂರಿತು. ಆತ ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಚಕಿತನಾಗಿ, ತನ್ನ ಓದುವ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದ. ತುಸುಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಒಬ್ಬ ಮುಸಲ್ಮಾನನು ಬಂದು ಫಲಾಹಾರಕ್ಕೆ ಆಣೆಮಾಡಿಟ್ಟುಹೋದನು.

ರಾತ್ರಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ನಿನ್ನಿನಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಆತನಿಗೂ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಭೋಜನ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಕೆಲಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಉಷೆಯು ಬಂದು ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಖರ್ಚಿಯನ್ನೆಳೆದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಳು.

ಶೈಲೇಶ ಆಗ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದ. “ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದರೆ ನಿನ್ನ ಜಾತಿಯೇನೂ ಹೋಗಲಾರದು. ವಾಸನೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ ಅರ್ಧ ಊಟಮಾಡಿದಂತೆ ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ”

“ ನಿನ್ನಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಧಾರ ಹೇಳುವ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನೀವೆಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತೀರಿ ? ”

“ ಆಗಲಿ, ನಾನೇ ಸೋತಿ. ನಿನ್ನೆ ನಿನಗೆ ತುಸು ಗದರಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನನಗಿಂದು ಇಂತಹ ಊಟ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅಲ್ಲವೇ ಉಷ ? ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ವೆಚ್ಚ ಹೆಚ್ಚಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ ? ”

“ ಇಲ್ಲ. ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕ್ಕಂತೆ ಅಸವ್ಯಯಮಾಡದಿದ್ದರೆ ತಿನ್ನುಣ್ಣುವುದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಖರ್ಚು ಬಾರದು. ಈ ರೀತಿ ಊಟದ ಯೋಜನೆ ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳಿ ನಿಂದ ನಾನೇ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ. ಮನೆಯ ಖರ್ಚಿಗಾಗಿ ನಾನೊಂದು ನಿಯಮ ಮಾಡಿರುವೆ. ಅದರಂತೆ ನಡೆದರೆ ವಿಶೇಷ ವೆಚ್ಚ ತಗಲದು. ಹಾಗೆಯೇ ನಡೆಯುವಿರಾಷ್ಟೇ ? ”

“ ಹಾಗೆ ನಡೆಯದೆ ಏನು ? ” ಎಂದು ಶೈಲೇಶ ಚಕಿತನಾಗಿ ಕೇಳಿದ.

ಉಷೆಗೆ ಏನೆಂದು ಉತ್ತರಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಒಮ್ಮಲೇ ತೋರದ್ದ ರಿಂದ ಕೆಲಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ “ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಯೋಚಿಸಿ ನಾನೊಂದು ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವೆ. ಹಾಗೆ ನಡೆಯಲು ಅನುಮತಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿ ನನ್ನ ಬೇಡಿಕೆ ಇದೆ. ”

“ ಉಷಾ, ನಾನೆಂದೂ ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ನಡೆದವನಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ತೀರ್ಮಾನಗಳು ನಿನಗನುಗುಣವಾಗಿ ಯೋಗ್ಯವೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ತಿದ್ದುಪಾಟು ಮಾಡಬೇಕಾಗುವದಿಲ್ಲ. ನಾನು ದುರ್ಬಲ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮನುಷ್ಯ. ನೀನಾದರೋ ಹಾಗಲ್ಲ. ಧೃಡನಿಶ್ಚಯದವಳು. ”

“ ಅದರಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಲಾರದು. ನಾನು ಚನ್ನಾಗಿ ಯೋಚಿ ಸಿಯೇ ಆ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವೆ. ”

ಈ ಪೀಠಿಕೆಯೆಲ್ಲ ಸೋಮೇಂದ್ರನ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಇರಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದ. “ ಇದೆಲ್ಲ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಾಯಿತು. ನೀನು ಯೋಚಿಸಿರು

ವದಾದರೂ ಏನು? ನಾನೆಂದೂ ನಿನಗೆ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಹೇಳು ನೋಡುವಾ. ”

“ಹೇಗಾದರೂ ಅಣ್ಣನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ನಿರ್ವಾಹವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ನನಗಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ನಾಳೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗ ಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುವೆ.”

“ಅಣ್ಣನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೆ ಎಂದು ಬರುವಿ?”

“ಹುಮಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು. ನಾನಿನ್ನು ಬರಲಾರೆ. ನಾನಿಲ್ಲಿ ದಿನಗಳೆಯು ವಂತೆ ತೋರದ್ದರಿಂದ, ಹೀಗೆ ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವೆ.”

ಉಷೆಯ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಶೈಲೇಶ ಕಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಮೆಯಂತೆ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟ. “ಕಬ್ಬಿಣದ ಬಾಗಿಲು ಬಂದಾಯಿತು ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಇದನ್ನು ಭೇದಿಸಲಾರದು” ಎಂದು ಒಳದನಿ ನುಡಿಯಿತು.

೧೦

ಶೈಲೇಶ ಎದ್ದಾಗ ತಾನು ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಭಯಂಕರ ಸ್ವಪ್ನ ಕಂಡಂತೆ ಅನಿಸಿತು. ಕಿಡಿಕಿಯಿಂದ ಹಣಕಿಕ್ಕಿವ. ಉಷೆಯು ಎಂದಿನಂತೆ ಗೃಹಕೃತ್ಯ ದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಳು. ಸೋಮೇಂದ್ರನೂ ಅವಳ ಬೆನ್ನಿನಿದ್ದ. ಆತ ತಿನ್ನುಲು ಬೇಕೆಂದು ಹಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆಕೆ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬರುವಾಗ ಶೈಲೇಶನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದದ್ದರಿಂದ “ಅಡಿಗೆಯವ ಚಹಾ ತಯಾರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆರೀತು ಬೇಗ ಬನ್ನಿ” ಎಂದಳು.

“ಒಳ್ಳೆದು, ನಾನು ಈಗಲೇ ಬರುವೆ” ಎಂದು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಸ್ನಾನ ಗೃಹಕ್ಕೆ ಹೋದ. “ನಾನೆಂತಹ ಹುಚ್ಚ? ಗಂಡಹೆಂಡಿರಲ್ಲಿ ಮತಭೇದ ವಾದಾಗ ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನೇ ಭೀಷ್ಮ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಯನ್ನೆಲ್ಲ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದೆ” ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನಾಚಿಕೆಪಟ್ಟು ಕೊಂಡ.

“ಗಂಡ ಹೇಳಿದ ಒಂದು ಮಾತಿಗೇ ಹೆಂಡತಿ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ತವರುಮನೆ ಸೇರುವದಾದರೆ ಜಗತ್ತು ಹೇಗೆ ನಡೆದೀತು? ಒಂದುವೇಳೆ ಸೋಮೇಂದ್ರನ ತಾಯಿ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೂ ಮಾಡಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಉಷೆಯಂಹತ

ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಕನ್ನೆ ಗಂಡನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು ಅಸಂಭಾವ್ಯವೇ ಸರಿ.. ಸಿಟ್ಟಿನ ಭರದಲ್ಲಿ ಹೊರಬಿದ್ದ ಮಾನೇ ಸತ್ಯವಾಗಿ ಸಲು ತನ್ನ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಗಲ್ಲ ತಿಲಂಜಲಿಯೆರೆಯಲಾರಳು. ಇಂತಹ ಪುಲ್ಲಕ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ನಾನಿಷ್ಟು ಅಂಜಬೇಕೇ' ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಧೈರ್ಯ ತಂದುಕೊಂಡ. ಮನಸ್ಸು ಶಾಂತಿಪ್ರೇಮಗಳಿಂದ ಓತವ್ರೋತವಾಯಿತು.

ವಿಭಾಳಂತಹ ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ಯಾವಿಭೂಷಿತಳೊಡನೆ ಉಷೆಯ ತುಲನೆ ಮಾಡುವುದು ಆತನಿಗೆ ಸಮಂಜಸವೆನಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದೇಕೋ ಇಂದು ಆ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಯಿತು. ಆತ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಟ್ಟು 'ಇರಲಿವ್ವಾ, ನನ ಗೆಂದಾದರೂ ಹುಡುಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರೆ ತಾಯಿಯಂತೇ ಆದರೆ ಸಾಕು' ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಗಡಿಬಡಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಓದುವ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದ.

ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದ ಅಡಿಗೆಯವನು ಚಹಾ, ರೊಟ್ಟಿ, ಮಾಂಸ, ಕೇಕು ಇತ್ಯಾದಿ ಫಲಾಹಾರದ ಸಾಮಗ್ರಿ ತಂದಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಂಡು ಶೈಲೇಶ ನಿಗೆ ಏನೋ ಎನ್ನಿಸಿತು: ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಇದೇ ಜೀನಸನ್ನು ತಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸ. ಈ ನಡುವೆ ಉಷೆಯು ಬಂದಂದಿನಿಂದ ಮಾತ್ರ ತಪ್ಪಿದ್ದಿತು. ಆಕೆ ತಾನೇ ತಯಾರಿಸಿದ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟನ್ನು ತಾನೇ ಬಡಿಸಿ ತಿನ್ನುವ ವರೆಗೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕೂತಿರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಈ ಹೊತ್ತು ಆಕೆ ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ತಿನ್ನಲು ಮನಸ್ಸಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತ. ಆ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕಪ್ಪು ಚಹಾ ಕುಡಿದು ಅಡಿಗೆಯ ವನಿಗೆ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಿರುಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಹೋಗಲು ಹೇಳಿದ.

ಶೈಲೇಶ ಪರಿಚಿತ ಪದಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸಬಹುದೆಂದು ಕಿವಿ ನಿಮಿರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಕುಳಿತ. ಆಕೆ ಫಲಾಹಾರವೇಕೆ ಮಾಡಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ತುಸು ಗಡುಸಾ ಗಿಯೇ ಉತ್ತರಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ್ದ. ಆದರೆ ಪದಧ್ವನಿಯೇನೋ ಕೇಳಿಸಿತು ಬೇಕಾದ ಮೋರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆಳು ಬಂದು ಪಾತ್ರೆ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಹೋದ. ಆದರೂ ಉಷೆಯು ಅಲ್ಲಿ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಹೊತ್ತೇರಿತು. ಸ್ನಾನ ಊಟ ತೀರಿಸಿ ಶೈಲೇಶನಿಗೆ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಊಟ ಮಾಡುವಾಗ ಉಷೆಯು ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಕುಳಿತರೂ ಹಿಂದಿನ ಹಾಗೂ ಇಂದಿನ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಕೊರತೆ

ಯಿಂದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದೇ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಅಭ್ಯಂತರವಾಗಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಚಕಿತನಾದ. ದ್ರೈಸ್ಸು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿಟ್ಟ ಜಮಾಖರ್ಚಿನ ಪಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಆತನ ಕಣ್ಣು ಬಿದ್ದಿತು. ಈ ಪಟ್ಟಿ ಸಿನ್ನೆಯಿಂದಲೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ಅನಿಸಿತು. ಅಥವಾ ಉಷೆಯೇ ಇಂದು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳಲೆಂದು ಇಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಇಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ. ಇಂದೇನು ತಿಂಗಳಿನ ಕೊನೆಯ ದಿನವಲ್ಲ. ಅಂದಬಳಿಕ ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಏನು? ಈ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಟ್ರಾಕ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಿತು. ಅರ್ಧ ಕುತೂಹಲ, ಅರ್ಧ ಅನ್ಯಮನಸ್ಕತೆಯಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಒಂದೊಂದೇ ಹಾಳೆ ಮಗ ಚಿದ. ಕೊನೆಯ ಪುಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತ. ಎಲ್ಲದರ ಮೇಲೂ ಸುಮಾರಾಗಿ ಒಂದೇ ಲೆಕ್ಕ. ಅದೇ ವಿನಾ, ಕಾಯಿಪಲ್ಲೆ, ಒಟಾಟೆ, ಅಕ್ಕಿ, ಕೇಕು, ಹಾಲು, ನೌಕರರ ಪಗಾರ ಇತ್ಯಾದಿ. ಲೆಕ್ಕವೆಲ್ಲ ಕನ್ನಡಿಯ ಹಾಗಿತ್ತು. ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿಲ್ಕು ತಿಳಿಯುವಂತಿತ್ತು.

ಉಷೆಯು ಲೆಕ್ಕ ಬರೆಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದ ದಿನ ಶೈಲೇಶ ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ. ಆ ಲೆಕ್ಕ ಬರೆಯಲು ಪ್ರೇರಿಸಿದವನೂ ಆತನಲ್ಲ; ಬಂದ ಮೇಲೆ ನೆರವಾದುದೂ ಅಷ್ಟಕ್ಕಷ್ಟೇ. ಮುಂದೆ ಬರೆಯದಿದ್ದರೂ ಆತನಿಗಾಗುತ್ತಿದ್ದ ದುಃಖವೂ ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಮನೆಯ ಲೆಕ್ಕ ಬರೆದಿಡುವ ರೂಢಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿಸಿಂದಲೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಅದು ಬರೆಯದಿದ್ದರೆ ಹಾನಿಯಾದೀತೆಂಬ ಶಂಕೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಂದು ಅ ಲೆಕ್ಕವನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ಆತನ ಮನದಲ್ಲಿ ಎಂತೆಂತಹದೋ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಸುಳಿದುಹೋದುವು. ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ತಿರುಗಿ ಟ್ರಾಕ್ಟೆ ಕಟ್ಟಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. “ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಚಿಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮುತ್ತಿದೆಯೋ ಯಾರು ಬಲ್ಲರು?” ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದ.

ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೊರಟಾಗ. ಉಷೆಯನ್ನು ಕರೆದು ಸಂಶಯ ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದನಾದರೂ ಕರೆಯಲು ಧೈರ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೇನಾದೀತೋ ಎಂಬ ಶಂಕೆಯಲ್ಲಿ ಆತನ ಮನಸ್ಸು ಕಳವಳಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಅನಿಶ್ಚಿತ ಶಂಕೆಯು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿಯೂ ದುರ್ಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಮನಸ್ಸು ಒಡಂಬಡಲಿಲ್ಲ.

೧೧

ಕಾಲೇಜು ಬಿಟ್ಟನಂತರ ಶೈಲೇಶ ಮನೆಗೆ ಬರದೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ವಿಭಾಳ ಮನೆಗೆ ಹೋದ. ಅಲ್ಲಿ ಹೋದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಊಕೆ ತೀರ ಸುಳ್ಳಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಂಡುಬಂತು. ಭಾವ ಕಚೇರಿಗೆ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಗಂಡಹೆಂಡಿರಲ್ಲಿ ಮತಭೇದವಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಶೈಲೇಶನಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. “ವಿಭಾ, ಸೋಮೇಂದ್ರನನ್ನು ಕರೆಯಲು ಜನ ಕಳಿಸಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ವಿಭಾಳು ಏನೋ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನನೇ, “ಆನೆ ಕೊಳ್ಳುವವರು ಈಗ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ನುಡಿದ.

“ಅಂದರೇನು?”

“ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಡಗುಡುಕನಿದ್ದ. ಅಮಲೇರಿದಾಗ “ರಾಜನ ಆನೆ ಏನೇ ಖರೀದಿಸುತ್ತೇನೆ” ಎಂದುಬಿಟ್ಟ. ಮಾರನೇ ದಿನ ಅರಸನ ಸೇವಕರು ಅವನನ್ನು ರಾಜನ ಮುಂದೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಇಂತಹ ಹುಚ್ಚುತನ ಏಕೆ ಮಾಡಿದೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಆಗ ಆತ ಕೈಜೋಡಿಸಿ “ಇಲ್ಲ ಸರಕಾರ, ನನಗೆ ಆನೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ” ಎಂದನಂತೆ. ಅಂದರಂತೆಯೇ ಈಗ ಆನೆ ಖರೀದಿ ಮಾಡುವವರು ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ನಗತೊಡಗಿದ ನಗೆಯು ನಿಂತಮೇಲೆ “ಶೈಲೇಶ, ಈ ಕತೆಯನ್ನು ಅತ್ತಿಗೆಗೆ ಹೇಳಿ ಆಕೆ ಬೇಸರ ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದಂತೆ ತಿಳಿಸು. ತಾಯಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅತ್ತೆಯ ಹತ್ತಿರ ಮಗನು ಸುಧಾರಿಸುವದಾದರೆ ಎಲ್ಲಿಂದಾದರೂ ಸಾಲಮಾಡಿ ವಿಭಾಳಿಗೆ ಆನೆಯನ್ನೇ ಕೊಂಡುಕೊಡುವೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ವಿಭಾಳ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬೀಳದಂತೆ ಮುಖ ಮರೆಸಿ ನಗತೊಡಗಿದ. ಆದರೆ ಶೈಲೇಶ ನಗಲಿಲ್ಲ. ತಾನೂ ನಕ್ಕರೆ ಹಿಂದಿನ ಸಿಟ್ಟು ಇನ್ನೂ ಮ್ಮನೆಗೆದೇಳಬಹುದೆಂಬ ಭೀತಿ ಆತನಿಗೆ. ಆದರೆ ನಗೆ ಬಿಗಿ ಹಿಡಿಯಲು ಆತನಿಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಯಾಸವಾಯಿತು.

ಆ ಮೇಲೆ ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನ ಶೈಲೇಶನಿಗೆ ಬಂದ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೇಳಿ “ಆದುದಾದರೂ ಏನು?” ಎಂದ.

“ಸೋಮೇಂದ್ರನ ಭಾರವನ್ನು ವಿಭಾಳು ಹೊತ್ತದ್ದರಿಂದ ನಾನು ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಬೇರಾವುದಾದರೂ ಉಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡಲೇ ಬೇಕಾಯಿತು.”

“ಅಂದರೆ—? ಉಪಾಳ ಜೊತೆಗೆ ಮಗನಿದ್ದರೆ ಕೆಟ್ಟೇ ಹೋಗುವ ನೆಂದು ನೀನು ತಿಳಿದಿರುವಿಯಲ್ಲವೇ?”

“ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಉಪಾಯ ತಾನಾಗಿಯೇ ಹೋಗಲಿದ್ದಾಳೆ.”

“ಹೋಗುವಳೇ? ಎಲ್ಲಿ?”

“ಬಂದಲ್ಲಿಗೆ—ಅಣ್ಣನ ಮನೆಗೆ”

ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕ್ರೂರವಾಗಿ ನೋಡಿ “ನನಗೂ ಇದೇ ಶಂಕೆಯಿತ್ತು” ಎಂದ,

ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಮೌನವಾಗಿದ್ದ ವಿಭಿಯು ಈಗ ಬಾಯಿ ತೆರೆದಳು. ತನ್ನ ಗಂಡನ ಗುಣ—ವಾಣಿ ಆಕೆಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಇದೆಯೇ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆಕೆ ಸಹಜಸ್ವರದಿಂದಲೇ ನುಡಿದಳು:—“ಎನಣ್ಣಾ, ನನ್ನನ್ನು ನೆವಕ್ಕೆ ಮುಂದೂಡಿ ಈ ಯೋಚನೆ ನಡೆಸಿರುವೆಯಾ? ನಿನಗೆ ಹಾಗೇ ಇಚ್ಛೆ ಇದ್ದುದಾದರೆ ನಾನೇನೂ ತಡೆಯಲಾರೆ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದುದಿನ ಅಳುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದೀತು. ”

ಶೈಲೇಶ ಬೆಳಗ್ಗಿನಿಂದ ನಡೆದ ಯಾವತ್ತೂ ಘಟನೆಗಳನ್ನು—ಮುಸಲ್ಮಾನ ಅಡಿಗೆಯವ ಬಂದುದು—ಲೆಕ್ಕದ ಪಟ್ಟಿಯ ವಿಷಯ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ. ಆ ಮೇಲೆ “ಆಕೆಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ನಾನಾಗಿ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯೇ ಹೋಗಲೇಬೇಕೆಂದು ಹಟಹಡಿದ್ದರೆ ನಾನು ನಿಲ್ಲೆಂದು ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ನನ್ನ ಪರಿಚಿತರಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಗೆಳೆಯರಲ್ಲಿ ಅವಮಾನವಾದೀತೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿತಿರುವೆ ಆದರೆ ನನ್ನ ಮೈಮೇಲಿನ ಹೊರೆಯೊಂದು ಇಳಿದ ಹಾಗೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿ ನಿಮಗೊಬ್ಬರಿಗಾದರೂ ತಿಳಿದಿರಲೆಂದು ಇಂದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ದೋಷವಿಲ್ಲವೆಂದು ನೀವಾದರೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಸಾಕು.”

“ಭವಾನಿಪುರದಲ್ಲೊಮ್ಮೆ ಒಂದು ಘಟನೆ ನಡೆದಿತ್ತಲ್ಲ? ಅದರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇನಾಯಿತು?”

ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನನ ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಶೈಲೇಶನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು. “ನಿನ್ನ ನಾಲಗೆಯಿಂದಲೂ ಇಂತಹ ಮಾತು ಬರಬಹುದೇ? ಮಾಯದ ಗಾಯದ ಮೇಲೆ ಉಪ್ಪು ನೀರೆರೆಚುತ್ತಿರುವೆಯೆಂಬುದರ ಕಲ್ಪನೆ ನಿನಗಾಗದೇ?”

“ಅದೇನೋ ಸರಿ. ಆದರೆ ಆ ಮಾಯದ ಗಾಯ ಯಾವುದೆಂದು ಸರಿಯಾಗಿ ಊಹಿಸಲಾರೆನಲ್ಲ!”

“ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆಯೇ ಆ ರೀತಿ ವ್ಯವಹರಿಸಿದ ನಿನ್ನಿಂದ ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸೆಮಾಡುವುದು ಹುಚ್ಚೇ ಸರಿ. ನಿನಗೆ ಅಪಮಾನವಾದೀತೆಂದು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಎಂದೋ ಆಡಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ.”

“ನಿನ್ನ ಮಾತು ನಿಜ. ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ನಾನಿನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಇತ್ತ ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆ ಮಾಡುವ ವಯಸ್ಸು ಮೀರಿ ಹೋಗಿದೆ. ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ನೀನೊಂದು ಪುಸ್ತಕ ಬರೆದರೆ ನಮ್ಮಂತಹ ಪಾಠಶಾಲೆಗೆ ಅದಷ್ಟೋ ಹಿತವಾದೀತು. ಅಲ್ಲಿಯ ತನಕ ನೀವೇ ಅಣ್ಣತಂಗಿಯರು ವಿಚಾರ ನಡೆಸಿರಿ. ನಾನು ಇದೀಗಲೇ ಬರುವೆ.”

“ಪುಸ್ತಕ ಬರೆಯಲು ಅವಧಿ ಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಳಿಯೇ ಹೋಗು. ಭವಾನಿಪುರದಲ್ಲಿಯ ಘಟನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಕಾಳಜಿ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ನಾನು ಕಾಳಜಿ ಮಾಡಲೇಬೇಕು.”

“ಸುಮ್ಮನೇ ನೀನು ಇಷ್ಟೊಂದು ದಿನ ಕಳೆದೆ. ಈಗಲಾದರೂ ವಿಳಂಬ ಮಾಡಬೇಡ” ಎಂದು ಹೊರಟು ಹೋದ.

ಮಾರನೇ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನನು ಪಟಲಡಾಂಗಳಿಗೆ ಬಂದ. ಶೈಲೇಶ ಸ್ನಾನದ ಸಿದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ. ಭಾವನನ್ನು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಕಂಡು ಚಕಿತನಾದ. ನಿನ್ನೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ವಾದವಿವಾದ ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯ ಕರೆಯದೆ ಇಂದೇ ಬಂದು ಮೋರೆ ತೋರಿಸುವನೆಂದು ಊಹಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ನಾಚಿಕೆಪಟ್ಟುಕೊಂಡ.

“ಇಂದೇನು ಹ್ಯಾ ಕೋರ್ಟು ಬಂದಾಗಿದೆಯೇ?”

“ನಾನು ಹೋಗದಿದ್ದರೆ ಹ್ಯಾ ಕೋರ್ಟೀಕೆ ಬಂದಾಗಬೇಕು?”

“ಹಾಗಾದರೆ ವ್ಯಾಕ್ಟೀಸು ಬಿಟ್ಟೆಯಾ?”

“ಇದು ನಿನ್ನಂತಹನು ಕೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ನಾನೇ ನಿರರ್ಥಕನಾಗಿರಬಹುದು. ಇರಲಿ, ನಾನೀಗ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಬರುವೆ.”

“ಆಗಲಿ, ಹೋಗಿ ಬಾ.”

ಆ ಮೇಲೆ ಆತ ಒಳಹೊಕ್ಕು “ಅಕ್ಕಾ, ನಾನು ಬರಬಹುದೇ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಇನ್ನಾವ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೋಣೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಯ ಸಿದ್ಧತೆ ನಡೆಸಿದ್ದಳು. ಪರಿಚಿತ ಕಂಠಸ್ವರವಾದುದರಿಂದ ತಲೆಯ ಸೆರಗನ್ನೆಳೆದು ‘ಬನ್ನಿ’ ಎಂದು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದಳು.

ಅಲ್ಲಿಯ ಸಿದ್ಧತೆ ಕಂಡು ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನನಿಗೆ ಸಂಕೋಚವೆನಿಸಿತು. “ಅಕ್ಕ ನಾನೀಗ ಬರಬಾರದಿತ್ತು.”

ಆದರೆ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೇ ತಾಯಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ಬಯಕೆ ನಿಮಗೆಲ್ಲರಿಂದ ಬಂತು ? ತಂದೆಯವರ ಪ್ರಕೃತಿಯೇನು ನೆಟ್ಟಗಿಲ್ಲವೇ ? ”

“ ತಂದೆ ಎಂದೋ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥನಾಗಿರುವ. ”

“ ಹಾಗಾದರೆ ತಾಯಿಗೇನು ಕಾಯಿಲೆಯೇ ? ”

“ ಆಕೆ ತಂದೆಗಿಂತ ಮೊವಲೇ ಸ್ವರ್ಗ ಸೇರಿದ್ದಾಳೆ. ”

“ ಹಾಗಾದರೆ ನೀವೆಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಿರಿ ? ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದವರಾದರೂ ಯಾರು ? ಹೀಗಾದರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನೆಂದಿಗೂ ಹೋಗಗೊಡುವದಿಲ್ಲ. ಶೈಲೇಶನ ಮಾತು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿ. ನಾವು ಯಾರೂ ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪುವಂತಿಲ್ಲ. ”

“ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲವೇ ? ”

“ ಇಲ್ಲ. ಎಂದಿಗೂ ಒಪ್ಪಲಾರೆವು. ”

“ ಆದರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಬಾಬುಗಳೇ, ನಾನು ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ದಿವ ದೂಡಿದುದೂ ಅಣ್ಣನಲ್ಲಿಯೇ. ಒಂದುದಿನವೂ ಆತನಿಗೆ ಭಾವಿಸಿಸಲಿಲ್ಲ. ”

“ ನೀವು ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದುದೇ ಆದರೆ ಎಂದು ಬರುವರೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ಹೋಗಿ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಸೋಮೇಂದ್ರನನ್ನು ಯಾರು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವವರು ? ”

“ ಸೋಮೇಂದ್ರನ ಅತ್ತೆ ಇದ್ದಾಳೆ. ”

“ ಆಕೆ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾದುದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡ ರಾದರೂ ನೀವು ಹೋಗುವವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವಿರಾ ? ”

ಉಷೆಯು ಏನೊಂದೂ ಉತ್ತರಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಮೋರೆ ಕೆಳಗೆಹಾಕಿದಳು. ಕೆಲಹೊತ್ತು ದಾರಿಕಾದರೂ ಉತ್ತರ ಬಾರದಿರಲು ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನನು ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಟ್ಟು “ ಪಾಪಕ್ಕೆ ದುಷ್ಟರಿಣಾಮವಿದ್ದೇ ಇದೆ. ತಪ್ಪುಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಬೇಕೆಂಬುದು ನಿಜವಾದರೂ ಅಪರಾಧಿಯ ಪುನರ್ವಿಚಾರವಾಗ ಬಹುದಲ್ಲವೇ ? ” ಎಂದು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಕೇಳಿದ.

“ ಯಾರೋ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ನಾರೋ ಫಲ ಭೋಗಿಸ ಬೇಕೆನ್ನುವಿರಾ ? ”

“ ತಾವು ಎಂದು ಹೋಗುವಿರಿ ? ”

“ ಅಣ್ಣ ಕರೆಯಲು ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಹೋಗುವೆ ಬಹುಶಃ ನಾಳೆ ಅಣ್ಣ ಬರಬಹುದು. ”

“ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಎಂದೂ ಹೇಳಬಾರದೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಗುಪ್ತವಾಗಿಟ್ಟರೆ ಪಾಪಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಏನೋ ಎಂಬ ಶಂಕೆ ಬರಹತ್ತಿದೆ. ನೀವು ಬರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಇನ್ನೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಬರುವ ಸಂಭವವಿತ್ತು. ಆ ಒಳಸಂಚು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ನನಗನಿಸಹತ್ತಿದೆ. ”

“ ಅದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ ! ”

“ ಹಾಗಾದರೆ ಯಾರದೋ ಒಬ್ಬರ ಮಾತಿನಿಂದ ರೇಗಿ, ಆ ಒಳಸಂಚು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಗೊಡುವಿರಾ ? ”

“ಆ ಸಂಚು ಹುಸಿಯಾಗಲಿ, ಗೆಲ್ಲಲಿ. ದಯವಿಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ” ಎಂದವಳೇ ಸೃಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತಳು. ಇಷ್ಟೊತ್ತಿನ ನಂತರ ಈಗಲೇ ಆಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನನನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡಿದ್ದು.

ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನ ಚಕಿತನಾಗಿ ಹಾಗೆಯೇ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತ.

೧೨

ಶೈಲೇಶ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟ. ಆದರೆ ಉಷೆಯ ನಡತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಎಳೆಪಟ್ಟ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲೆ ನಂತೆಯೇ ಮನೆಗೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈ ಮನೆಯನ್ನು ಕೊನೆ ಯವರೆಗೂ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವವಳು ಇಷ್ಟೇಕೆ ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆಂಬುದೇ ಆತನಿಗೆ ಬಗೆಹರಿಯದ ಒಗಟಾಗಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಹೊಸ ನೌಕರನು ಗೋಡೆ ಹೊಲಿಸು ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಆಕೆ ಬಯ್ಯಾ ಇದ್ದಳು. ದೈನಂದಿನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಾವ ನ್ಯೂನತೆಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯ ಸ್ವವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿಟ್ಟಿದ್ದಳು.

ಉಷೆಯ ಗುಣಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಶೈಲೇಶನಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಲಭಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವದ ಬಗ್ಗೆ ಆತ ತುಂಬಾ ಓದಿದ್ದ. ಅನುಭವವೂ ಇದೆಯೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಆದರೆ ಉಷೆಯ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಮಾತ್ರ ಆತನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ನಿಲುಕಿರಲಿಲ್ಲ.

ಉಷೆಯಲ್ಲಿರುವಂತಹ ಅದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಆತ ಇನ್ನಾರಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಅತ್ತರೆ ಇನ್ನೊಂದರಿಂದ ನಗುವವಳು ಆಕೆ.

ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನನು ನೇರವಾಗಿ ಒಳಹೊಕ್ಕು ‘ಅಕ್ಕ, ಪ್ರಸಾದದ ಕೃಪೆ ಯಾಗಲು ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಅವಕಾಶವಿದೆ?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ನಿಮ್ಮ ಭಾವಂದಿರೊಡನೆ ವಿಚಾರಿಸಿ ಬನ್ನಿ. ತಡವಿದ್ದರೆ ಅವರಿಂದಲೇ ಹೊರತು ನನ್ನಿಂದಲ್ಲ.”

“ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ನನ್ನದಲ್ಲವೆಂದು ಬಲ್ಲೆ. ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿದರೂ ನಿಮ್ಮ ಅಡಿಗೆ ಕಂಡು ಇನ್ನಷ್ಟು ಉಣ್ಣೋಣ

ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ತಿಂದಮೇಲೆಲ್ಲದರೂ ಪ್ರಕೃತಿ ಕೆಟ್ಟರೆ ಎಂಬುದೇ ಅಂಜಿಕೆ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಆಮಂತ್ರಣವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾರೆ. ಇನ್ನೆಂದಾದರೂ ಬರುವೆ. ನಿಮ್ಮ ವ್ಯಾಗನೆಲ್ಲದ್ದಾನೆ?”

“ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ ಯಾಕೋ ಏನೋ ಎಷ್ಟು ಮಾಡಿದರೂ ಆತನಿಂದು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೇ ಸಿದ್ಧನಿರಲಿಲ್ಲ ಬಹಳಷ್ಟು ಹೇಳಿದಮೇಲೆ ಇದೀಗ ಊಟ ತಿರಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ.”

“ಪಾಪ! ಆತ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅಗಲಿರಲಾರ. ಇರಲಿ. ಅಕ್ಕಾ, ತವರು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ವಿಚಾರವೇನಾಯಿತು? ಸಿಟ್ಟಿನ ಭರದಲ್ಲಿ ಹೊರಬಿದ್ದ ಮಾತನ್ನೇ ಸತ್ಯವಾಗಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುವದಾದರೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನು ನಂಬಬೇಕೋ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ.”

ಉಷೆಯು ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿ ಮಾನವಾಗಿದ್ದಳು. ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನನು ಶೈಲೇಶನ ಓದುವ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದ. ಶೈಲೇಶ ಈಗ ತಾನೇ ಮಿಂದು ಕೂದಲನ್ನು ಹಿಕ್ಕುತ್ತಲಿದ್ದ. ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನನು ಬಂದವನೇ “ಇಂದೇನು ಕಾಲೇಜಿಲ್ಲವೇ” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ಇದೆ. ಆದರೆ ಮೊದಲಿನ ಎರಡು ಪಿರೇಡು ಇಲ್ಲ.”

“ನಿಮ್ಮದೇ ಮಜಾ, ಅಗಲಿ, ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ತವರುಮನೆಗೆ ಕಳಿಸುವ ವಿಷಯ ಏನುಮಾಡಿದೆ?”

“ಆಕೆ ಹೋದ ಮೇಲೆಯೇ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡುವೆ. ನಾಳೆ ಅಣ್ಣ ಬಂದು ಅವಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ನೆಂದು ಕೇಳಿರುವೆ.”

“ನೀನೂ ಒಬ್ಬ ಶುದ್ಧ ಹುಚ್ಚು! ಅವಳ ಜೊತೆಗೆ ನೀ ಬಾಳುವೆ ಮಾಡಲಾರೆ. ನಾನೂ ನೀನೂ ಅನಲುಬದಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಒಳಿತಾದೀತು. ನಿನಗೂ ಸುಖವಾಗಿ ನಿಜೆ ಬಿದ್ದೀತು, ನನಗೂ ಹಾಗೆಯೇ.”

“ಇಷ್ಟು ವಂಚಿಸ್ಸದರೂ ಇಂತಹ ಹೊಲಸು ಮಾತು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ!”

“ಮಾಡಬೇಕೆಂತ ಮಾಡುವ ಹಾಸ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ನಡತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಪ್ರಚೋದನೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆಕೆಗೆ ಬೇಸರವಾದುದರಿಂದ ತವರು

ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿರಬಹುದು. ಅದನ್ನೇ ನೀನು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಹಂಗಿಸುತ್ತಿರುವಿಯಲ್ಲ! ಭವಾನಿಪುರದಲ್ಲಿನ್ನೂ : ಮಾತು ಮುರಿದಿಲ್ಲ. ನೀವಿಬ್ಬರು—ಅಣ್ಣ ತಂಗಿಯರೆಂದರೆ ಒಂದೇ ಮೂಲಿಕೆಯೊಳಗಿನ ಮಣಿಗಳು. ನನ್ನ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಉಷೆಯು ತನ್ನ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಬದಲಿಸುವ ಲಕ್ಷಣ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ನೀನು ಮಾತ್ರ ಅದೇ ವಿಷಯವನ್ನೆತ್ತಿ ಭೇಡಿಸ ಬೇಡ. ಈಗ ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ನಾಳೆ ಬರುವೆ” ಎಂದವನೇ ನಾಲ್ಕು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋದ. ಆದರೆ ಇನ್ನೇನೋ ನೆನಪಾದುದರಿಂದ ತಿರುಗಿ ಬಂದು “ಶೈಲೇಶ, ತುಸುದಿನದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಭಾಳಿಸು. ಆಕೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದುದು ಆಚಾರವಂತರಲ್ಲಿ. ಆಕೆಗೆ ಅನಾಚಾರ ಸಹಿಸದು. ತಿನ್ನುಣ್ಣುನ ತೊಂದರೆ ಯೆಂಬುದೆಲ್ಲ ನೆನ. ಶಾಕಾಹಾರವೇ ಆಮೋಗ್ಯಕರ” ಎಂದವನೇ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದ.

ಶೈಲೇಶ ತುಸು ಹೊತ್ತಿನ ತನಕ ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತ. ಉಷೆಯ ನಿಶ್ಚಯ ವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿದನೆಂಬುದೇ ಆತನಿಗೆ ಬಗೆಹರಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಆಳು ಬಂದು ಊಟಕ್ಕಣೆಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಸಿಹೋದ. ತಾಟು ಬಡಿಸಿತ್ತು. ತರತರದ ವ್ಯಂಜನವಿತ್ತು. ಉಷೆಯೂ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿ ತಿದ್ದಳು. ಶೈಲೇಶನು ತಲೆಬಾಗಿಸಿ ಉಣ್ಣತೊಡಗಿದ. ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳಿ, ತಾನೂ ಒಂದೆರಡು ಸವಿಮಾತಾಡ ಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ. ಆದರೆ ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ತಲೆಯೆತ್ತಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸೋಮೇಂದ್ರನ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ, ಊಟ ತೀರಿದ ಮೇಲೆ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಎದ್ದು ಹೊರಗೆ ಬಂದ.

೧೩

ಮಾರನೇದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅವಿನಾಶ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದ. ಅದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಶೈಲೇಶ ಚಹಾ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಸರಿಚಿತ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕಂಡು ಚಕಿತನಾಗಿ “ತಾವು ಯಾರು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ನಾನು ಉಪೇಯ ತಮ್ಮ. ಅಣ್ಣ ತುನೇ ಬರಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದ. ಸಾಧ್ಯವಾಗದ್ದರಿಂದ ಅಕ್ಕನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಲು ನನ್ನನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.”

“ಒಳ್ಳೇದು, ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ” ಎಂದು ತನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದ. ಅಲ್ಲಿ ಫಲಾಹಾರದ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸಿದ್ಧತೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಒಂದು ಗುಟ್ಟು ಗಂಟಲಲ್ಲಿ ಇಳಿಯುವುದೂ ಕಷ್ಟವೆಂದೆನಿಸಹತ್ತಿತು. ಹೇಗೋ ಒಂದು ಕಪ್ಪು ಚಹಾ ಕುಡಿದಂತೆ ಮಾಡಿ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿದ್ದರೂ ಸರಿಪಡಿಸುವ ಮನಸ್ಸಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಆಕೆಯ ತವರಿನಿಂದ ಯಾರಾದರೂ ಕರೆಯಲು ಬರುವರೆಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾದಂತಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಅವಿನಾಶ ಬಂದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಶೈಲೇಶ ಚಕಿತನಾಗಬೇಕಾದ ಕಾರಣವೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆತನಿಂದ ಯಾವ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೂ ಬರಲಾಗದೆ ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಕಳವಳಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಆತನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶಾಂತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಏನಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಲು ಬಾರದ ಅವಸ್ಥೆ ಆತನದಾಗಿತ್ತು.

“ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನ ಇಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯೇ ಬರತಕ್ಕವನಿದ್ದ. ಎಚ್ಚರಿಲ್ಲವೋ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವ ಅವಶ್ಯಕ ಕೆಲಸ ಬಂದಿತೋ ತಿಳಿಯದು. ಆತ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ವಿಶದವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು” ಎಂದು ಶೈಲೇಶ ಯೋಚಿಸಿದ. ಆತ ಎದೆ ಗುಂದಿದ್ದ. ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಕಾತರನಾಗಿ ಗಡಿಯಾರದ ಮುಳ್ಳುಗಳನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಯುಗದಂತಾಗಿತ್ತು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲ ಪರದೆಯನ್ನು ಸರಿಸಿ ಯಾರೋ ಒಳಗೆ ಬಂದರು. ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನನೇ ಬಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಶೈಲೇಶ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಹೊರಳಿ ನೋಡಿದ. ಆದರೆ ಆತ ಅವಿನಾಶಿ. ತಿನ್ನುಣ್ಣವ ಸಾಮಾನು ನೋಡಿ ಆತ ಮುರ್ಚೆಯೊಂದನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆಳೆದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತ. ಶೈಲೇಶನು ಕಪಾಟಿನೊಂದೊಂದು ಪುಸ್ತಕ ತೆಗೆದು ಓದಹತ್ತಿದ. ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನು ತನ್ನನ್ನು

ಸ್ವಾಗತಿಸುವನೆಂದು ಅವಿನಾಶಿಯೆಂದೂ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಬಂದೆ ಎಂದೂ ಶೈಲೇಶನು ಕೇಳದ್ದರಿಂದ ಅವಿನಾಶಿಯೇ ಮೊದಲು ಮಾತಾಡಿದ. ೨-೩೦ರ ಗಾಡಿಯಿಂದ ಆಕ್ಸೆ ಹೋಗಲಿದ್ದಾಳೆ. ”

ಶೈಲೇಶ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ದೃಷ್ಟಿ ಹೊರಳಿಸಿದ. “ ಹೋಗುವಳೇ ? ಅದರಲ್ಲೇನೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುವಂತಿಲ್ಲ ! ”

ಅವಿನಾಶನಿಗೆ ಏನೆನ್ನ ಬೇಕೋ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಆತನ ಬಾಯಿಂದ “ ಇಲ್ಲ ” ಎಂದು ಹೊರಬಿತ್ತು. ಬಾಗಿಲ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಳೆಯ ಸದ್ದು ಕೇಳಿದಂತಾಗಿ ಶೈಲೇಶನ ಮನಸ್ಸು ಇನ್ನಷ್ಟು ಚಂಚಲವಾಯಿತು. “ ಇಲ್ಲ ; ನಾನೇನೂ ಅವಳನ್ನು ತಡೆದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮಣ್ಣ ಬರುತ್ತಾನೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೆ. ಅವನೇಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ? ”

“ ನನ್ನನ್ನೂ ಆತ ಕಳಿಸಬಾರದೆಂದೇ ಮಾಡಿದ್ದ ”

“ ಯಾಕೆ ? ”

ಅವಿನಾಶ ಉತ್ತರಕೊಡಲಿಲ್ಲ.

“ ನೀನಿನ್ನೂ ಹುಡುಗ. ನಿನಗೊಡನೆ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಹೇಳಲಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಲಾಭವೂ ಇಲ್ಲ; ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಹೇಳು, ‘ ಆಕೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗಿ ವುದರಲ್ಲಿ ಅವಳವೇನೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ತಪ್ಪೆಲ್ಲ ನನ್ನದೇ, ನಾನು ಆಕೆಯನ್ನು ಕರೆಸುವುದೇ ಯೋಗ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ತಂದೆ, ಉಷೆಯನ್ನು ಹೊರಹಾಕಿ ಮಹಾಪರಾಧ ಮಾಡಿದನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ತಪ್ಪನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ ಯತ್ನಿಸಿದ್ದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಕರೆತಂದುದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಒಂದು ತಪ್ಪನ್ನು ತಿದ್ದಲು ಹೋಗಿ ಅನೇಕ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ”

ಪಾಪ! ಅವಿನಾಶ ಇದಕ್ಕೇನು ಉತ್ತರಕೊಡಬಲ್ಲ! ಆತ ಸುಮ್ಮನೇ ಉಳಿದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲನ್ನು ನೂಕಿ ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನನು ಒಳಹೊಕ್ಕ. ಶೈಲೇಶ ಆತನನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಬಾಯಿ ಬಂದು ಮಾಡಲು ಶಕ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಕಠೋರರಾಗುವುದೇ ತಡ; ಆ ಕಾರಿಣ್ಯ ಅವರನ್ನು ಇನ್ನೂ ಕಠೋರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಉಷೆಯು ಮರೆಗೆ ನಿಂತಿದ್ದಳು.

ಶೈಲೇಶನೇ ಮುಂದುವರಿಸಿದ. “ನಾನು ನಿನ್ನ ಅಕ್ಕನೊಡನೆ ಒಮ್ಮೆ ಮದುವೆಯಾದುದು ಸಿಜ. ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಆಕೆ ಸಹಧರ್ಮಿಣಿಯೆಂದು ಹೇಳಲು ಬಾರದು. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಶಿಕ್ಷಣ, ಧರ್ಮ ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ಸಮಾನತೆ ಇಲ್ಲ. ಆಕೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡೆನೆಂದು ತಿಳಿಯೋಣ. ಈ ಮನೆಯೆಲ್ಲ ಸ್ತುತಿ-ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪಾಠಶಾಲೆಯಾದೀತು ನನ್ನ ಇದ್ದೊಬ್ಬ ಮಗ ಕುಸಂಸ್ಕಾರ ಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದೀತು. ನನ್ನ ಇದ್ದೊಬ್ಬ ತಂಗಿಗೂ ತಂದೆಯ ಬಾಗಿಲು ಬಂದಾದೀತು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನಾನಾಗಿಯೇ ಹೇಳುವುದು ಹೇಗೆಂದು ತೊಂದರೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಆಕೆ ತಾನೇ ಹೋಗುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿ ನನ್ನನ್ನು ಈ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುವೆ.”

ಇಂತಹ ಉದ್ಭಟ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನನು ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ಬೆರಳಿಟ್ಟು ಆತನನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ನಿಂತ. ಶೈಲೇಶ ದುರ್ಬಲ ಸ್ವಭಾವದವ, ಲಜ್ಜಾಶೀಲ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಕಠೋರವಾದ ಯಾವುದೇ ಮಾತಾಡುವುದು ಆತನಿಂದ ಶಕ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಪ್ರಾಣಿ ಇದೇನು ರಂಬಾಟ ನಡೆಸಿದ್ದಾನೆಂದು ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನನಿಗೆ ಬಗೆಹರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಉಷೆಯನ್ನು ಕರೆಯಲು ಆಕೆಯ ತಮ್ಮ ಬಂದಿದ್ದಾನೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದ. ಅಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಿರುವ ಅಪರಿಚಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಆತನೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದ. ಆತನ ಎದುರಿಗೇ ಶೈಲೇಶನು ಈ ರೀತಿ ಬಾಯಿ ಹರಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಆತನಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ದುಃಖವಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಆತನಿಂದ ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. “ಈ ಮಾತನ್ನೊಂದು ನಿನ್ನ ಅಕ್ಕನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿಳುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಡ. ಇದೇ ನನ್ನ ವಿನಂತಿ” ಎಂದ, ಆ ಅಪರಿಚಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಡನೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡ.

“ನಾನು ಹೇಳುವದೇನೂ ಬೇಕಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಆಕೆ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾಳೆ.”

“ಆ, ಹೊರಗೆ ನಿಂತಿರುವಳೇ? ಇಲ್ಲಿಯೇ? ಹೊರಗೆ?”

“ಹೌದು ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನ, ನಾನು ಅವನ್ನು ಬಿಟ್ಟೆ” ಎಂದು ಶೈಲೇಶನೇ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟ.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನ ತಣ್ಣಗಾದ. ಮೋರೆಯೊಣಗಿಸಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ.

ಆ ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ಎರಡೂವರೆ ಘಂಟೆಗೆ ಅಕ್ಕನನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಅವಿನಾಶ ಸ್ವೇಶನ್ನಿನತ್ತ ಹೊರಟ. ಆಗ, ಸೋಮೇಂದ್ರ ಅತ್ತೆಯ ಜೊತೆಗಿದ್ದ—ಆತನ ತಂದೆ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿದ್ದ—ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನ ಹ್ಯಾಕೋರ್ಟಿನ ಬಾರ್‌ರೂಮಿನಲ್ಲಿದ್ದ.

ಮಾರನೇ ದಿನ ಚಕಾ ಕುಡಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ವಿಭೆಯು ತನ್ನ ಪತಿಯ ಡೆಗೆ ಕಟಾಕ್ಷವನ್ನು ಬೀರಿ “ಅಣ್ಣನೇನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ? ನಿಮಗೇನಾದರೂ ಗೊತ್ತೇ?” ಎಂದಳು.

“ನೋಡಸೇನು? ಆತನ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲೊಂದು ಪುಸ್ತಕವಿದೆ. ಆದರೆ ಆತ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುತ್ತಿರಬಹುದು.”

“ನೀವು ಈ ಕೆಲಸ ಎಂದು ಮಾಡುವಿರಿ?”

“ಯಾವುದು? ಪುಸ್ತಕ ಹಿಡಿಯುವದೋ? ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುವದೋ?”

“ಪುಸ್ತಕ ಹಿಡಿಯುವದು ನಿಮಗೆ ಶೋಭಿಸದು. ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಇನ್ನೊಂದರ ಬಗ್ಗೆ.

“ನೀನೂ ನಿನ್ನಣ್ಣನನ್ನು ಕರೆಸಿ ತಂದೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರೆ ನಾನು ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವೆ.”

ವಿಭೆಯು ಉಲ್ಟಾ ಸಡಲ್ಲಿದ್ದು ದರಿಂದ ಕೋಪಿಸಲಿಲ್ಲ. “ಆ ಕೆಲಸ ವಂತೂ ನನ್ನಿಂದಾಗದು. ನಾನೇನು ಗೊಡ್ಡರೂಢಿಗಳ ದಾಸಿಯಲ್ಲ; ಜಪ ತಪ, ಮಡಿವೈಲಿಗೆ ಇವುಗಳ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗುವವಳಲ್ಲ.”

“ಇಂತಹ ಸೌಭಾಗ್ಯ ನಿನಗೆ ಸಿಗದಿದ್ದು ನಿನ್ನ ದುರ್ಬೈವ” ಎಂದು ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನ ಕೋಣೆಯ ಹೊರಗಾದ.

೧೪

ಶೈಲೇಶನ ಮದುವೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪ—ಅದೇ ಭವಾನೀಪುರದ ಕಲಿತ ಕನ್ಯೆಯೊಡನೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಗಂಡನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಸರವಾದೀತೆಂದು ಭಾವಿಸಿಯೋ—ಏನೋ, ವಿಭಾಳು ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಸಹ

ಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತನಗಿದ್ದ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಹಿಂದೆ ಗೆಯಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಕನ್ಯಾಪಕ್ಷದವರ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಕ್ಷೇತ್ರನೋಹನನು ಶೈಲೇಶನಿಗೆ ಕೇಳಿದಾಗ ಶೈಲೇಶನು “ಜೀವನದ ಬಹಳಷ್ಟು ಭಾಗ ಸಂದಾಯವಾಯಿತು. ಈಗ ಉಳಿದ ಕೆಲದಿನಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಸದೊಂದು ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸಿದ್ಧವಿಲ್ಲ. ಸೋಮೇಂದ್ರ ಹೇಗೂ ಇದ್ದಾನೆ. ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ಬಾಳಿ ಬೆಳಗಲಿ. ಈ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಗಂಟುಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲು ಮನಸ್ಸು ಒಡಂಬಡುವದಿಲ್ಲ” ಎಂದಿದ್ದ.

ಮನುಷ್ಯ ಸರಳನೋ ಕಪಟಿಯೋ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಹಿಡಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಶೈಲೇಶನ ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಕ್ಷೇತ್ರನೋಹನನಿಗೆ ವೇದನೆಯಾಯಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ದಿನಾಲು ಕಚೇರಿಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದೊಡನೆಯೇ ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗತೊಡಗಿದ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗೃಹಿಣಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳಿರಲಿಲ್ಲ; ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ನಲಿವು ಚಲುವುಗಳಿರಲಿಲ್ಲ; ಬಿಟ್ಟು ಮನೆಯಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲ ನೌಕರರೇ ಕೂಡಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸುಮಾರು ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಕ್ಷೇತ್ರನೋಹನನೇ ಆ ಮಾತು ತಿಳಿದ.

“ಶೈಲೇಶ, ತನ್ನ ವರನ್ನು ನವರು ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದ ಹೊರತು ಮನೆ ನಡೆಸುಲಾರದು. ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಂತೂ.....”

ಅಂದು ಉಮೆಯೂ ಜೊತೆಗಿದ್ದಳು. “ಈಗೆಲ್ಲಿಯ ಮುಪ್ಪು ಅಣ್ಣಾ, ಅತ್ತಿಗೆಯೂ ಮೊದಲೇ ಬರಬಹುದು. ಗಂಡನ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಅಪ್ಪನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಷ್ಟ ದಿನ ಹೆಂಡತಿ ಉಳಿದಾಳು?” ಎಂದಳು. ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಾರೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶೈಲೇಶನ ಮುಖ ಇನ್ನಷ್ಟು ಬಾಡಿತು. “ಇಲ್ಲ; ಉಮೆ, ಆಕೆ ಇನ್ನೆಂದೂ ಬಾರಳು” ಎಂದು ಕೆಲಹೊತ್ತಿನ ನಂತರ ಹೇಳಿದನು.

“ಬಾರದೇನು ಮಾಡಿಯಾಳು? ಇದೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದರೂ ಬರಬಹುದು? ನನಗೇಕೋ ಹಾಗೆನಿಸುತ್ತಿದೆ.”

ಉಷೆಯು ತಿರುಗಿ ಬರುವದೆಷ್ಟು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಶೈಲೇಶನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾತೂ ಆತನ ಮನದಲ್ಲಿ ನಟ್ಟಿತ್ತು.

ಉಷೆಯು, ಈ ಘಟನೆಗಳನ್ನೆಂದೂ ಮರೆಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಆತನ ತಿಳುವಳಿಕೆ. 'ಮೊದಲೇ ಶೈಲೇಶನ ತಂದೆ ಆಕೆಯ ಅಪಮಾನಮಾಡಿದ್ದ. ಬಂದು ಕಾಲಿಟ್ಟಳೋ ಎನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಿಭಾಳು ಅವಮಾನ ಪಡಿಸಿದಳು. ಶೈಲೇಶನೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಹೋಗುವಾಗ ಅದೆಷ್ಟು ಅಪಮಾನಜನಕ ಮಾತನ್ನಾಡಿದ್ದ!' ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದ. ಅದರೂ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಹುಡುಗಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಗಂಡನ ಮನೆಯನ್ನು ತಿರುಗಿ ಸೇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲು ಧೈರ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ಎಷ್ಟೋ ಅಪಮಾನಗಳನ್ನು ಸುಗಿದ್ದಳು. ಧರ್ಮದ ವಿಷಯ ಅಡ್ಡಬಂದು ದರಿಂದ ಆಕೆಗೆ ಸಹಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಗಂಡ ಕರೆ ದಾಗಲೂ ಯಾವ ಅಭಿಮಾನ, ತಾತ್ಪರ್ಯಗಳನ್ನು ತಳೆಯದೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡದೆ ಇಲ್ಲದ ಸಲ್ಲದ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಳಿದ ಗಂಡನ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ಶಿರೋಧಾರ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದಳು.

ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನನಾದರೂ ರೂಢಿಯ ಮೌಢ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲ. ಬೇಕು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದರೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂಬ ಮನೋವೃತ್ತಿ ಆತನದು. ಹೊಸತರಲ್ಲಿಯ ಒಳಿತನ್ನು ತೆಗಳುವ ಸ್ವಭಾವದವನಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಹಿಂದೂ ನಾರಿಯರ ಧರ್ಮಚರಣೆಯ ರೀತಿ ಆತನಿಗೆ ಹೊಸತು. ಉಷೆಯ ಗೃಹವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಜೊತೆಗೆ ತನ್ನದನ್ನು ಹೋಲಿಸಿದ. ಸುಧಾರಿಸಿದವರೆಂದು ಜಂಭಕೊಚ್ಚುವವರಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಅಂತರ್ಯದ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದ ಉಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ವಿಭಾಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿದೆ? ಉಮೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿದೆ? ಅಥವಾ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಸಭ್ಯಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿದೆ? ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ನೆನಸಿ ಸಂಕೋಚ ಹಾಗೂ ಭಕ್ತಿಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಂದ ಆತನ ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ಬಂದಿತು. ಆಕೆ ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗಂಡನಲ್ಲಿಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆಂಬುದನ್ನು ಆತ ಅರಿತಿದ್ದ. ಕೇವಲ ಮುಸಲ್ಮಾನ ನೌಕರನೊಬ್ಬನ ಸಲುವಾಗಿ ಈ ಪ್ರೇಮ ಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಗೆ ತಿಲಾಂಜಲಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿತಲ್ಲಾ ಎಂದು ಸಂತಾಪವಾಯಿತು."

"ಅಣ್ಣಾ? ಇನ್ನೂ ಏಕೆ ಮಾತಾಡಲೊಲ್ಲೆ?"

"ಆಂ? ಏನು? ಏನೆಂದೆ?"

“ ಅತ್ತಿಗೆ ಇದೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಬರಬಹುದೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು ? ”

“ ಆಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಭಾವಿಸೋಣ. ಇಲ್ಲಿ ಬರದಿದ್ದರೂ ಆಕೆಯ ಜೀವನ ನಡೆಯಬಹುದಲ್ಲವೇ ? ಎಷ್ಟೋ ದಿನ ನಡೆದಿದೆ. ಈ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲೇನಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ ? ಆಕೆ ಬಾರದೆ ನಡೆಯದೇ ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬೇರೊಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಶೋಧಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ ”

ಉಮೆಗೆ ಅದರ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೇ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತಳು.

“ ಉಮೆ, ಆಕೆ ತಿರುಗಿ ಬರುವುದು ನನಗಷ್ಟು ಉಚಿತವೆಂದೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದುದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಆಕೆ ನನ್ನ ಸಹಧರ್ಮಿಯಲ್ಲ. ”

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕ್ಷೇತ್ರನೋಹನನಿಗೆ ಬೇಸರವೆನಿಸಿತು. “ ಶೈಲೇಶ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವೇ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಸಹಧರ್ಮಿಯೆಲ್ಲೆಂದ ಬಂತು ? ಅಂತಹ ಆಗದಹೋಗದ ಧರ್ಮದ ಮಾತು ತೆಗೆಯಬೇಡ. ಮನೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡದೂ ಆಗಬಹುದಾದ ಧರ್ಮಸೂತ್ರವೊಂದನ್ನು ಸೂಚಿಸಲೇ ? ”

“ ಏನು, ನಮಗೆ ಧರ್ಮವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವೆಯೇ ? ”

“ ಧರ್ಮವಿದ್ದುದಾದರೆ ತುಸು ತೋರಿಸಲ್ಲ ? ಹೊಟ್ಟೆ ಪಾಡಿಗಾಗಿ ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತೀವೆ; ಉಣ್ಣುತ್ತೀವೆ; ಮಲಗುತ್ತೀವೆ. ಮುಗಿಯಿತು, ಸಹಧರ್ಮಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಈ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ಜನ ಯಜ್ಞ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು, ಜನ-ತಪ, ಪೂಜೆ-ಪುರಸ್ಕಾರ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಧರ್ಮಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಿಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತಹರಿಗೆ ಸಹಧರ್ಮಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ”

“ ಹಾಗಾದರೆ ಸಹಧರ್ಮಿಯ ಅರ್ಥವೆಂದರೆ ಅಷ್ಟೇ ತಾನೇ ? ಯಾಗ-ಯಜ್ಞ, ಪೂಜೆ-ಪುರಸ್ಕಾರ. ”

“ ಅದೇ ಅರ್ಥ. ಅದರ ಹೊರತು ಇನ್ನಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ನೀನೂ ಹಿಂದೂ ಇರುವೆ. ನಾನೂ ಹಿಂದೂ ಇದ್ದೇನೆ. ಪೂಜೆಯೂ ಇಲ್ಲ ;

ಧೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೂ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ. ವಿಷ್ಣು ರಾಮ ಇತ್ಯಾದಿಯರ ಗದ್ದಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಅವರ ಭಜನಮಾಡುವ ಕಷ್ಟವೂ ನಮಗಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀಯರಂತೂ ಪಾಪ! Harmless. ನಮಗಂತೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ತಂಟೆ ತಕರಾರಿಲ್ಲ. ಯಾರ ಗೋಜಿಗೂ ಹೋಗದ ಸಭ್ಯರು ನಾವು, ಶೈಲೇಶ, ಭವಾನೀಪುರದವರಂತೂ ನಮ್ಮ ಜೀವಾ ತಿನ್ನ ಹತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ನಿನ್ನ ತಂಗಿಗೂ ಅಷ್ಟೇ ಇಚ್ಛೆಯಿದೆ, ಯಾರನ್ನೂ ನಿರಾಶೆಗೊಳಿಸಬೇಡ ಒಪ್ಪೋ.”

“ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನ, ಸುಮ್ಮನೆ ಪರಿಹಾಸ ಮಾಡುತ್ತೀಯಲ್ಲ” ಎಂದು ಶೈಲೇಶ ಎದ್ದ. ಆತನ ಮೋರೆ ನೋಡುವದು ಬೇಡವೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

“ಇಲ್ಲವಣ್ಣಾ ಇಲ್ಲ, ಶೈಲೇಶ. ನಾನು ನಿನ್ನ ಪರಿಹಾಸಮಾಡಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ನಿಜವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ, ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ನನ್ನ ದೂ ಪರಿಹಾಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆಯೇ ಅಲ್ಲವೇ ?”

ಶೈಲೇಶ ಮರುಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆತ ನಿಶ್ಚಿನ್ನನಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟ.

೧೫

ಈ ಮಾತು ಮುಂದುವರಿಸುವದು ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನನಿಗೂ ಒಳತೆಂದು ತೋರಲಿಲ್ಲ. ‘ಶೈಲೇಶನ ಕ್ರೋಧ ಉತ್ತೇಜನಗಳು ಇಳಿಯಲಿ ; ಒಂದು ವಾರ ಬಿಟ್ಟು ನೋಡುವಾ. ಆ ಮೇಲೆ ಎಂದಾದರೂ ಬಂದು ಭವಾನೀಪುರದ ಮಾತು ತೆಗೆದರಾಯಿತು.’ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಉಮೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಬಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅದೇ ವಾರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಹ್ಯಾಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಬಂದುದರಿಂದ ಕಲಕತ್ತೆ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ಹೋಗುವಾಗ ವಿಭಾಳಿಗೆ ‘ಶೈಲೇಶನ ಲಗ್ನ ವಾಗುವ ಆಸೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ’ಯೆಂದು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ ಹೋದ.

ಬಹಳ ದಿನದ ನಂತರ ಇಂದು ದಂಪತಿಗಳು ಮಾತಾಡತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಉಮೆಯಿಂದ ಹಲಕೆಲವು ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ವಿಭೆಯು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು.

“ ನೀವು ಉಪೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅದರವುಳ್ಳವರೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಅಣ್ಣನ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಬರೆದವರೂ ನೀವೇ ?”

“ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ನನಗೂ ಈ ಕಲ್ಪನೆ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಹಾಗಾದರೆ ಒಳಿತಾದೀತೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನಾನೀಗಲೂ ಉಷೆಯ ಹಿತಚಿಂತಕನೆಂಬುದು ನಿಜ. ಅಲ್ಲದೆ ಆಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಸೌಖ್ಯವಾಗಿರಲೆಂದು ಹಾರೈಸುವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಆಗದ-ಹೋಗದ ಮಾತಿಗಾಗಿ ತಲೆ ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲೇನು ಅರ್ಥವಿದೆ ? ”

“ ನೀವೇನು ಗಂಡಸರು ? ತಿಳಿಯುವದೇನು ಮಣ್ಣು ? ಬಂದ ದಿವಸವೇ ಆಕೆ ಇಷ್ಟರವಳೇ ಎಂದು ಕಂಡುಹಿಡಿದೆ. ಈಗಲಾದರೂ ಗೊತ್ತಾಯಿತೇ ? ಅವಳೊಡನೆ ದಿನದೂಡುವುದು ನಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ”

“ ವಿಭಾ, ಈ ಮಾತನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವಳು ಓಡಿಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ನಾವೆಲ್ಲ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೃಷ್ಟಿಕೋಣಗಳಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ತಪ್ಪಾಗಿರಬಹುದು. ”

“ ಹೋಗಲಿ ಬಿಡಿ, ನೀವು ಹಾದಿಗೆ ಬಂದಿರೋ ಇಲ್ಲವೋ ? ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕು. ಜಪ-ತಪ, ರೂಢಿ-ಮೌಢ್ಯಗಳನ್ನೇ ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೂ ಹೆದರಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ನಾವೇನು ಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲ. ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಾವೇ ಮೇಲೆಂದು ಹೆಮ್ಮೆಪಡುವುದೇಕೆ ? ಹೆರರು ಮುಟ್ಟಿದ ಒಡವೆಯನ್ನೇಕೆ ತಿನ್ನಬಾರದು ? ಇವೆಲ್ಲ ಅವಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕೇ ಹೊರತು ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲಾರದು. ಏನು ಆ ಹಳೇ ವಿಚಾರ ? ಏನು ಆ ಆಚಾರ್ ! ಅದಕ್ಕೇ ಗಂಡನ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬೀಳಬೇಕಾಯಿತು. ”

ಈ ಮಾತು ದಿಟವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸಟಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸಟಿದಿಟಗಳ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಣವದು. ಒಂದರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನ ಸುಮ್ಮನುಳಿದ.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಉಮೆ ಬಂದಳು. “ ಅಣ್ಣಾ, ಏನು ಸುದ್ದಿ ? ”

ವಿಭಾಳೇ ಮಾತು ಮುಂದರಿಸಿದಳು. “ ಅತ್ತಿಗೆಗೆ ತನ್ನ ಜಾತಿಯೊಂದೇ ಅಷ್ಟು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಾಗಿರಬೇಕೇ ? ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಅಣ್ಣ

ಅಕೆಯನ್ನು ಹೊರಗಟ್ಟಿದನೆಂಬ ನಿಮ್ಮ ರೂರನ್ನು ಸತ್ಯವೆಂದೇ ಒಪ್ಪಿ ಭಾವಿಸೋಣ. ಅಷ್ಟಕ್ಕಾಗಿ ನೀವೂ ಎಲ್ಲರ ಮುಂದೆ ನನ್ನನ್ನು ಅವಮಾನಿಸಿಲ್ಲವೇ? ನೀವು ಅವಮಾನಮಾಡಿದರೆಂದು ನಾನು ಒಪ್ಪಿಲ್ಲೇ ಹೆತ್ತವರ ಮನೆಗೆ ಓಡಿಹೋಗಿದ್ದರೆ ನಿಮಗೇನನಿಸುತ್ತಿತ್ತು ? ”

“ ಅಲ್ಲ ; ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ ! ”

“ ಹೌದು, ನೀವು ಹಾಗೆ ಹೇಳಲಾರಿರೆಂದು ಒಳ್ಳೆ ” ಎಂದು ಉಮೆಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ “ ನಿಮ್ಮಿಷ್ಟು ಹೊರಭಾಗವನ್ನಷ್ಟೇ ನೋಡಿ ಮೋಸ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಹಿಂದೂಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪುಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ರೂಢಿಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನಮಗೆ ದೊರಕಲಿಲ್ಲ. ತಾಯ್ತಂದೆಗಳಿಂದ ನಾವು ಸತ್ಯಶಿಕ್ಷಣ ಹೊಂದಿದ್ದೆವು. ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ನೀನು ಅತ್ತಿಗೆಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಕೊಂಚ ಕಲಿತು ಬರಬೇಕೆಂದು ನಿಮ್ಮಿಷ್ಟು ನವರ ಇಚ್ಛೆಯಿತ್ತು. ತಂಗೀ, ಏನೇನು ಕಲಿತೆ? ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಕಲಿಯುವದಿದೆ? ಎಂಬುದನ್ನೆಲ್ಲ ಚಾಚೂ ಬಿಡದೆ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ನಿವೇದಿಸು. ” ಎಂದು ಸಕ್ಕು ಹೊರಗೆ ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನ ಸಮ್ಮನೇ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ತಂಗಿಯ ಮುಂದೆ ಹೆಂಡತಿಯಾಡಿದ ಮಾತು ನೇರವಾಗಿ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಚುಕ್ಕೆ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಹಿಂದುಗಳ ಅನೇಕ ಆಚಾರಗಳು ಅವನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲವಾದರೂ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅತನಿಗೆ ಗೌರವವಿತ್ತು. ಆ ಗೌರವದ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಉಪೇಯ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಅತನಿಗೆ ಪೆಮ್ಮೆಯೆನಿಸಿತ್ತು. ಈಗ ಅವಳ ಸಲುವಾಗಿ ತಲೆಕೆಳಗೆ ಹಾಕಬೇಕಾಯಿತು. ‘ ಆಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಆದರ್ಶ ನೋಡುವದಾದರೆ, ಉಪೇ ಅವಳ ಅನುಕರಣವನ್ನು ಜನ ಮಾಡಿದಷ್ಟು ಕ್ಷೇಮ ’ ಎಂದಿದ್ದ. ಈಗ ಅವರೆಲ್ಲರ ಮುಂದೂ ಮಾತಾಡಲು ಮಾರ್ಗವಿರಲಿಲ್ಲ.

“ ಉಪೇಯ ಕೃತಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ. ಅಕೆಯ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಇನ್ನಾರ ಮೇಲೂ ಇಲ್ಲ. ಅಕೆಯ ಕೃತಿಯಿಂದ ಯಾರಿಗೂ ಹಾನಿಯಾಗಿಲ್ಲ ’ ಎಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರಾಯಿತೆಂದು ಒಮ್ಮೆ ಯೋಚಿಸಿದ. ಆದರೆ ಬಾಯಿಂದ ಮಾತೇ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ತಂಗಿಗೆ “ ರೂಢಿ ಕೆಟ್ಟದ್ದು. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದಿಂದ ಈ ದೋಷ ಲೋಪ ಹೊಂದಲೇಬೇಕೆಂಬುದು ನಿಜ. ಆದರೆ

ಆ ರೂಢಿಯ ದಾಸರಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಕೀಳಾಗಿದ್ದೇ
ವೆಂಬುದು ಮಾತ್ರ ಸುಳ್ಳಲ್ಲ ! ”

ಅಣ್ಣ ಅತ್ತಿಗೆಯರಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ವಾದವಿವಾದ ಯಾವಾಗಲೂ ನಡೆಯು
ತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆಗಲೂ ಆಕೆ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದೂ
ಹಾಗೆಯೇ ಮೌನವಾಗಿದ್ದಳು.

ಅಂದೇ ರಾತ್ರಿ ತನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಆತ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು.
ಹೋಗುವ ಮುನ್ನ ವಿಭಾಳನ್ನು ಕರೆದು “ ನನಗೆ ತಿರುಗಿ ಬರಲು ೫-೬ ದಿನ
ವಾದೀತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಡೆಯವರಾರಾದರೂ ಸಿಕ್ಕರೆ ಶೈಲೇಶನ
ಸಿವಾಹವಾಗುವ ಆಸೆ ಇನ್ನೂ ಇದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಸು ” ಎಂದನು.

“ ಹಾಗಾದರೆ ಅತ್ತಿಗೆ ಇನ್ನು ತಿರುಗಿ ಬರಲಾರಳು. ”

“ ಇಲ್ಲ ; ನಾನು ಯೋಚಿಸಿದಂತೆಲ್ಲ ಶೈಲೇಶನಿಗಿಂತ ಆಕೆಯು ಆಸ
ರಾಧವೇ ಹೆಚ್ಚೆಂದು ನನಗನಿಸಹತ್ತಿದೆ. ನಿನ್ನ ಹೇಳಿಕೆ ನಿಜ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ
ಸ್ವಾರ್ಥ, ಸಂಕುಚಿತ ಮನೋವೃತ್ತಿಗಳೇ ಬೆಳೆದುಬದಾದರೆ ಅಂತಹ ಶಿಕ್ಷಣ
ದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು ? ಅಂತಹ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯತೆ
ಪಡೆದಿದ್ದರೂ ಪಡೆದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಂದೆಂದೂ ನಡೆಯಲಾರದು.
ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯಂತೂ ಅದರ ಪ್ರಚಾರವಾಗಲಾರದು. ಉಷೆಯಲ್ಲಿ ಆಚಾರ
ವಿಚಾರದ ಪಿಡಂಬನೆಯಿತ್ತು. ತಥ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ ; ತಥ್ಯವಿದ್ದುದಾದರೆ ಅಕೆ
ಯೆಂದೂ ಮನಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೇದು ” ಎಂದು ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ.

ದಾವೆಯ ತೀರ್ಮಾನವಾಗಿ ತಿರುಗಿ ಬರಲು ಹತ್ತು ದಿನ ಹತ್ತಿತು.
ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟೊಡನೆಯೇ ಉಪೆಯು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಳು. ಶೈಲೇಶನು
ಅರು ತಿಂಗಳ ರಜೆಯ ಮೇಲೆ ಪುನಃ ಪ್ರಯಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರುವನೆಂದು
ಅವಳಿಂದ ತಿಳಿಯಿತು. ಆತ ಹೋಗಿ ಎರಡೇ ದಿನವಾಗಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ
ಮಗನ ಹೆಸರನ್ನು ತೆಗೆಯಿಸಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದ.

“ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೇ ಇದೇನು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟ ! ”

“ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು ! ಪ್ರಕೃತಿ ನೆಟ್ಟಗಿಲ್ಲವೆಂದರು. ಸೋಮೇಂದ್ರ
ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದರು. ”

“ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಮನಸ್ಸೋ ಯಾರು ಬಲ್ಲ ! ” ಎಂದು ಉದ್ಗರಿಸಿದ.

೧೬

ಇತರ ಜೂನಿಯರ್ ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರರಂತೆಯೇ ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನನ ದಿನಚರಿ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಣವಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಪ್ರಾಚೀನ ಹಿಂದುಗಳ Simple living; High thinking ವಾಸಿ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ಹಣವಿದ್ದಾಗ ಆತನ ಕೈಹಿಡಿಯುವವರೇ ಇದ್ದಿಲ್ಲ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆತ ಶೈಲೇಶನ ಹಿತಚಿಂತಕ ನಾಗಿದ್ದ. ಆತನ ಗುಣ ಅರಿತಿದ್ದ. ಅಂತಹ ದುರ್ಬಲ ಪ್ರಕೃತಿ ಮನುಷ್ಯ ರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಸುಲಭ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಭವಾನಿ ಪುರದ ನಂಟಾತನ ಕೂಡಿದರಬಹುದೆಂದು ಆತನಿಗೆ ಆಸೆಯಿತ್ತು. ಶೈಲೇಶ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳನ್ನೊಮ್ಮೆ ಸುತ್ತಿಬಂದರೆ ಮದುವೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಯೇ ತೀರುತ್ತಾನೆಂದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಡೆಯವರಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದ. ಉಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಸ್ನೇಹವಿತ್ತು; ಶೃದ್ಧಿಯಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆಕೆ ತಿರುಗಿ ಬರುವ ಆಸೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. “ಆಕೆ ಎಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ. ಸುಖದಿಂದಿರಲಿ; ಸಮಾಧಾನವಾಗಿರಲಿ. ಆಕೆಯ ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆ ಉತ್ತರೋತ್ತರವಾಗಲಿ, ಏನೇ ಆದರೂ ಶೈಲೇಶನ ಗೃಹಕೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಆಕೆಗೆ ಸ್ನಾನವಿಲ್ಲ” ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ.

ಆತ ಆಕೆಯ ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಯನ್ನೂ ತನ್ನ ಮನದ ತಕ್ಕಡಿಯಲ್ಲಿ ತೂಗುತ್ತಿದ್ದ. “ಉಷೆಯು ಪತಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಆಕೆಗೆ ಅಸಂಭವವಾಗಿರಬೇಕು. ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಕಠೋರ ಅಚಾರ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದವಳು. ಅದರಿಂದ ಈ ಲೋಕದ ಚಿಂತೆಗಿಂತ ಪರಲೋಕದ ಚಿಂತೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಗಂಡನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋದಳು. ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಆಕೆ ಸೋಮೇಂದ್ರನನ್ನು ಅಷ್ಟು ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರಬೇಕು” ಎಂದು ಯೋಚಿಸುವ ನಿಸ್ಸೊಮ್ಮೆ.

ಹೀಗೆಯೇ ಎರಡು ತಿಂಗಳು ಉರುಳಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಪ್ರಯಾಗದಿಂದ ಒಂದು ಪತ್ರ ಬಂದಿತು. “ಶೈಲೇಶ ಒಬ್ಬ ವೈಷ್ಣವ ಸಾಧುವಿನಿಂದ ದೀಕ್ಷೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಮಗನಿಗೂ ನೈತ ಬಂಧ ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪಿತಾಪುತ್ರರು ದಿಢಾಲು ಗಂಗಾಸ್ನಾನ ಮಾಡು

ತ್ತಾರೆ. ವಿನಾಶ ಮಾಂಸ ತಿನ್ನುವದಿರಲಿ ; ಕೊಳ್ಳುವವರ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಸಹ ಕಾಲಿಕ್ಕುವದಿಲ್ಲ ” ಎಂದು ಬರೆದಿತ್ತು.

“ ಈ ಹುಚ್ಚಾಟ ನಡೆಸಿದವರಾರು ? ಯೋಗೇಶಬಾಬುವೇ ? ” ಎಂದು ವಿಭಾಳು ಕೇಳಿದಳು.

“ ಹೌದು. ಇದು ಯೋಗೇಶಬಾಬುವಿನಿಂದಲೇ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಅದರೆ ನನ್ನೊಡನೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಾಲೆಯಾಡುವಷ್ಟು ಆತನ ಸಲಿಗೆ ಇಲ್ಲ.”

“ ಏನೇ ಆದರೂ ಆತ ನನ್ನಣ್ಣನ ಗೆಳೆಯ. ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಸಲಿಗೆ ಯಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸಿದರೂ ತಪ್ಪೇನಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆತ ಹೀಗೇಕೆ ಮಾಡಿರಬಹುದು. ಹುಂ, ಅಣ್ಣನಿಂದ ಅತ್ತಿಗೆಯ ಸುದ್ದಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ನೀವೊಬ್ಬರೇ ಉಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿಯುಳ್ಳವರೆಂದು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಿಮಗೆ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿರಬೇಕು.” ಆ ಮೇಲೆ ಆಕೆಗೇಕೋ ನಗು ಬಂದಿತು.

“ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಕೇಸು ಆರಂಭಮಾಡುವದಿದ್ದಾಗ ನನ್ನಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಎರವು ಪಡೆಯಿರಿ. ಅಂದರೆ ಈಗಿನಷ್ಟು ಅವಗುಣವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಉಮಾ, ಈ ಹೊತ್ತು ತುಸು ಬೇಗನೇ ಸಿದ್ಧಗಾಗು ನೋಡುವಾ. ಏಳು ಘಂಟೆಯೊಳಗಾಗಿ ಹೋಗಿ ಮುಟ್ಟದಿದ್ದರೆ ಅವಾಣ್ಯಳಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದೀತು. ಅಲ್ಲ, ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ತುಸು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಬಾರದೇ? ಅಂದರೆ ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟವರಾದರೂ ಸುಮ್ಮನೆ ಇರುವ ಕಾಲ ಬಂದೀತು.”

ನಗನಗುತ್ತ ಉಮೆಯು ಹೊರಟುಹೋದಳು. ವಿಭೆಯು ಹೇಳಿದ ಕಾರಣ ಸರಿಯಿರಬಹುದೆಂದು ಆಕೆ ಊಹಿಸಿದ್ದಳು.

ಈ ಘಟನೆ ನಡೆದ ೫-೬ ದಿನದ ನಂತರ ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನನು ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಲಕೋಟಿಯನ್ನು ತಂದು ಹೆಂಡತಿಯ ಮುಂದೆ ಒಗೆದ. “ಇದನ್ನು ಬರವ ಯೋಗೇಶನ ತಂದೆ. ಆತ ೭೦-೭೫ ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನವ. ಅವನೂ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದ. ನನಗೂ ನೋಡಿದ ನೆನಪಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರವಾದುದುಂಟು. ಅವನೆಂತಹನೆಂದು ಗೊತ್ತಿರದಿದ್ದರೂ ನನ್ನೊಡನೆ ನಗೆಚಾಟಿಕೆ ನಡೆಸಲಾರ.”

ಪತ್ರ ಬಹಳ ಉದ್ದವಿತ್ತು, ಅದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿರದೆ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ವಿಭಾಳು ನೋದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯ ವರೆಗೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ಓದಿ,

ನಡೆದದ್ದಾದರೂ ಏನು? ನೀನೇ ಒಂದೆರಡು ದಿನದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರಬಾರದೇ?” ಎಂದಳು

“ಆದರೆ ನನಗೆಲ್ಲಿ ಪುರಸೋತ್ತಿದೆ?”

“ಹೀಗೆಂದರೆ ಹೇಗೆ ನಡೆದೀತು? ಇಂತಹ ಸಂಕಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾವು ಅವನಿಗೆ ನೆರವಾಗದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನಾರು ನೆರವಾಗಬೇಕು? ಇದರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಾದರೂ ಸತ್ಯವಿದ್ದರೆ — ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಹದಗೆಟ್ಟಿದೆಯೆಂದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.”

ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನನು ಗೋಣಿಲ್ಲಾಡಿಸಿದ. “ನಿನ್ನ ಮಾತೇನೋ ಸರಿ. ಆದರೆ ಹೇಗೆ ಹೋಗಲಿ? ಹೋದರಾದರೂ ಸರಿಯಾದೀತೆಂದು ನನಗನಿಸದಲ್ಲ!”

ಆ ಮೇಲೆ ಪತಿವತ್ಸಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನ ತನಕ ಮೌನವಾಗಿದ್ದರು. ಆ ಮೇಲೆ ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನನೇ ಉದಾಸೀನನಾಗಿ ನುಡಿದ. “ಶೈಲೇಶ ಮಾಡದೇ ಇದ್ದದ್ದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಅತನಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿರತೆಯೆಂಬುದು ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನೆಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಲೊಲ್ಲನೇಕೆ? ಆದರೆ ಸೋಮೇಂದ್ರನನ್ನೂ ಅವೇ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ತಳ್ಳಬೇಕೆ?”

ವಿಭಿಯು ದುಃಖದಿಂದ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಆಕೆ ಆಳಬಲ್ಲಳು, ಅಭಿಮಾನ ಮಾಡಬಲ್ಲಳು; ಆದರೆ ತನ್ನನ್ನು ವಂಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರಳು. ಆಕೆಗೆ ತನ್ನ ಈ ಗುಣಾವಗುಣಗಳ ಜ್ಞಾನವಿತ್ತು. ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನ ತನಕ ಮೌನವಾಗಿದ್ದ. ಆ ಮೇಲೆ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು “ವಿಭಾ ನಿನ್ನಣ್ಣನಿಗೆ ಉಷೆಯಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಪ್ರೇಮವಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಆತ ಸೋಮೇಂದ್ರನ ತಾಯಿಯನ್ನಾದರೂ ಈ ರೀತಿ ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದನೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಅದರಿಂದಲೇ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿರಬೇಕು” ಎಂದ.

ಆಕೆಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದೀತು “ನನ್ನಣ್ಣ ದುರ್ಬಲ ಮನಸ್ಸಿನವನೆಂದು ಹೀಗೆಲ್ಲ ಹೇಳಬೇಡಿ. ಅತನಿಂದೂ ಈ ರೀತಿ ಬೇರೊಬ್ಬರ ಆರಾಧನೆ ನಡೆಸಲಾರ.”

ಕೊನೆಗೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಮಾತಿಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನ ಒಪ್ಪಿದ. ಎರಡು ದಿನ ದಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ನಿತರ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬದಿಗೊತ್ತಿ ಪ್ರಯಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ

ಬಂದ. ಅಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ ಕತೆ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗಿದ್ದಿತು. ಯೋಗೇಶನ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರವೇ ಶೈಲೇಶನಿದ್ದ. ಆದರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನನಿಗೆ ಆತನ ಭಿಟ್ಟಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶೈಲೇಶ ತನ್ನ ಗುರುಗಳ ಪರಿವಾರದ ಜೊತೆಗೆ ವೃಂದಾ ನನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ. ಸೋಮೇಂದ್ರನ ರೂಪು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ದಾಗಿತ್ತು. ಆತನಿಗೆ ಫಿಳಗು ಬೈಗುಗಳಲ್ಲಿ ಸನಾತನಿಯೊಬ್ಬನಿಂದ ಧರ್ಮೋಪ ದೇಶ ನಡೆದಿತ್ತು. ಆತನ ದೇಹ ಸೊರಗಿತ್ತು.

ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ವಿಭಿಗೆ ದುಃಖ ಒತ್ತರಿಸಿ ಬಂದಿತು. ಅವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡಾದರೂ ಬರಬಾರದಿತ್ತೇ?”

“ನನಗೂ ಆ ವಿಚಾರ ಬಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಶೈಲೇಶನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಸಿಟು ಬರಬಹುದೆಂದು ಬಿಟ್ಟಿ.”

“ನಾನೂ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಬಂದಿದ್ದರೆ ನೆಟ್ಟಗಾಗುತ್ತಿತ್ತು?” ಎಂದು ಉಸಿರ್ಗರೆದಳು.

೧೭

ಶೈಲೇಶನಿಂದ ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆತನ ಸುದ್ದಿಯು ಪ್ರಚಾರ ವಾಗಲು ತಡೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೆರಡು ಕಡೆ ಅವನ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪುಕಾರ ಬೆರೆತು ರುಚಿಕಟ್ಟಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಭವಾನಿಪುರದವರಿಗೂ ಈ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ವಿಭಾಳಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಮೋರೆ ಎತ್ತಿ ತಿರುಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗಂಡನ ಮುಂದೆ ಮಾತ್ರ “ಅಣ್ಣನೊಮ್ಮೆ ತಿರುಗಿ ಬರಲಿ, ನನ್ನ ಮುಂದೆಲ್ಲ ಆಟ ನಡೆಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಜಂಬಕೊಚ್ಚು ತ್ತಿದ್ದಳು.

ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ವಿಭಾಳೇ ವಿಜಯಶಾಲಿಯಾದಾಳೆಂಬ ಧೈರ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಂದರೆ ಈ ವೇಷ ಬಹಳ ದಿನ ತಡೆಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಆತನಿಗನಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಶೈಲೇಶ ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು ರಜೆ ಬೆಳೆಸಿದ. ಈಗ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಎರಡು ತಿಂಗಳು ಕಳೆದಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಬೇಕಷ್ಟು ಸ್ನಾನಮಾಡಲಿ, ತ್ರಿಪುಂಡ್ರ ಹಚ್ಚಲಿ; ನೌಕರಿ ಮಾತ್ರ ಬಿಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನ ನಂಬಿದ್ದ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶೈಲೇಶ ಬಂದಮೇಲೆ ನೋಡಿಕೊಂಡರಾಯಿತೆಂದು ದಿನಹರಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ

ಒಮ್ಮೆ ಚಹಾಪಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. “ಈಗ ಉಷೆಯು ಸಹಧರ್ಮಿಣಿ ಯಾದಂತಾಯಿತು ಶೈಲೇಂದ್ರ ಉಷೆಯರು ಜಗಳಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗವೇನಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಶ್ಲೇತ್ರಮೋಹನ ಮಾತಿಗೆ ಆರಂಭಿಸಿದ.

“ಆಕೆ ಬರುವ ಸುದ್ದಿಯೇನಾದರೂ ಇದೆಯೇ?”

“ಇಲ್ಲ.”

“ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮೋಡಿ ಮಾಡುತ್ತಾರಂತೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆಯೇ?”

“ಉಹಂ. ಇದ್ದರೂ ಅವುಗಳಿಂದ ಹೀಗೆಲ್ಲ ಮಾಡಲು ಬಾರದು?”

“ಯಾಕೆ?”

“ಅಕ್ಕನ ಬಗ್ಗೆ ಹಿಂದಿನ ಆದರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಇಂತಹ ಕುತ್ತಿತ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಆಕೆ ಅನುಸರಿಸುವಳೆಂದು ನನಗನಿಸದು.”

“ಏನೇ ಆಗಲಿ. ಅ ಹುಡುಗನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿಂದ ತರಲೇಬೇಕು” ಎಂದಳು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶೈಲೇಶನ ಮನೆಯ ಆಳು ಜಮಖಾನು ಬೇಡಲು ಬಂದ. ಅವನಿಂದ ಶೈಲೇಶನ ಜೊತೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಸಾಧು ಸಂತರು ಬಂದಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಅವರಿಗೆ ಹಾಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಜಮ ಖಾನು ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆಳಿಗೆ ಜಮಖಾನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದರು. ಆ ದಿನ ತಡೆದು ಮಾರನೇ ದಿನ ಎಲ್ಲರೂ ಶೈಲೇಶನ ಮನೆಗೆ ಹೋದರು.

ಒಮ್ಮೆಲೇ ಶೈಲೇಶನ ಓದುವ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವವರಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಭಾವಭಂಗಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ದಂಗಾಗಿ ನಿಂತರು. ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಇಳಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಸರದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕಪಾಟಿದ್ದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಸ್ತುವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಜಮಖಾನು ಹಾಸಿ ಇಬ್ಬರು ಕುಳಿತಿ ದ್ದರು. ಅವರ ಮೈತುಂಬ ಹರಿಮುದ್ರೆ, ಕುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಗಡುತರ ಜಪಮಣಿ ಮಾಲೆ. ಹೊರಗೆ ಬಂದ ಆಗಂತುಕ ಸಾಹೇಬರನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ದಿಗಿಲಾಯಿತು. ಬಂದವರು ಮೇಲೆ, ಮಾಳಿಗೆಗೆ ಹೋಗೋಣವೆಂದು ಮಾಡಿ ದ್ದರು. ಆದರೆ ಅಡಿಗೆಯವನು ‘ಮೇಲಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳಿದ್ದಾರೆ’ ಎಂದು ಅವರನ್ನು ತಡೆದನು.

“ಯಾರೋ ಗುರುಗಳು”

ಅಡಿಗೆಯವ ಉತ್ತರಕೊಡಲಿಲ್ಲ.

“ಸಾಹೇಬರಲ್ಲ?”

ಬೆರಳಿನಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ತೋರಿಸಿದ. ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನನು “ಶೈಲೇಶ, ಶೈಲೇಶ” ಎಂದು ಓದಿದ. ಸೋಮೇಂದ್ರ ಓಡಿಬಂದ. ಆತನ ರೀತಿನೀತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ವಿಭಾಳಿಗೆ ಅಳುಬಂದಿತ್ತು. ಬಳೇ ಧೋತರವುಟ್ಟಿದ್ದ. ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ನಾಮ. ಕುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಜಪಸರ. ಆತ ಹತ್ತಿರ ಬರದೆ ದೂರ ದಿಂದಲೇ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ. ಉಮೆಯು ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಬಯಸಿದಳು. ಆದರೆ ಅಣ್ಣ ಬೇಡವೆಂದದ್ದರಿಂದ ಸುಮ್ಮನಾದಳು. “ಸೋಮೇಂದ್ರ, ನಿನ್ನ ತಂದೆಯಿಲ್ಲ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ

“ಗುರುವಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವತ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.”

“ಅವರಿಗೆ ನಾವು ಬಂದಿದ್ದೇವೆಂದು ಹೇಳು”

“ನೀವು ಬಂದುದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ ಅವರು ಬರುವರು”

ಕೆಲಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ವಾದಕೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಶೈಲೇಶ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಂದ. ಸಾದಾ ಧೋತರ, ಶರ್ಟ್ ತೊಟ್ಟಿದ್ದ. ರುಸು ಚಂಡಿಕೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಬಹಿರಂಗವಲ್ಲವೆಂದು ಬದಲಾವಣೆ ಕಂಡುಬರದಿದ್ದರೂ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿನ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾತ್ರ ಆತನ ಚಹರೆಯಿಂದ ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ವಿನಯಿಯಾಗಿದ್ದ: ಮಧುರಭಾಷಿಯಾಗಿದ್ದ. ವಿಭಾ ಉಮೆಯರು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದೊಡನೆಯೇ ಹರಸಿದ. ಅವರನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಹತ್ತಿರ ಬರಲಿಲ್ಲ.

“ಆಣ್ಣಾ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಲು ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲವೇ?”

“ಹೊರಗಿನ ಕೋಣೆ ಹೊಲಸಾಗಿದೆ. ಸ್ವಚ್ಛ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಈಗ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡುಬರುವದಿಲ್ಲ ಆದರೂ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲಮಾಡಿಸಿದಾಗ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸು, ಬರುವೆವು”

ಶೈಲೇಶ ಏನೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ.

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ವಿಭಾಳು ಒಂದು ಮಾತನ್ನೂ ಆಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎರಡೂ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅವಿರತವಾಗಿ ನೀರು ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ತಮಗೆ ಇನ್ನು

ಮುಂದೆ ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲವೆಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನಿಸಿತು. ಏನೇ ಅದರೂ ಸೋಮೇಂದ್ರನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬರುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಆಕೆ ಗಂಡನೊಡನೆ ಆಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಈ ಮಾತು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಯನ್ನರಿತು ಯಾರ ಬಾಯಿಂದಲೂ ಈ ಮಾತು ಹೊರಬೀಳಲಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನೂ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಗತಿಸಿತು, ಶೈಲೇಶನ ಸುದ್ದಿ ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹಬ್ಬಿತು. ಈ ಸಂಗತಿ ಹೇಳುತ್ತ ಹೋದವರೆಲ್ಲ ಅದರಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪುಕಾರ ಸೇರಿಸಲು ಮರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿಭಾಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ತಿರುಗಲು ಇಂಬಿಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ, ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸುಧಾರಿಸುವ ಆಸೆ ಆಕೆಗಿಲ್ಲ. ಭಾವನಾವಶ ರಾದವರ ಭಾವನೆಗಳು ಕಾಲಕಳೆದಂತೆ ಶಾಂತವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಕ್ಷೇತ್ರ ಮೋಹನ ಅರಿತಿದ್ದ. ಅದರಿಂದ ಅನುಕೂಲ ಸಮಯ ಬರಲಿ ಎಂದು ಕಾದಿದ್ದ. “ಮನುಷ್ಯ ಪರಲೋಕದ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಹತ್ತಿದನೆಂದರೆ ಹಾದಿಗೆ ಹತ್ತುವುದು ಕಷ್ಟ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಹಾದಿಗೆ ಬಿದ್ದುದು ಉಷೆಯ ಕಾಲ ಗುಣ. ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಕೆಯೂ ಬಂದು ಸೇರಿದಳೆಂದರೆ ಗಾಳಿ ಬಿಂಕಿ ಕೂಡಿದಂತೆ.”

ಉಷೆಯೆಂದರೆ ಈಗ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಿಟ್ಟು. ಆಕೆ ಬರದಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಉಪದ್ವ್ಯಾಸವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅವರ ಭಾವನೆ.

ಅಂದು ರವಿವಾರ. ಗಂಡಹೆಂಡಿರಿಬ್ಬರೂ ಶೈಲೇಶನ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಸಿದ್ದರು. ಶೈಲೇಶನ ಮನೆಯಿಂದ ಅಪಮಾನಿತರಾಗಿ ತಿರುಗಿ ಬಂದಂದಿನಿಂದ ಅತ್ತ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿಯೂ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯ ದಿನದಿನದ ಸಮಾಚಾರ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಗುರು ಶಿಷ್ಯರು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡುವ ಲಕ್ಷಣವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಗುರುಗಳ ಗದ್ದುಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಮಾಳಿಗೆಯ ಮೇಲೆಯೇ, ಸಾಯಂ ಸ್ವಾತಃಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಹರಿಕೀರ್ತನೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಇಂದೊಂದು ಹೊಸ ಸಮಾಚಾರ ಗೆಳೆಯರಿಂದ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಶೈಲೇಶ ಶ್ರೀಧಾಮ ನವದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಮ ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಲಮಾಡುವವ ನಿಬ್ಬಾನೆಂದೂ ತಿಳಿದುಬಂದಿತ್ತು.

“ಈ ಸುದ್ದಿ ನಿಜವಾದರೆ ಅಣ್ಣನ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಯತ್ನಿಸಿ. ವೃಥಾ ಆ ಹುಡುಗ ಹಾಳಾಗಬೇಕಾದೀತು.”

“ಅಯ್ಯೋ! ನಾನಾದರೂ ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಹಾಗಾದರೆ ಇಂದೊಮ್ಮೆ ಅತ್ತ ತಿರುಗಾಡಿ ಬರೋಣ.”

ವಿಭಿಗೆ ಇಂದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅಳು ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಈ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಮಾನ-ಅಭಿಮಾನಗಳೆಲ್ಲ ತೇಲಿಹೋಗಿದ್ದವು. “ಹಾಗಾದರೆ ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ” ಎಂದಳು.

ಅವರು ಇಂದು ಉಮೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯ ಮುಂದೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನಾಚಿಕೆಗೇಡಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರಬಾರದೆಂದು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರು. ಶೈಲೇಶನ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಮೋಟರು ಹೋಗಿ ನಿಂತಾಗ ಹತ್ತು ಬಡೆದಿತ್ತು. ಹೊರಗಿನ ಕೋಣೆ ತೆರೆದಿತ್ತು. ಇಬ್ಬರೂ ಶಿಷ್ಯರು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಗಂಟುಮೂಟೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು.

“ಶೈಲೇಶಬಾಬು ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆಯೇ?”

“ಇಲ್ಲ. ಮೊನ್ನೆ ಅವರು ನವದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.”

“ತಿರುಗಿ ಎಂದು ಬರುವರು?”

“ನಾಳೆ ಅಥವಾ ನಾಡದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ”

“ಸೋಮೇಂದ್ರ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆಯೇ?”

“ಹೂಂ” ಎಂದು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದರು.

ಆ ಮೇಲೆ ವಿಭಾ ಕ್ಷೇತ್ರಮೋಹನರು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಲಘುಬ್ರಿಯ ಕೋಣೆಯೆಡೆಗೆ ನೋಡಿದರು. ಎಂದಿನಂತೆ ಸರದೆ. ಇತ್ತು. ಸಾಮಾನೆಲ್ಲ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ, ವಿಭಿಯು “ಅಣ್ಣ, ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಹೊರಹಾಕಿ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಿದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಆತನಿಗೆ ಸುಬುದ್ಧಿ ಬಂದೀತೆಂದು ಭಾವಿಸಿರಲಿಲ್ಲ” ಎನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಹಿಂದಿನಿಂದೊಂದು ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರೆಲ್ಲ ಚಕಿತರಾಗಿ ನಿಂತರು.

ಸೋಮೇಂದ್ರ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹೊರಹೋಗಿದ್ದ. ರಬ್ಬರಿನ ಚಂಡೊಂದನ್ನು ಹಾರಿಸುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಮಾಲೆ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನ ವೇಷವಿದ್ದಿಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮ.

ಚಾರಿಯ ರೂಪೂ ಮಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಕೆಂಪು ಅಂಚಿನ ಧೋತರ ಉಟ್ಟಿದ್ದ. ಅದಕ್ಕೆ ಜರಿಯ ಸ್ವೇ ಇತ್ತು. ತಲೆಯ ಕೂದಲನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿದ್ದರು. ಕಾಲಲ್ಲಿ ವಾರ್ನಿಶ ಮಾಡಿದ ಮೊಟ್ಟೆ ಇತ್ತು. ಓಡೋದ್ದು ಬಂದು ವಿಭೆಗೆ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡ. “ಅತ್ತೇ, ಅಮ್ಮ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ” ಎಂದು ಸೀರೆಯ ನಿರಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಹತ್ತಿದ.

ಮೂವರೂ ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅವರು ಬಂದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಉಪೆಯು ಕೈತೋಳೆದು ಹೊರಬಂದಳು. ಅವಳನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ವಿಭಾಳು ಕಾಲ್ಕರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು “ಅತ್ತಿಗೆ ನೋಡಿ ದೆಯಾ? ಏನು ಗತಿಯಾಯಿತು?”

ಉಪೆಯು ವಿಭಾಳ ಗದ್ದವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಚುಂಬಿಸಿದಳು. “ನೋಡಿ ದೆಯಾ, ಮಗುವಿನ ಮೋರೆ ಕಂಡು ನನಗಂತೂ ಅಳು ಬಂದಿತು. ಮಾಲೆಯನ್ನು ಹರಿದೋಗಿದೆ, ಕ್ಷೌರಮಾಡಿಸಿ, ಧೋತರ, ಅಂಗಿ, ಕಾಲ್ಕರೆ ತೋಡಿಸಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇಷ್ಟಾದರೂ ನೋಡುವಾ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇರಲಿ. ನೀವೇನು ಮಾಡಿದಿರಿ?” ಎಂದು ಕ್ಷೇತ್ರವೋಹನನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ಕೇಳಿದಳು.

“ಸಾಸಕುಲವಾಗಿ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳುವಿಯಂತೆ. ಅದಕ್ಕೇನಷ್ಟು ಆತುರ? ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಮೊದಲಿಷ್ಟು ತಿನ್ನಲು ಕೊಡು. ಇರಲಿ. ಶಿಷ್ಯರಿಬ್ಬರು ಹೊರಗೆ ಗಂಟುಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮೇಲೆ ಗುರುಗಳು ಇಲ್ಲವಷ್ಟೆ?”

ಉಪೆಯು ನಕ್ಕಳು. “ಏನೂ ಅಂಜುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲ ನವ ದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ್ದಾರೆ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಅವರೆಂದೂ ತಿರುಗಿ ಬರಲಾರರೇ?”

“ಇಲ್ಲ.”

“ಅಕ್ಕ. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಷ್ಟು ಮಬುದ್ಧಿಯಿದೆಯೆಂದು ನಾನು ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಎಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.”

